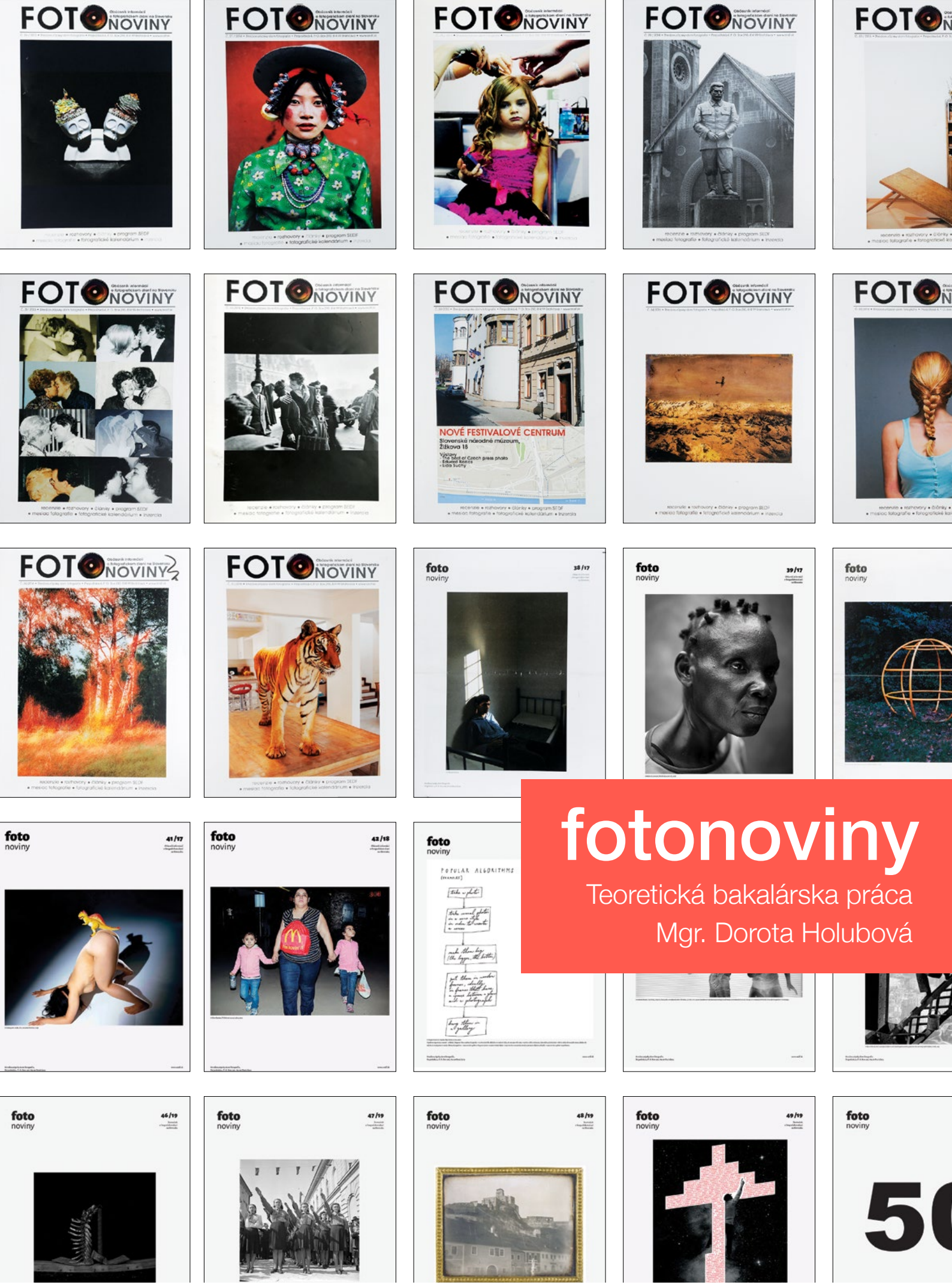

fotonoviny

Teoretická bakalárska práca

Mgr. Dorota Holubová

SLEZSKÁ UNIVERZITA V OPAVĚ, Filozoficko-přírodovědecká fakulta v Opavě
Institut tvůrčí fotografie, Opava 2021

SLEZSKÁ UNIVERZITA

Institut tvůrčí fotografie FPF Slezské univerzity v Opavě

FOTONOVINY
PHOTONEWS

Mgr. Dorota Holubová

Vedúci práce: doc. Mgr. Josef Moucha
Oponent: MgA. Ing. Peter Korček

TEORETICKÁ BAKALÁRSKA PRÁCA

SLEZSKÁ UNIVERZITA V OPAVĚ

Filozoficko-přírodovědecká fakulta v Opavě

Institut tvůrčí fotografie

Obor: Tvůrčí fotografi

Opava 2021

Abstrakt

Teoretická bakalárska práca mapuje vznik a vydávanie slovenského fotografického magazínu Fotonoviny. Podrobne sa venuje analýze prvých 50 čísiel od roku 2007 až po rok 2020.

Mapuje konkrétne rubriky, prispievateľov a ich príspevky. Súčasťou práce sú reprodukcie zverejnených článkov, fotografií, rozhovorov, recenzií a obálok.

Kľúčové slová

Fotonoviny, fotografický časopis, občianske združenie FOTOFO, Stredoeurópsky dom fotografie, Slovensko

Abstract

The theoretical bachelor thesis maps the origin and publishing of the Slovak magazine Photonews. It analyses in detail the first 50 editions of the magazine between 2007 to 2020.

It maps specific magazine sections, its contributors. The thesis includes reproductions of published articles, images, interview, review and magazine covers.

Keywords

Photonews, photo magazine, non-profit organisation FOTOFO, The Central European House of Photography, Slovakia

SLEZSKÁ UNIVERZITA V OPAVĚ
Filozoficko-přírodovědecká fakulta v Opavě

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Akademický rok: 2020/2021

Zadávající ústav:	Institut tvůrčí fotografie
Studentka:	Mgr. Dorota Holubová
UČO:	48663
Program:	Filmové, televizní a fotografické umění a nová média
Obor:	Tvůrčí fotografie
Téma práce:	T: Fotonoviny
Téma práce anglicky:	T: Photonews
Zadání:	Bakalárska práca mapuje vznik a vydávanie slovenského časopisu Fotonoviny. Podrobne sa venuje analýze všetkých čísiel od roku 2007 až po rok 2020. Mapuje redaktorov, rubriky významných prispievateľov. Súčasťou práce sú reprodukcie zverejnených fotografií, rozhovorov, recenzie a obálky.
Literatura:	Časopis Fotonoviny. Rozhovory s redaktormi a redaktorkami, vydavateľom a tlačiarom Fotonovín.
Vedoucí práce:	doc. Mgr. Josef Moucha
Datum zadání práce:	17. 3. 2021

Souhlasím se zadáním (podpis, datum):

.....
prof. PhDr. Vladimír Birgus
vedoucí ústavu

Čestné prehlásenie
a súhlas so zverejnením

Čestne prehlasujem, že som teoretickú bakalársku prácu vypracovala samostatne a použila len pramene uvedené v zozname použitej literatúry a v poznámkach pod čiarou.

Súhlasím so zverejnením práce v Univerzitnej knižnici Slezské univerzity v Opave, v knižnici Uměleckoprůmyslového muzea v Prahe a na webových stránkach Institutu tvůrčí fotografie.

V Bratislave 30.7. 2021

OBSAH

Úvod / 7
História fotografických magazínov na Slovensku po roku 1989 / 8
História a charakteristika časopisu Fotonoviny / 10
Rubriky a redakcia Fotonovín / 12
Obálky Fotonovín / 14
Analýza obsahu jednotlivých čísel Fotonovín / 20
Fotonoviny č.1 / 20
Rok 2008 / 23
Rok 2009 / 26
Rok 2010 /29
Rok 2011 / 32
Rok 2012 / 36
Rok 2013 / 38
Rok 2014 / 41
Rok 2015 / 44
Rok 2016 / 46
Rok 2017 / 50
Rok 2018 / 53
Rok 2019 / 57
Fotonoviny č.50 / 60
Záver / 63
Prílohy - prepisy rozhovorov
Václav Macek / 65
Branislav Štepánek / 71
Menný register / 76
Zoznam použitej literatúry / 79

Úvod

Teoretická bakalárska práca s názvom Fotonoviny sa venuje vzniku tohto fotografického časopisu, jeho fungovaniu nielen po obsahovej, ale aj formálne stránke. Cieľom tejto práce nie je podrobná analýza každého čísla. Zvolila som metódu skúmania obsahovej stránky počas trinástich rokov pôsobenia časopisu. Keďže ide o štvrťročník mojou ambíciou je vytiahnuť to najpodstatnejšie a najviac rezunujúce počas vychádzania tohto fotografického magazínu a opísať zmeny, ktoré nastali počas vydávania tohto magazínu. Podrobný opis každého čísla by bol vyčerpávajúci a navyše zbytočný, keďže sa každý dostanete k všetkým číslam Fotonovín v knižnici Vladimíra Vorobjana v Stredoerurópskeho domu fotografie v Bratislave. Počas písania tejto práce som mala možnosť všetky čísla držať v rukách, dohladať chýbajúce čísla a zoradiť ich pre ďalších záujemcov a záujemkyne. V práci mi ide o mapovanie vývoja jednotlivých čísel, kvalitatívne zmeny, ktoré nastali nielen po obsahovej, ale aj formálnej stránke. Tému bakalárskej práce som si zvolila preto, lebo k nej mám veľmi blízko. Od 51. čísla Fotonovín z roku 2020 som jeho šéfredaktorkou, z toho dôvodu sa v tejto práci budem snažiť nezaujato a kriticky analyzovať vznik prvých 50 číslach od roku 2017 až 2020. Od roku 2012 pôsobím v Stredoeurópskom dome fotografie, ktoré spravuje občianske združenie FOTOFO. Takmer dekádu som sa spolupodielala na aktivitách spojených s festivalom Mesiac fotografie, pripravovala som vydanie tretieho zväzku Dejiny fotografie 20.storočia (The History of European Photography 1970 - 2000) a do Fotonovín som priespievala najmä počas festivalového čísla. Šlo najmä o prípravu PR správ propagujúcih program festivalu. Rovnako som mala možnosť pripravovať rozhovory s osobnosťmai vystavujúcimi na festivale napr. Steve McCurry Youngho Kang, Simon Norfolk, Bruce Gilden, Roger Ballen a predstaviť ich tvorbu nielen pre odbornú, ale aj laickú verejnosť. Spolupodielanie sa na tvorbe už tradičného fotografického periodika mi pomáha a zároveň mi dáva možnosť zorientovať sa vo fotografickom svete už dlhé roky. Preto verím, že môj pohľad zo zainteresovanej strany bude prínosom a bude slúžiť najmä rýchlu orientáciu aktivít na slovenskej fotografickej scéne. Počas dôkladného skúmania päťdesiatich čísiel Fotonovín sa budem snažiť podať čo najpravdivejšie a najobjektívnejšie poznatky tohto výnimočného magazínu, momentálne jediného fotografického tlačeného magazínu na Slovensku.

História fotografických magazínov na Slovensku po roku 1989

Po revulúcií v roku 1989 sa trh fotografickými periodikami výrazne zmenil. Dovtedy fungovalo vydávanie celoštátnych fotografických magazínov ako napríklad Výtvarníctvo, fotografia, film. Vydávaný bol od roku 1962 do roku 1991 a mal centrálne financovanie a istú finančú podporu zo strany štátu. Jeden z najprestížnejších československých fotografických časopisov Revue Fotografie skončil v roku 1992, keď zaniklo vydavateľstvo Orbis a aj samotné Československo. Pokus o jeho ďalšie vydanie postupne dvoma ďalšími súkromnými vydavateľmi v rokoch 1993 a 1995 nebolo úspešné. Existovali fotografické periodiká, ktoré boli zamerané skôr na fotografických amatérov a technických nadšencov ako na výtvarnú fotografiu. Jedným z nich bol na Slovensku aj Fototip (podnázov: časopis pre fotografov a ostatných záujemcov o fotografiu), ktorý bol vydávaný v banskobystrickom Národnom osvetovom centre do roku 2006, šéfredaktorkou bola Marta Svítková. Aj keď obsahovo bol zaujímavý, vizuálne bol slabšie spracovaný, pretože v porovnaní s konkurenciou bol vytlačený menej atraktívne. Ďalším magazínom bol WATT Foto-Video, šéfredaktorom bol Marián Pauer a profiloval sa ako sprievodca pre amatérov, dominovali skôr technicky ladené články, informácie o výtvarnej fotografii a kvalitné odborné recenzie na výstavy absentovali.

Medzi dôležité periodiká, ktoré ovplyvnili vznik Fotonovín zamerané na výtvarnú fotografiu (ako tvrdí zakladateľ Fotonovín Václav Macek) patril český časopis Ateliér (vychádzal od roku 1988 až 2015) a Výtvarný život (vychádzal od roku 1956 do roku 1995). Oba boli určené profesionálom, ale aj laikom, no vynechávali v nich články o aktuálnych technických novinkách v oblasti fotografie. Významným periodikom bol aj časopis Československá fotografie určený pre amatérsku komunitu. Vychádzal od roku 1953 až do roku 1991. V rokoch 1991 - 1994 bol premenovaný na Fotografie, neskôr od roku 1994 na Fotografie Magazín a vychádzal do roku 2008.

Príchod nového milénia a digitalizácia doby tiež zmenila trh s fotografickými časopismi. Znamenalo to nielen presun informácií na internet, ale najmä prechod od analógového procesu smerom k digitalánemu fotografickému procesu. Ten zmenil potrebu vyhľadávania informácií v čapisoch a skomercionalizoval trh s fotografickými magazínmi, ktoré sa začali výlučne venovať skôr predaju a propagácií techniky. Odrazu boli všetky rady dostupné jedným klikom na internete. Vznikla diera na trhu, ktorá pretrváva doteraz. Na Slovenku nemáme nikoho (ani v národných denníkoch), kto by sa dlhodbo venoval fotografickej publicistike a odbornej kritike v oblasti výtvarnej fotografie. Navyše trh so

záujemcami o takýto tip periodika nie je dostatočne zastúpený ani v odborných výtvarných kruhoch. Možno je to tým, že fotografia sa stala najdostupnejšou formou výtvarného umenia a čita-telia nemajú záujem o zložitejší odborný recenzný obsah.

Kľúčovým fotografickým periodikom, ktorý predchádzal vzniku Fotonovín bol vznik časopisu IMAGO. Vydávalo ho združenie FOTOFO od roku 1995 až po rok 2010. Bol vydávaný v angličtine dvakrát ročne. Prezentovali v ňom fotografickú tvorbu zo strednej a východnej Európy s orientáciou na západný trh. Redakčná rada bola zložená z renomovaných kurátorov a historikov fotografie v zložení: Vladimír Birgus a Josef Moucha z Českej republiky, Ruxandra Balaci z Rumunska, Galina Moskalevová z Bieloruska, Jerzy Olek z Poľska, Peeter Linnap z Estónska,

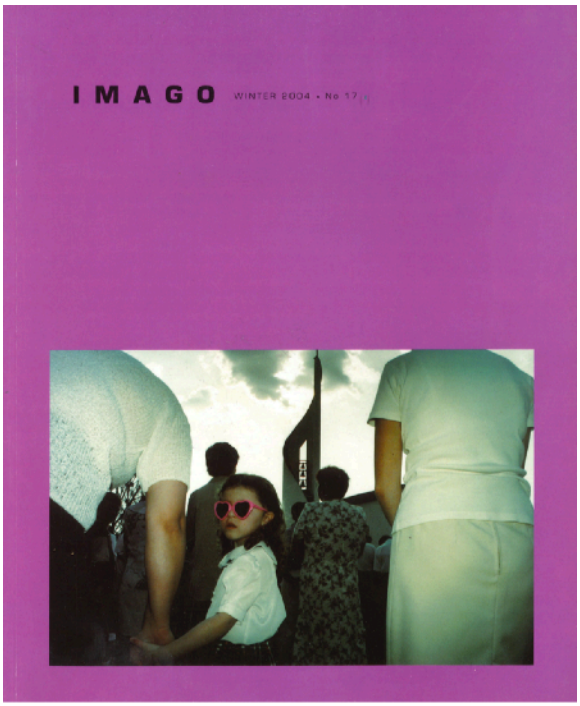

Jevgenij Berezner z Ruska, Aurel Hrabušický a Václav Macek ako iniciátor celého projektu zo Slovenska.

Galéria Fotoport na čele s Filipom Vančom ešte vydávala od roku 2007 do roku 2017 štvrťročník PORT NO. 21. Bol to časopis o fotografii a vizuálnom umení, ktorý svojou podstatou bol veľmi blízky Fotonovinám. Mal oproti ostatným magazínom veľmi netradičný formát B3 (35 x 50 cm) a vychádzal dvojjazyčne v slovensko-anglickej mutácií. Formát spôsobil problém v malom pokrytí distribúcie a nikdy sa nestal celoplošným periodikom ako Fotonoviny. Jeho tvorcovia mali netradičný prístup a každý kus ručne pečiatkovali logom, dizajn časopisu Juraja Sukopa bol v roku 2009 ocenený Národnou cenou za dizajn. Bol to prvý ocenený fotografický magazín v histórií, ktorý získal túto cenu. V podstate sa časopis PORT NO. 21 ako štvrťročník zameriaval na to isté ako Fotonoviny, mal ambíciu priblížiť fotografiu laickej a profesionálnej verejnosti a informovať ju o dianí na fotografickej scéne. Informoval o kvalitných domácich a zahraničných výstavách, prezentoval súčasných slovenských i prevratných tvorcov z fotografických dejín. Jediný rozdiel bol asi v tom, že sa nebránili ani presahom do iných vizuálnych médií, teda oblasti filmu a výtvarného umenia vo všeobecnosti.

Rok pred vznikom Fotovín v roku 2006 vychádzalo na Slovensku päť fotografických magazínov. Prvým bol

sprievodca svetom fotoaparátov DiGi REVUE, zameraný iba na fototechniku (fungoval do roku 2010), ďalej vyššie spomínané časopisy Fototip, Imago a Watt Foto-Video a PORT NO. 21. Všetky tieto fotografické magazíny sa líšili rôznym ekonomickým modelom, periodicitou alebo spôsobom práce redakcií. Príčiny zániku všetkých týchto fotografických časopisov určite nespôsobil iba nezáujem trhu, ale najmä podiel stále sa znižujúcich štátnych dotácií z Ministerstva kultúry, najmä v prípade magazínov Fototip a Imago. Ďalej to pravdepodobne spôsobil aj konkurečný trh so zahraničnými fotografickými periodikami. Možno vydavatelia stratili zmysel v tlačených periodikách v digitálnej dobe? S istotou možno povedať, že v roku 2021 fungujú Fotonoviny momentálne ako jediný slovenský tlačený fotografický magazín.

História a charakteristika časopisu Fotonoviny

Časopis Fotonoviny - občasník informácií o fotografickom dianí na Slovensku vychádza od roku 2007 štyrikrát ročne. Vznikol z potreby občianskeho združenia FOTOFO prezentovať svoje aktivity (program galérie Stredoeurópskeho domu fotografie, workshopy, festival Mesiac fotografie, vydavateľská činnosť, knižnica, udeľovanie ocenení Osobnosť slovenskej fotografie a Fotograf roka, neskôr Múzeum fotografie, a ďalšie) a zároveň rozširovať povedomie o aktuálnom fotografickom dianí na Slovensku na poli výtvarnej fotografie.

FOTOFO vzniklo v apríli 1992 ako nadácia vďaka Judite Csáderovej, Václavovi Macekovi, Vladimírovi Vorobjovi, Jozefovi Sedlákovi, Pavlovi Breierovi a ďalším. Od roku 1997 sa kvôli novému zákonu transformovali na občianske združenie. V jej činnosti v nasledujúcich rokoch sa potom napĺňali všetky programové ciele formulované v stanovách – realizácia výstav, konferencií, workshopov, vydávanie katalógov a kníh, budovanie fotografickej zbierky a pod.

Od roku 2007 vydáva Fotonoviny FOTOFO v náklade 3000 kusov s finančnou podporou Ministerstva

kultúry Slovenkej republiky (MKSR).
Od roku 2015 sa vtedajší grantový program ministerstva zmenil a vznikol tzv. Fond na podporu umenia (FPU), a okrem prezentácie umeleckých diel a aktivít začal podporovať aj vznik a tvorbu samotných umeleckých aktivít, aj tvorbu umeleckých tlačených časopisov. Existencia Fotonovín ako nekomerčného umeleckého projektu je závislá od štátnej dotácie z FPU. Bez tejto podpory by iba ťažko bojovali Fotonoviny o prežitie a pravdepodobne by zanikli. Už niekoľko rokov je využitie dotácie zamerané najmä na tlačové náklady, čo predstavuje najvyššiu položku z rozpočtu. Ďalej je to distribúcia - poštovné a symbolické autorské honoráre.
Obsah Fotonovín je zameraný najmä na výtvarnú fotografiu, je to jediné periodikum výlučne zamerané na fotografickú scénu. Hlavným cieľom obsahovej stránky je kritická a recenzná činnosť. Spomedzi slovenských výtvarných periodík ešte píšu okrajovo. o fotografickom médiu v magazíne Flash Art a v časopise Profil. Oba časopisy reflektujú fotografiu ako súčasné umenie. Tri roky po vzniku Fotonovín do roku 2010 ešte vychádzalo IMAGO, zamerané na stredo a východoeurópsky región. Práve z IMAGO vychádzajú aj niektoré stále rubriky vo Fotonovinách - umelecké portfólia alebo kalendárium. Základným pilierom vo Fotonovinách sú však recenzie fotografických výstav a fotografických publikácií, kritické články, rozhovory s osobnosťami z domácej a zahraničnej scény. Dôležitou súčasťou je nepriama reklama resp. prezentácia všetkých aktivít FOTOFO, ktoré sú z pochopiteľných dôvodov dôležitou súčasťou každého čísla. Je to program SEDF, najmä recenzie na výstavy, festival Mesiac fotografie, ďalej workshopy, detské denné tábory, festival Mesiac fotografie, inzercia (napr. na 2% z daní pre OZ FOTOFO, tlačiareň FO ART, festivalový open call a pod.). Jesenné číslo je vždy venované festivalu Mesiac fotografie, zvykom býva už tradičný rozhovor s vystavujúcou osobnosťou na festivale, umelecké portfólio, tipy na festival a obálka venovaná festivalovému ,,highlightu." Všetky tieto textové a obrazové formy majú za úlohu prilákať ľudí z odbornej i laickej verejnosti a zvyšiť návštevnosť festivalu. Dá sa povedať, že číslo festivalových novín pomaly nahrádza festivalový progamový bilten.
V roku 2010 pribudlo v strednej časti Fotonovín dvojstranové autorské portfólio, kde dominujú fotografie na celých stranách. V roku 2017 bola táto rubrika rozšírená na štyri strany. Od roku 2007 bola vytvorená spolupráca s autorskou spoločnosťou LITA a vznikla užitočná rubrika Autorské právo a fotografia, ktorá sa ale vyčerpala v roku 2012. Venovala sa jej terajšia riaditeľka LITA Jana Vozárová a jej kolegyňa Lucia Miklásová. Riešila sa v nej problematika autorského práva vo vzťahu k fotografii, čo bolo veľmi užitočné nielen pre profesionálov, ale aj laikov. Asi najkri-

tickejšou časťou sú šéfredaktorské úvodnky - editoriály, ktoré mal na starosti Václav Macek, neskôr Branislav Štepánek, občas bol úvodník prenechaný aj niekomu z redakcie.
Vzhľadom na to, že oficiálne sa Fotonoviny nedajú kúpiť v kioskoch ani kníhkupectvách (avšak už niekoľko rokov je uvedená cena 0,50 eur na každom čísle) sú Fotonoviny dostupné zadarmo. Distribučnými kanálmi sú kultúrne centrá, galérie, múzeá, umelecké školy, kníhkupectvá, vybrané kaviarne po celom Slovensku, dokopy sa zasiela približne na 200 rôznych miest poštou v ráde niekoľkých kusov. Nedá sa však tvrdiť, že náklad 3000 ks je masovým médiom, ale v rámci cieľovej skupiny zaujímajúcej sa o takýto formát je postačujúci. Niekedy sa stane, že nové číslo sa ,,rozchytá" veľmi rýchlo a je ho nedostatok, no niekedy naopak nie je po Fotonovinách dopyt a staré čísla nájdeme rozhodené po galériach aj niekoľko mesiacov po vydaní.
Je pozoruhodné, že Fotonoviny sa najskôr distribujú do regiónoch, až posledná je Bratislava, kde je o ne najvyšší záujem, keďže sa tu koná najviac kultúrnych podujatí. Po vydaní aktuálneho čísla sú Fotonoviny k dispozícií na webovej stránke Stredoeurópskeho domu fotografie (www.sedf.sk/fotonoviny) vo formáte PDF ako online verzia Fotonovín.
Autorské honoráre sa pohybujú od začiatku fungovania iba v symbolickej výške. Často recenzenti publikujú na dobrovoľnej báze bez nároku na honorár. Počet recenzentov je v každom čísle tak malý, že ho možno spočítať na jednej ruke. Väčšina redaktorov a redaktoriek pracuje pre Fotonoviny, lebo je to pre nich radosť a nedostatočný honorár zatiaľ neberú ako nevýhodu.

Rubriky a redakcia Fotonovín

Rubriky Fotonovín sú zreteľne stanovené od začiatku vzniku Fotonovín. Dokonca sú až do roku 2016 a čísla 37 vymenované na obálke: recenzie, rozhovory, články, program SEDF, Mesiac fotografie, fotografické kalendárium a inzercia.
V roku 2010 pribudlo portfólio, ktoré sa stalo dôležitou platformou na prezentovanie tvorby domácich aj zahraničných autorov a autoriek. So vznikom Múzea fotorafie v roku 2018 možno spojiť vznik rubriky Príbeh z depozitu Múzea fotografie a Múzeum fotografie, ktoré fungujú od Fotonovín číslo 44.

Redakcia Fotonovín bola zo začiatku štvorčlenná - šéfredaktor, výkonná manažérka, jazyková korektorka, grafik a dopĺňali ju externí redaktori a redaktorky. Od roku 2007 až po rok 2017 bol šéfredaktorom Václav Macek, zodpovedný za ideový obsah a hlavný autor editoriálov. V januári 2018 do leta 2019 (od čísla 42 do čísla 48) vystriedal šéfredaktorskú stoličku na sedem čísiel Branislav Štepánek. Veronika Pašteková

bola zodpovedná redaktorka za výkonný manažment a administráciu. Koncom roka 2016 ju na pár mesiacov nahradil Jakub Michel a od roku 2017 Kristína Devínska, neskôr nakrátko v čísla 47 a 48 pomáhala aj Zuzana Pustaiová. Jazyková korektorka Zuzana Mojžišová spolupracuje s Fotonovinami vo všetkých päťdesiatich číslach. Hlavným grafikom a autorom grafického návrhu je Sandro Fiala - interný grafik tlačiarne FOART, ktorá Fotonoviny tlačí. V roku 2017 sa o redizajn postarali v rámci študentského konkurzu Lukáš Kollár a Jakub Tóth, v roku 2020 externá redaktorka Renáta Gašparová. Za inzerciu bola v prvých číslach zodpovedná manažérka SEDF Elena Šoltýsová, od roku 2012 to bol lektor SEDF Martin Kusý. Vzľadom na to, že redakcia Fotonovín bola od začiatku nestabilná a prispievatelia sa dosť často menili, nie je možné presne opísať jej zloženie. No pravidelnými a dôležitými ľudmi pre Fotonoviny sa stali Petra Cepková, Viera Budská, Pavol Erdziak, Petra Hanáková, Aurel Hrabučický, Bohunka Koklesová, Josef Moucha, Michaela Pašteková, Branislav Štepánek, Václav Macek, Vladimír Birgus, Lucia L. Fišherová, Zuzana Lapitková, Jana Vozárová a Lucia Miklásová (LITA), Andrej Bán, Michaela Bosáková, Pavel Mária Smejkal, Tamara Archlebová, Ivana Pástorová, Veronika Markovičová.
Teoretikov a historikov fotografie môžeme na Slovensku spočítať na jednej ruke. Je škoda, že Fotonoviny občas slúžia na vybavovanie si osobných účtov (často nájdeme prípady v šéfre-daktorských úvodníkoch) a nie na objektívne zhodnotenie fotografickcýh diel, výstav, festivalov a fotokníh. Príkladom toho nie je len prvý šéfredaktor Václav Macek (a jeho článok Trapas roka z roku 2008, alebo Petra Hanáková o výstave Nepokojné médium z roku 2011), ale aj druhý šéfredaktor Branislav Štepánek a jeho konflikt s Martinom Čulíkom z roku 2018.
Pri všetkých týchto prípadoch absentuje nezaujatosť, objektívnosť a profesionalita. Prevyšuje ju bohužiaľ ješitnosť. Nevedno si predstaviť takéto príklady v iných zahraničných fotografických magazínoch či médiách, pripomína to skôr detinské hádky na vidieku namiesto konštruktívnej polemiky odlišných názorov profesionálov z oblasti teórie a histórie fotografického umenia.
Fotonovinám sa teda dá vyčítať malomeštiacke zmýšľanie prispievateľov, aj keď väčšina článkov a recenzii našťastie taká nie je. To čo chýba po celý čas existencie Fotonovín až doteraz je nezávislá redakčná rada, ktorá by sa stretávala aspoň dvakrát ročne, kriticky zhodnotila obsah magazínu a posunula ho smerom vpred.

Obálky Fotonovín

Obálka je asi jedna z najdôležitejších častí ktoréhokoľvek tlačeného magazínu. Od obálky závisí či si čitatelia a čitateľky otvoria takýto magazín, a začítajú sa do jeho riadkov. Ak je vizuál nezaujímavý tak iba ťažko pritiahne svoje publikum. To však nie je problém Fotonovín, pretože dá sa povedať, že vizuál obálky skutočne vždy prechádzal dôsledným výberom. Na každej obálke je veľmi silná a pútavá fotografia. Navyše dáva priestor nielen domácim slovenským autorom a autorkám, ale aj zahraničným ikonickým historickým dielam. Dôkazom sú napríklad obálky čísla 20 - Robert Capa a jeho Americkí

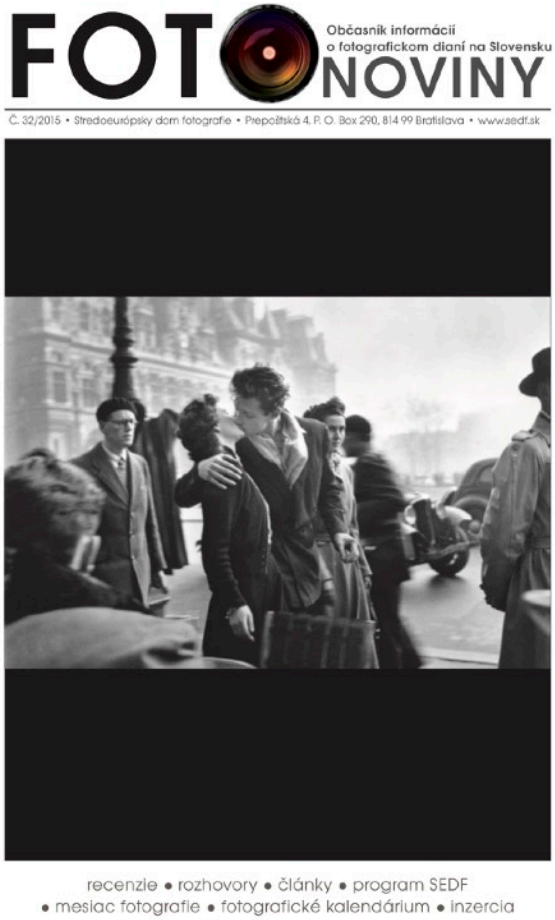

vojaci v Troina na Sicílií z roku 1943, alebo obálka číslo 32 a Bozk od Roberta Doisneau z roku 1950 alebo obálka č. 45 od Marca Ribouda, a jeho Muž maľujúci Eiffelovu vežu z roku 1953.

Z celkového počtu pätdesiatich čísiel dominuje na polovici obálok portrét, z toho trinásť je čiernobielych snímkov a ostatné sú farebné zábery rôzneho žánru od zátiší až po krajinu. Iba na dvoch obálkach nie sú fotografie. Jedna vznikla za šéfredaktorskej éry Branislava Štepánka, na ktorej je výtvarné dielo Magdy Stanovej s názvom Populárny algoritmus v umení z roku 2010. Je na nej znázornený diagram vzniku fotografie. Diagram vľavo hovorí - urobte fotografiu, urobte niekoľko ďalších fotografií

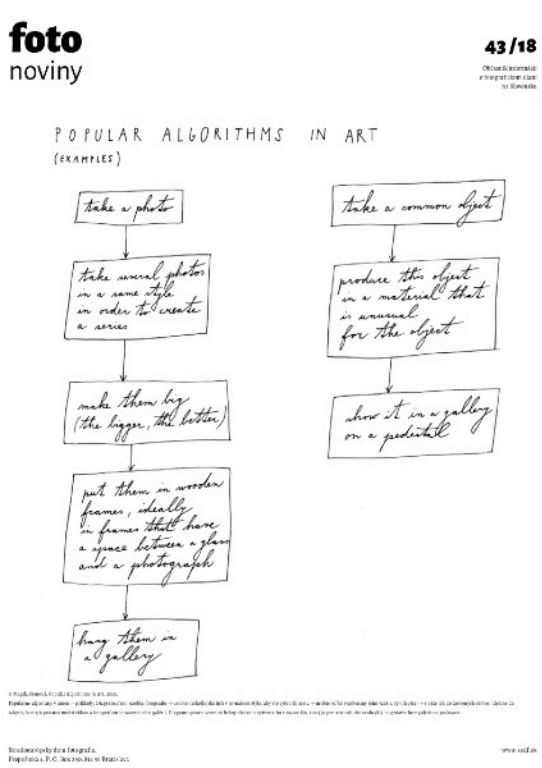

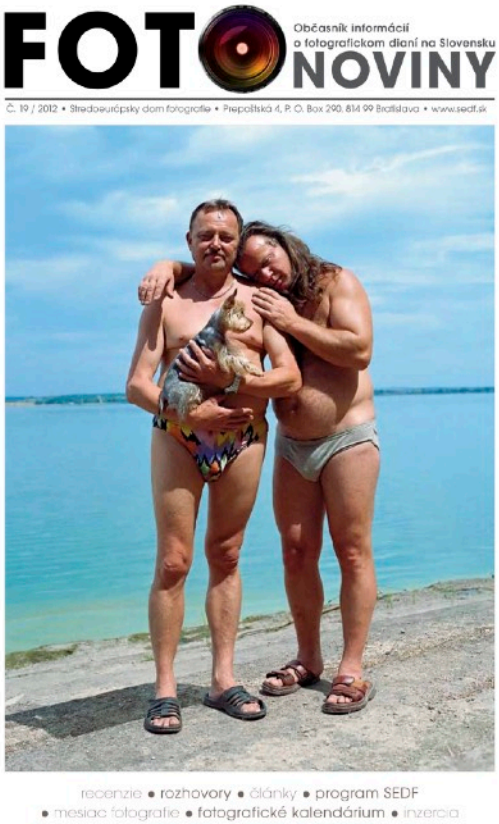

v rovnakom štýle, aby ste vytvorili sériu, urobte veľké zväčšeniny (čím väčšie, tým lepšie), vložte ich do drevených rámov, ideálne do takých, ktoré majú medzeru medzi sklom a fotografiou, zaveste ich v galérii. Diargam vpravo: vezmite bežný objekt, vytvorte ho z materiálu, ktorý je pre tento objekt neobvyklý, vystavte ho na podstavci v galérii. Keď som videla túto obálku poprvýkrát tak ma osobne pobúrila, ako si mohol vtedajší šéfredaktor dovoliť publikovať niečo iné ako fotografiu? Navyše s takýmto naoko zábavným klišé vo svete fotografov. S odstupomčasu to nebe-riem tak tragicky, chápem, že umelkyňa naznačuje vzťah k fotografií a ako nad ním rozmýšľajú iní.

Druhým číslom, kde nie je prítomná fotografia na obálke je s číslovkou 50. Trochu nevyužitý potenciál a okázalý spôsob oslavy päťdesiateho čísla, no koniec koncov ak si niekedy rozložíte všetky čísla a porovnáte ich, päťdesiatka bude slúžiť na rýchlu orientáciu. Na viacerých obálkach sú provokatívne fotografie s humorným prvkom, a určite sa nad nimi recipient pozastaví. Na obálke Fotonovín číslo 6 od Ulte Mahler je babička v karatis-tickom kimone, číslo 12 je zase Marcos Lopéz a žena mäsiarka držiaca v jednej ruke kosť a v druhej kudlu, za ňou sú povešané kusy hovädzieho dobytka. Fotonoviny číslo 19 zase pobavia s obálkou Evžena Sobeka, kde sú dvaja objímajúci sa páni v plavkách na pláži pri mori a jeden z nich drží malého psíka pripomínajúceho plyšové zvieratko. Očividná irónia má za úlohu vytrhnúť ľudí z bežného vnímania vizuálneho smogu. Najmenej estetická

obálka je číslo 33, kde je v spodnej časti znázornená mapka - trasa do Múzea kultúry Maďarov v archíve SNM, a nad ňou je fotografia vchodu tejto budovy. Chápem, že sa šéfredaktor snažil o navigáciu divákov na toto výstavné miesto počas festivalu Mesiac fotografie, no je to dosť nešťastná voľba a nevyužitý potenciál, keďže je to vizuálne neatraktívny obraz strohej budovy. Pokojne mohla byť mapka radšej vo vnútri. Ročne vznikne neskutočné množstvo kvalitných snímkov a na obálku Fotonovín majú šancu dostať sa iba štyri z nich, je škoda ich nevyužiť.

Niektoré z obálok by sa dali kategorizovať ako ,,ľúbivé." Sú na nich deti, zvieratká alebo sex, to sú tri kategórie, ktoré najviac predávajú aj v reklame. Obálka číslo 14 a abstraktné prsia slovenského fotorafa z Miroslava Švolíka, obálka číslo 21 kde je delfín z National Geographic Society od Vincenta J. Musiho, obálka číslo 23 (ktorá je zároveň obálkou z časopisu Život z roku 1958) od Ota Richtera, kde je kolorovaný snímok vysmiateho chlapca držiaceho obrovskú loptu. Logo 13.ročníka festivalu Mesiac fotografie je zámerne schované v lopte. Patrí sem aj obálka číslo 28, jedna z víťazných fotiek Sony World Photo Awards od Chloe Bartram, z roku 2014. Je na nej malé zamyslené dievčatko, ktoré češú dospelé ruky v pozadí. Pôsobí ako bábika počas príprav na súťaží krásy pre deti.

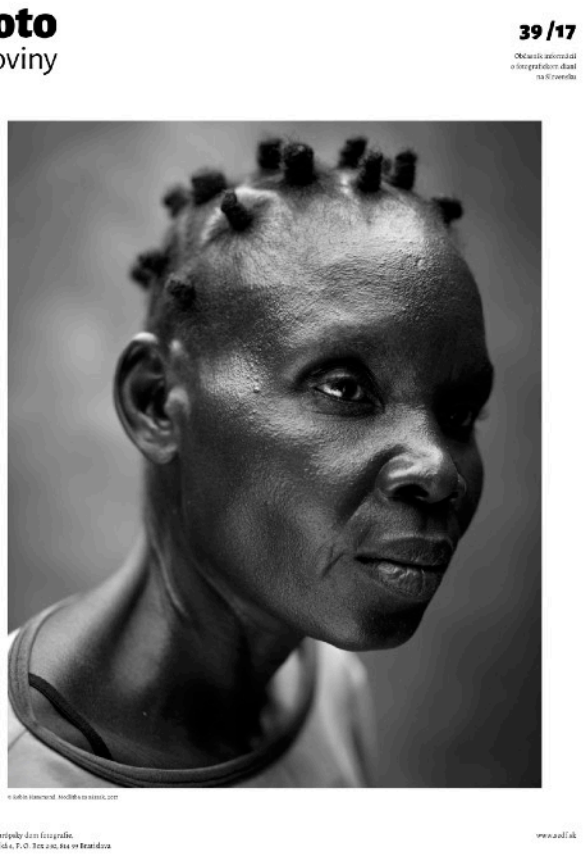

Redizajn Fotonovín od čísla 38 priniesol zmenu aj na obálke. Na dvoch obálkach sa objavili aj víťazné footgrafie z pres tížnej fotografickej súťaže World Press Photo. Obálka Fotonovín číslo 15 je zároveň fotkou roka WPP 2010, ktorú odfotila juhoafrická fotgorafka Jodie Bieber. Je na nej žena z Afganistanu Bibi Aisha, ktorej odrezal uši aj nos jej manžel a švagor. Ďalšou víťaznou fotografiou na obálke číslo 39 , ktorá získala 2.miesto v kategórii portrét.
Odoftil ju novozélandský fotograf Robin Hammond, má názov Motlitba za zázrak. Snímok vznikol v roku 2017 a je na nej dojímavý portrét juhoafričanky Hellen. Autor snímkou humanizuje ľudí s mentálnymi problémami.
Pod fotografiu prvých 37 čísiel bol vždy vymenovaný obsah: recenzie, rozhovory, články, program SEDF, mesiac fotografie, fotografické kalendárium a inzercia. Názov a autori snímkov sa nachádzajú rovno pod fotografiou namiesto vnútornej prvej strany a malého náhľadu fotografie pri editoriále.

Náhľady všetkých obálok Fotonovín od čísla 1 až po číslo 25.

Náhľady všetky obálok Fotonovín od čísla 26 až po číslo 50.

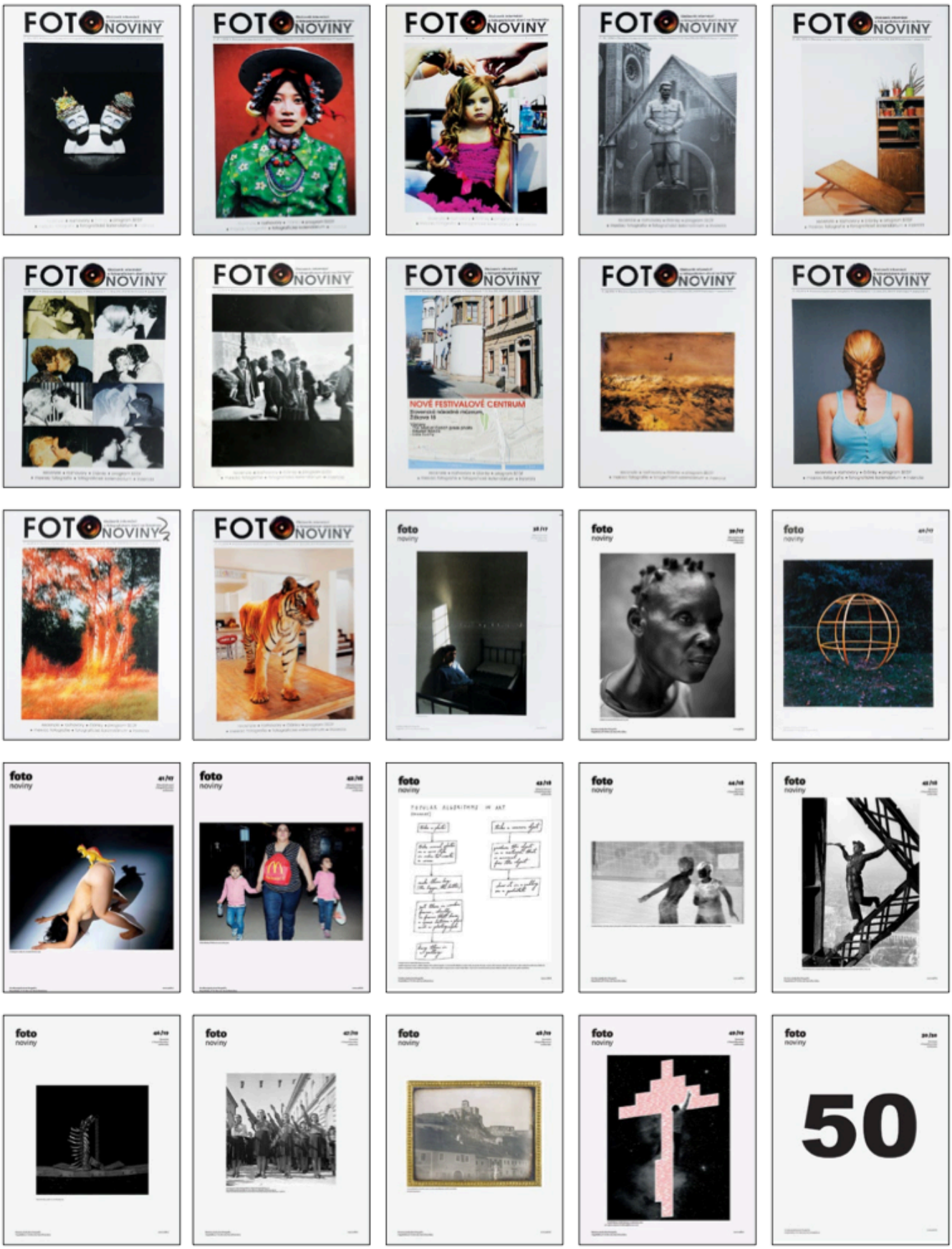

Analýza obsahu jednotlivých čísiel Fotonovín

FOTONOVINY Č.1

Historicky prvé číslo Fotonovín vzniklo v roku 2007 ako Občasník informácií o fotografickom dianí na Slovensku. Dáva si za úlohu publikovať recenzie, rozhovory, články, program Stredoeurópskeho domu fotografie, festivalu Mesiac fotografie, fotografického kalendária a inzercie. Na obálke je výrez zo snímku slovenskej fotografky Petry Bošanskej, pohľad na spln cez mesto.
V šéfredaktroskom úvodníku Václav Macek spomína, že ideálnym vzorom Fotonovín sa stal nemecký mesačník Photonews. Vyjadruje v ňom jasné kritické stanovisko s tým, že sa chce venovať fotografickej tvorbe určujúcich osobností na Slovensku. Jeho záväzkom je to, že Fotonoviny dokážu rozlíšiť o čom sa oplatí diskutovať a na čo rýchlo zabudnúť. Na druhej strane možno nájsť krátku históriu budovy Stredoeurópskeho domu fotografie, ktorý bol postavený na začiatku 17.storočia v renesančnom štýle, neskôr ho prestavali do barokového štýlu, no jeho renesančná dispozícia s mázhausom a obytnými priestormi po oboch stranách bola zachovaná až doteraz. Úplne prvý rozhovor pripravila Petra Cepková s Luciou Nimcovou, jednou s kľúčových predstaviteliek mladej generácie slovenského fotografického dokumentu. Z rozhovoru sa možno dozvedieť, že Nimcová je nielen kurátorka a vizuálna historička orientujúca sa na východoslovenský región, no najmä veľmi úspešná sociálna fotografka. Stala sa víťazkou 12. ročníka Ceny Oskára Čepána a získlaa šesťtýždňový pobyt v New Yorku. V tom čase sa chystala sa na pobyt na Rijksakademii v Amsterdame, a vyhrala taliansku cenu Fotografia Baume & Merceier Award, a pripravuje výstavu s knihou v Ríme. Skutočne výnimočné svetové úspechy napriek skromným odpovediam v rozhovore. Nimcová paradoxne hovorí, že je momentálne vedúca staničných lahôdok namiesto rodičov, ktorí šli na dovolenku. Na štvrtej strane nájdeme dva veľmi stručné články. Prvý je o novovzniknutej galérií zameranej na súčasné umenie PF 01,

MESIAC FOTOGRAFIE

PETER ŽUPNÍK

Návštevné hodiny: utorok – nedeľa: 11 – 18
Lístky: 80,-Sk
Kontakt: 00421 2 5443 2160
www.gmb.sk

Nové veľké príbehy slovenského autora
2. 11. – 30. 11. 2007
Dom umenia
Nám. SNP 12, Bratislava
Návštevné hodiny:
pondelok – nedeľa: 12 – 19
Lístky: 80,-Sk
(na všetky výstavy)
Kontakt: 00421 2 5441 8214
www.sedf.sk

OTVORENÉ MAPY

Latinsko – americká fotografia
1991 – 2002
2. 11. – 30. 11. 2007
Dom umenia
Nám. SNP 12, Bratislava
Návštevné hodiny:
pondelok – nedeľa: 12 – 19
Lístky: 80,-Sk
(na všetky výstavy)
Kontakt: 00421 2 5441 8214
www.sedf.sk

SLOVENSKO

Šesťdesiat Slovenska vo fotodokumente – Grant Vaculík Advertising
1. 11. – 2. 12. 2007
Stredoeurópsky dom fotografie
Panská 18, Bratislava
Návštevné hodiny:
utorok – nedeľa: 12 – 18
Lístky: 90,-Sk
Kontakt: 00421 2 5441 8214
www.sedf.sk

HARIS KAKAROUHAS

Správa o živote v modernej Kube od gréckeho fotografa
31. 10. – 2. 12. 2007
Galéria mesta Bratislavy – Pálffyho palác
Panská 18, Bratislava

Pawel Žak

Príbehy
3. 11. – 23. 11. 2007
Poľský inštitút
Nám. SNP, Bratislava

Návštevné hodiny:
pondelok, utorok, štvrtok: 10 – 18,
streda: 9 – 18,
piatok: 9 – 16
3. 11., 4. 11.: 13 – 18
Lístky: vstup voľný
Kontakt: 00421 2 5443 2014

ALEXANDER VALCHEV

Renesančné portréty
1. 11. – 30. 11. 2007
Bulharský kultúrny inštitút
Jesenské ulica 7, Bratislava
Návštevné hodiny:
pondelok – piatok:
9 – 12, 13 – 17.30
3. 11., 4. 11.: 13 – 17
Lístky: vstup voľný
Kontakt: 00421 2 5441 0140
www.bulkis.sk

ZOLTÁN MOLNÁR

Život sedmohradských rómov
1. 11. – 30. 11. 2007
Kultúrny inštitút Maďarskej republiky
Palisády 54, Bratislava
Návštevné hodiny:
pondelok – piatok: 10 – 17
3. 11., 4. 11.: 10 – 17
Lístky: vstup voľný
Kontakt: 00421 2 5244 2962
www.magyarintezet.hu

GYULA FODOR

Obsiahle dlhý myšle
3. 11. – 31. 12. 2007
Rakúske kultúrne fórum

Zelená 7, Bratislava
Návštevné hodiny:
pondelok, utorok,
štvrtok: 10 – 18, streda: 9 – 18, piatok: 9 – 16
3. 11., 4. 11.: 10 – 16
Lístky: vstup voľný
Kontakt: 00421 2 5930 1533
www.mkuba.eu

KATEDRA FOTOGRAFIE A NOVÝCH MÉDIÍ VŠVU V BRATISLAVE

Výstava študentských prác v 15. ročnej histórii
3. 11. – 30. 11. 2007
Galéria Medium
Hviezdoslavovo nám. 18, Bratislava
Návštevné hodiny:
utorok – nedeľa: 10 – 17
štvrtok: 12 – 19
Lístky: vstup voľný
Kontakt: 00421 2 5443 6334
www.vsvu.sk

CARL DE KEYZER

Zóna
2. 11. – 30. 11. 2007
Dom umenia
Nám. SNP 12, Bratislava
Návštevné hodiny:
pondelok – nedeľa: 12 – 19
Lístky: 80,-Sk
(na všetky výstavy)
Kontakt: 00421 2 5441 8214
www.sedf.sk

PAOLO PELLEGRIN

Stopy vojny v tvorbe talianskeho fotografa
2. 11. – 30. 11. 2007
Dom umenia
Nám. SNP 12, Bratislava
Návštevné hodiny:
pondelok – nedeľa: 12 – 19
Lístky: 80,-Sk
(na všetky výstavy)
Kontakt: 00421 2 5441 8214
www.sedf.sk

GEORGES ROUSSE

Abstraktné premeny priestoru
31. 10. – 30. 11. 2007
Francúzsky inštitút
Sedlárska 7, Bratislava
Návštevné hodiny:
pondelok – piatok:
9 – 18, 3. 11., 4. 11.: 10 – 18
Lístky: vstup voľný
Kontakt: 00421 2 5441 6531,
www.fb.sk

SIMONE MICHELIN

Nedeľa na mole
Minhocão v São Paule
5. 11. – 2. 12. 2007
Slovenské národné divadlo
Prítanova ulica, Bratislava
Návštevné hodiny:
pondelok – nedeľa: 16 – 21

MESIAC FOTOGRAFIE

(okrem 6. 11., 16. 11. 2007)
Lístky: vstup voľný
Kontakt: 00421 2 5441 8214
www.sedf.sk

NUMO RAMA

lyrická poézia v prasúcich objektoch
2. 11. – 30. 11. 2007
Open Gallery
Baštová 5, Bratislava
Návštevné hodiny:
pondelok – piatok: 13 – 18
3. 11., 4. 11.: 13 – 18
Lístky: vstup voľný
Kontakt: 00421 2 5441 8214
www.sedf.sk

PAULA LUTTRINGER

Mýty nánosov od argentínskej fotografky
5. 11. – 2. 12. 2007
Slovenské národné divadlo
Prítanova ulica, Bratislava
Návštevné hodiny:
pondelok – nedeľa: 16 – 21
(okrem 6. 11., 16. 11. 2007)
Lístky: vstup voľný
Kontakt: 00421 2 5441 8214
www.sedf.sk

FRANCISCO MATA ROSSAS

Slávnosti mŕtvych v Mexiku
5. 11. – 2. 12. 2007
Slovenské národné divadlo
Prítanova ulica, Bratislava

Návštevné hodiny:
pondelok – nedeľa: 16 – 21
(okrem 6. 11., 16. 11. 2007)
Lístky: vstup voľný
Kontakt: 00421 2 5441 8214
www.sedf.sk

ANNABEL ELGAR

Výstava víťazky Portfólia 2006 v rámci Mesiaca fotografie z Veľkej Británie
4. 11. – 30. 11. 2007
Galéria F7
Františkánske nám. 7, Bratislava
Návštevné hodiny:
utorok – nedeľa: 13 – 18
Lístky: vstup voľný
Kontakt: 00421 903 489 648
www.stanemestsk

JOANNE KANE

Portréty pamätných mužov zo začiatku 19. storočia

4. 11. – 30. 11. 2007
Galéria FRAME
Františkánska ulica, Bratislava
Návštevné hodiny:
utorok – nedeľa: 13 – 18
Lístky: vstup voľný
Kontakt: 00421 2 5441 8214
www.sedf.sk

PETRA BOŠANSKÁ

Manipulovaná fotografia od absolventky VŠVU
2. 11. – 30. 11. 2007
Galéria PF01
Panenská 29, Bratislava
Návštevné hodiny:
utorok – nedeľa: 13 – 18
Lístky: vstup voľný
Kontakt: 00421 2 5441 8214
www.sedf.sk

DOMINIKA HORÁKOVÁ

Od naratívneho príbehu až ku konceptu tvorby od absolventky VŠVU v Bratislave
2. 11. – 30. 11. 2007
Galéria PF01
Panenská 29, Bratislava
Návštevné hodiny:
utorok – nedeľa: 13 – 18
Lístky: vstup voľný
Kontakt: 00421 2 5441 8214
www.sedf.sk

BERTIEN VAN MANEN

Fotografie fotografií – rodinné fotografie v novom

korheľke od holandskej autorky
31. 10. – 18. 11. 2007
Galéria Michalský dvor
Michalská 3, Bratislava
Návštevné hodiny:
utorok – nedeľa: 13 – 18
Lístky: 20,-Sk, 10,-Sk
Kontakt: 00421 905 614 023
www.galleryak

MLADÉ ČESKÉ FOTOGRAFKY

Aktuálne trendy tvorby predstaviteliek najmladšej generácie
4. 11. – 30. 11. 2007
Západná terasa Bratislavského hradu
Bratislavský hrad, Bratislava
Návštevné hodiny:
pondelok – nedeľa: 13 – 18
Lístky: vstup voľný
Kontakt: 00421 2 5296 2402
www.sedf.sk

JURAJ & IVAN DUDÁŠ

Flash Art

Light is cryyz Timavy
6. 11. – 30. 11. 2007
Výstavná sieň Pálffyho letné sídlo

Zámocká 47, Bratislava
Návštevné hodiny:
utorok – nedeľa: 14 – 18
Lístky: vstup voľný
Kontakt: 00421 2 5441 8214
www.sedf.sk

INSTITÚT TVÚRČEJ FOTOGRAFIE FPF SU V OPAVE

Výstava najnovších diplomových a absolventských prác študentov
3. 11. – 2. 12. 2007
České centrum
Na příkopě 1, Bratislava
Návštevné hodiny:
pondelok – štvrtok: 10 – 17
Lístky: vstup voľný
Kontakt: 00421 2 5441 8214
www.sedf.sk

IGOR KUDUZ

Fotomontáže od chorvátskeho autora
1. 11. – 30. 11. 2007
SNM – Múzeum kultúry Chorvátov na Slovensku, krížová 48, Devínska Nová Ves
Návštevné hodiny:
pondelok – piatok: 10 – 16
Lístky: vstup voľný
Kontakt: 00421 2 5441 8214
www.sedf.sk

Stredoeurópsky dom fotografie
P. O. BOX 290
814 99 Bratislava, Slovakia
tel./fax: 00421 2 5441 8214
e-mail: info@sedf.sk
www.sedf.sk

ktorú založila Milota Havránková, no dnes už nefunguje. Druhý článok je venovaný výstave absolventov ateliérov fotografie Vysokej školy výtvarných umení s názvom Dobrý ročník v Open gallery. Redaktorka Monika Mikušová skôr vymenúvava vystavujúcich autorov a autorky akoby kriticky hodnotila kvalitu ich prác. Piata strana je prvou nemilosrdnou kritikou samotného šéfredakotra Vávlava Maceka. Kritizuje fotografickú knihu Záznamy a odkazy z roku 2006, od filmára Dušana Hanáka. Tvrdí, že jeho snímky sú ,,ušľachtilo nudné" a autor je netalentovaný a kopirant, ktorý len opakuje, čo pred ním mnohokrát už obajvili iní. Exteriérová výstava s rovnomenným názvom legendárnej výstavy Ľudská rodina, ktorú v roku 1955 otvoril Edward Steichen v Múzeu moderného umenia v New Yorku a putovala do 38 krajín. Z výstavy sa podarilo predať až 4 milióny výtlačkov katalógu. Žiaľ výstava na Hviezdoslavovom námestí v parku je iba reklamou na cestovné zájazdy, pretože Martin Črep fotí exotické tváre v Afganistane a dozvedáme sa, že ju inštalovala cestovná kancelária AfgaTour. Autor článku humorne navrhuje zmenu názvu výstavy z Ľudskej rodiny na reklamný slogan Príďte k nám! Šiesta strana je venovaná krátkemu rozhovoru s Juditou Csáderovou o prvom Európskom kongrese profesionálnych fotografov. V ďalšom odstavci redaktorka Veronika Pašteková definuje ciele klubovej činnosti Klub priateľov fotografie. Na siedmej strane sú vymenované všetky činnosti Stredoeurópkseho domu fotografie, ktorý sa má stať ,,centrom fotografického umenia národov Strednej

Európy, mostom medzi Východom a Západom." Výstavy, publikačná činnosť, knižnica, edukatívna a zbierkotrvorná činnosť, ale aj kaviareň, experimentálne divadlo a premietanie videoartu, to všetko sú bohaté aktivity ktoré SEDF ponúka. V polstranovom odseku sa dočítate, že výstava Pospolu v Stredoeurópskom fome fotografie je preprezentatívnym súborom študentov a pedagógov Katedry fotografie pražskej FAMU. Na ôsmej a deviatej strane propagujú Fotonoviny fotografické dielne, knižnicu Vladimíra Vorobjova a program alternatívneho divadla MED - VEĎ, ktorý je súčasťou multifuknčného priestoru galérie vo večerných hodinách. Stredoeurópky dom skutočne prepája rôzne druhy umenia, keďže na desiatej strane píše Martin Kaňuch, šéfredaktor časopisu Kino-ikon, o štvrtkových filmových večeroch s názvom Hladné oko. Na stranách číslo 11 až 13 nájdeme kompletný prehľad programu medzinárodného festivalu Mesiac fotografie. Pri každej z nich je názov, miesto a otváracie hodiny a kontakt. Pre návštevníkov a návštevníčky festivalu to bol určite veľmi účinný nástroj na to ako sa orientovať vo festivalových výstavách. Veľká škoda, že všetky autorské fotografie sú čiernobiele, napriek tomu, že mnoho z nich sú pôvodne farebnými snímkami. Takýto prehľad výstav sa neskôr stane tradíciou jesenného čísla Fotonovín a čitateľom je dostupný perfektný prehľad festivalových tipov na jednom mieste, bez toho aby si museli zakúpiť programový bilten alebo navštíviť webové stránky. Na predposlednej štvrnástej a päťnástej dvojstrane sú sprievodné podujatia festivalových akcií ako Prehliadka portfólií (Portfolio review, známe takmer z každého význameného svetového fotografického festivalu, kde participanti prezentujú svoju tvorbu s cieľom získať výstavu, vydať fotoknihu alebo sa zoznámiť s ľudmi s brandže) a koncert rôznych poľských, českých, slovenských a maďarských interpretov. Fotografické kalendárium sa stane po prvýkrát tradičnou rubrikou na konci Fotonovín. Mapauje výstavy alebo fotografické podujatia po celom Slovensku, ktoré sa oplatí vidieť. Posledná šesťnásta strana je už farebná a je výlučne venovaná inzercii. Nachádzajú sa tu partneri Mesiaca fotgorafie 2017, Kníhkupectvo EX LIBRIS, prenájom profesionálneho fotoateliéru SEDF, kaviareň EX CAFE, ponuka plotrovacích prác, ale aj reklama na nový fotoparát fujifilm s optickým stabilizátorom.

Historicky prvé číslo Fotonovín určilo pravidelné rubriky o slovenskej fotografii, ale svojim obsahom deklarovalo, že bude predovšetkým propagovať aktivity združenia FOTOFO, program Stredoeurópskeho domu fotografie, festival Mesiac fotografie a ďalšie spomenuté činnosti. Práve prvými kritickými článkami, ktoré napísal šéfredaktor Václav Macek sa snaží nielen opisovať čo sa deje na slovenskej fotografickej scéne, ale aj

utvárať vizuálne kritické myslenie voči novým fotografickým výstupom v podobe výstav a kníh.

ROK 2008 (čísla 02 - 05)

V prom kalendárnom roku Fotonoviny vychádzajú stále na kancelárskom papieri, avšak posledné číslo v roku 2008 už je na pokriedovanom kvalitinejšom papieri, avšak stále s čienobielymi fotografiami vo vnútri. Od čísla dva sa zaviedlo systém ,,hviezdičkovaného" hodnotenia. Redaktor alebo redaktorka článku sa majú hodnotiť danú výstavu alebo knihu na škále od 1 = nespokojný až do 10 = spokojný. Takéto hodnotenie je zvyčajné pre ankety pri viacerých hodnotiteľoch, kde sa dosiahnuté body zrátavú a výsledné číslo je priemer obľúbenosti alebo neobľúbenosti viacerých. Z toho dôvodu je takéto hodnotenie čisto subjektívnou záležitosťou jednotlivých recenzentov a recenzentiek. Dovolím si tvrdiť, že nemá zmysel, keďže treba brať do úvahy určitú zaujatosť k výberu obsahu článkov. Táto zaujatosť je zjavná napríklad v kritike konkrétnych osôb, ktorá je evidetná. Je teda škoda, že niekedy sa Fotonoviny využívali na kritiku osôb a nie na kritiku fotografickcýh diel. Dôkazom toho je ostrá reakcia Václava Maceka v treťom vydaní Fotonovín na péefku dokumentárneho fotografa Ľuba Stacha s názvom Trapas roka. V prvom rade nie

REGENZIE • ROZHOVORY • ČLÁNKY

Rozhovor s THOMASOM HOEPKEROM

Thomas Hoepker (narodený v r. 1936 v Nemecku), medzinárodne známy fotograf patriaci k členom uzavretej fotografickej agentúry Magnum, bude vystavovať na fotofórach Mesiaci fotografie v Bratislave. Pracoval pre Stern i Geo, bol i prezidentom už spomínanej agentúry Magnum Photos. Tvorbu tohto fotografa, žijúceho a tvoriaceho v New Yorku, charakterizujú portréty v štýle Avedona, pokrik životnej reality, kritika konzumu a cynickosti sveta, odcudzenia a samoty prostredníctvom záberov spoza „opelovských" okien, upozorňovanie na umierajúcich ľudí v bezprostrednej blízkosti symbolov viery, kritika politických režimov a ich dôsledkov – zatrpknutosti či patriotizmu, ale v jeho tvorbe môžeme čítať i odkazy na filozofické dielo. Tieto metafory a symboly dozy, tieda obrazy sveta, nevypovedajú o ničom inom ako o humanizme, ktorý je nad všetkým. Ako povedal Henri Cartier-Bresson: „Magnum je spoločnou myšlienkou, zdielanej túdiskosti, zvedavosť na to, čo sa deje vo svete, rešpekt voči tomu, o čo vlastne ide, a túžba opísať to vizuálna."

Patrite medzi svetovo uznávaných fotografov. Aké boli vaše prvé fotografické skúsenosti v spolupráci s agentúrou Magnum? A aká vôbec bola vaša cesta k fotografii?

Prvý kontakt s agentúrou Magnum som nadviazal koncom 60. rokov. Do tej spoločnosti ma pozval Elliott Erwitt. V tom čase som však pracoval na kontrakte s časopisom STERN v Nemecku a chcel som pokračovať v práci pre tento významný vydavateľstvo. A tak som agentúru Magnum povedal NIE. Omnoho neskôr som pracoval spolupráci so STERNOM, odišiel som do New Yorku a obnovil som kontakty s agentúrou Magnum, ktorej členom som sa stal v r. 1989. Po štúdiách v Nemecku sam začal študovať dejiny umenia a archeológiu v Mníchove. Ale stále viac a viac ma začala zaujímať fotografia. A tak som skúšal predávať svoje obrázky do časopisov.

Fotka: © Thomas Hoepker

Jedného dňa roku 1959 som šiel do redakcie časopisu „Münchner Illustrierte", a keď vydavateľ uvidel moje portfólio, ihneď ma prijal. A tak som sa z jedného dňa na druhý stal fotoreportérom.

Aký máte názor na „sťažnú tenkú" kreatívneho napätia medzi fotožurnalistikou a umením, medzi obrazom sveta a jeho interpretáciou?

Fotožurnalisti sú predurčení ukazovať svet taký, aký je, bez väčšej osobnej interpretácie. I keď často tie najlepšie fotografie vyjadrujú jedno hľadisko - a to buď pozitívne alebo negatívne, tieda nielen znázorňujú, ale aj interpretujú svet. Samozrejme, vždy zohráva dôležitú úlohu i estetická stránka obrazu. Občas sa teda môžu zdať „umeleckými". Nie je na tom nič zlé – tak ako sa písaná reportáž môže stať literárnym dielom (myslienka Ernesta Hemingwaya). Takže, ak si ľudia myslia, že fotografie, ktoré ukazujú zaujímavé udalosti zo sveta, majú tiež umelecké a estetické kvality, prečo by sa nemohli vystavovať?

Je nejaký fotograf, ktorý je vôm vzorom, ktorého tvorbu vás inšpiruje?

Nepochybne najvýraznejší a najpriamejší vplyv na moju tvorbu mal Robert Frank. Práve koncom 50. rokov, keď vydal známu knihu „Amerikánia", vydal som sa na svoj prvý fotografický výlet do Spojených Štátov. Myslím, že v niektorých prípadoch som sa cieľovca pokúšal napodobňovať Frankove fotografie. Samozrejme, len s malým úspechom. Niekôr ma ovplyvnili fotografi z Magnumu, napríklad Elliott Erwitt a samozrejme, Henri Cartier-Bresson.

Aké tvorivé východiská môže autor vkladať do svojich záberov v kontexte reportážnej fotografie?

Fotoreportér by mal byť dobre pripravený a dobre informovaný o svojom fotografickom subjekte.

Zvyčne je ťažká práca a často mnoho trpezlivosti. Čas je veľmi dôležitý faktor. Nemôžete očakávať, že sprvého dobré zábery, ak nemáte čas čakať na to, aby sa situácia vyvinula na dobré svetlo, tedia na šťastný „rozhodujúci" okamih.

Ako sa pozeráte na výtvarné alebo konceptuálnu fotografiu z hľadiska spracovania žánrov i obsahu?

Nemám nič proti „konceptuálnej" fotografii. Ale často „koncept" existuje len v umelcových myšlienkach, pre diváka však ostáva nejasný. Zdá sa, že niektorí konceptuálni umelci si myslia, že umelecké dielo by malo byť skôr tajomné, než aby komunikovalo s divákom. To vytvára predstavu, že „Ak nevieš umelec obrazu, tak je to umenie, ak obraz rozpráva príbeh, je to iba reportáž." Podľa môjho osobného názoru, fotografia má schopnosť rozprávať príbehy a v tom je jej najväčšia sila.

Kedže vaše fotografie rozprávajú prevažne príbehy ľudí, ako sa pozeráte na prežívania človeka v dnešnej spoločnosti, aké odkazy by podľa vás mala v sebe niesť fotografia nášho storočia?

Fotografie môžu buď zachytávať momenty našej doby, môžu komunikovať a informovať, a zároveň môžu byť pútavejšie alebo zábavné alebo napínavé. Či dojímavá, tieda silné, prekvapujúce, šokujúce alebo jednoducho krásne. Môžu byť zrkadlom nášho sveta, to stačí.

S akým druhom fotoaparátu pracujete? Ako sa pozeráte na analógovú fotografiu a jej kvality po „boome" digitálnych fotoaparátov?

Keď prišla digitálna fotografia, pochopil som jej veľký prínos a výhody zaznamenávania, archivovania a komunikácie obrazov. Keď sa okolo r. 2002 objavili na trhu profesionálne digitálne fotoaparáty s vysokým rozlíšením, začal som používať digitálne SLR fotoaparáty. Dnes používam Canon 5D a som nao-

str. 4

je dôvod venovať pozornosť jednej fotografií, v tomto prípade diptychu jeho rodiacej ženy a insitného figurálneho betlehemu v médiu ako sú Fotonoviny, keďže to bola súkromne zaslaná fotografia. V článku sú prítomné osobné útoky Macek na Stacha a urážanie nielen jeho tvorby, ale aj osoby. Aby však Macekova kritika bola korektná, tak dal priestor aj na protireakciu. Na tretine strany je publikovaný aj protichodný názor Jany Geržovej s názvom Koho trapas?, ktorá Macekovu kritiku považuje za nemiestnu a neetickú. Čitatelia tretieho čísla v roku 2008 museli byť z toho zmätení, možno aj znechutení.
V roku 2008 boli vydané až štyri rozhovory - s Janou Ilkovou, Tiborom Huszárom, Rudom Sikorom a

Thomasom Hoepkerom, ktorý zároveň vystavuje na 18.ročníku festivalu Mesiac fotografie.
Rozhovory s vystavujúcimi autormi a autorkami na festivale sa stanú od začiatku vzniku Fotonovín už tradičnou platformou na prezentovanie tvorby a zároveň prilákanie návštevníkov a návštevníčky na festival.
Druhé vydanie Fotonovín bolo obohatené o novú užitočnú rubriku s názvom Fotografia a autorské právo, ktorá vzniká v spolupráci s autorskou spoločnosťou LITA, zastupujúcou organizáciou pre autorov a autorky výtvarných diel. Právničky Lucia Mikalsová a Jana Vozárová rozoberajú vo forme otázok a odpovedí užitočné témy ako reprografické rozmnožovanie fotografií, použitie fotografií s autorským súhlasom, licencovanie fotografií, autorské práva a osoby disponujúce právami, alebo ako autorské právo chráni autorov. Sú to aj dnes nadčasové témy, ktoré by mal ovládať každý kto nejakým spôsobom disponuje s médiom fotografie alebo ho minimálne tvorí.
Zaujimavé je, že jedna z vtedajších kurátoriek SEDF Zuzana Lapitková píše o brazílskom fotofestivale FotoArte 2017. Recenzia na festival vytŕča spomedzi ostatných, ktoré reflektujú slovenské dianie, no zároveň je oživením. Vďaka takýmto recenziám sa aj v Európe dostáva do povedomia latinsko-americká fotografia.
Fotografka a pedagogička Judita Csáderová predstavuje ako predsedkyňa Združenie Slovenských profesionálnych fotografov (ZSPF) a pod týmto článkom zase Ľubo Špirko prezentuje Asociáciu profesionálnych fotografov SR (APFSR). Môže vyznievať pre čitateľov a čitateľky mätúco, nie je zrejmý rozdiel, keďže obe iniciatívy združujú profesionálnych fotografov a reprezentujú ich v zahraničí a na domácej scéne pre nich organizujú výstavy. V treťom vydaní Fotonovín absentuje šéfredaktorský úvodník. Namiesto neho sa dozvedáme o špeciálnom programe galérie SEDF počas dôležitého kultúrenho podujatia Noc múzeí a galérií v Bratislave. Piate vydanie fotonovín je festivalové číslo, keďže bolo vydané na jeseň 2008 počas 18.ročníka medzinárodného festivalu Mesiac fotografie.
V piatom vydaní dostal priestor Peter Orviský, šéfredaktor DIGI REVUE, ktorý v článku s názvom Podpora fotočasopisov kritizuje nedostatočné financovanie slovenských magazínov vo fotografii. Z priloženej tabuľky jasne vyplýva, že od roku 2006 po rok 2008 podpora fotomagazínov klesla. V roku 2006 bolo schválených z verejných dotácií Ministerstva kultúry 1 036 000 Sk (34 389 eur) a v roku 2008 to bolo už len 150 000 Sk (4 979 eur), treba však vziať do úvahy zánik časopisu Fototipu pre koncom roku 2007, čiže namiesto štyroch predkladateľov boli už len traja. Štátne dotácie sú v tomto segmente nevyhnutné na fungovanie týchto médií a takéto škrty sú častokrát pre nich

likvidačné. Náš trh s fotografikcými magazínmi ešte deformuje konkurencia, kedže v tom čase bolo distribuovaných na Slovensko ešte aj české médiá. V tom čase bolo u nás aktuálne dostupných 6 titulov, asi príliš na to, aby bol záujem o všetky na tak úzko profilovanom segmente akým sú fotočasopisy. Možno sa domnievať, že tento článok vyšiel vo Fotonovinách ako apel pre úradníkov a úradníčky, aby v budúcnosti rozhodli o prideľovaní dotácií v prospech slovenských fotočasopisov.

V piatom vydaní sa nachádza aj trojstranový program festivalu Mesiac fotografie. Efektívne tým nahrádza festivalový bilten, keďže slúži na jednoduchú orientáciu - aká výstava, kde a kedy sa chystá. Navyše k viacerým výstavám je vybraný aj reprezentujúci obrázok z výstavy, ktorý má za úlohu navnadiť na výstavu. Jedinou nevýhodou je však to, že všetky fotografie sú čiernobiele, a vizuálne to vyrušuje pri tých, ktoré sú ikonicky známe ako farebné. Napríklad notoricky známa séria Poetických obrazov medzi snom a skutočnosťou od českej fotografky Terezy Vlčkovej, na ktorej je známy portrét dvojičiek zachytených v lese v čiernobielej farbe zaniká.

Tvorbe Ladislava Bielika sa venujú dva články. Prvý napísala publicistka Marta Stachová-Bezúchová o jeho exteriérovej výstave na Šáfárikovom námestí. V recenzii s názvom V správnom čase na správno mieste rozoberá príbeh jednej z najpopulárnejších historických snímkov 20.storočia - Muža s odhalenou hruňou z 21.augusta 1968. Fotoreporét Laco Bielik odvážne zaznamenal dianie v bratislavských uliciach pre vydanie denníka Smeny keď do hlavného mesta vtrhli ruské okupačné vojská . Snímka

RECENZIE • ROZHOVORY • ČLÁNKY

V správnom čase na správnom mieste

výstava fotografií Ladislava Bielika

Galéria pod holým nebom v parku na Šafárikovom námestí

Termín: 28. 5. – 12. 9. 2008

Hodnotenie: ★★★★★★★★★

Bielika reagoval ako vedeli, mohli, chceli... Známi aj neznámi, takmer všetci boli skvelí. Fotoreportér Laco Bielik odvážne zaznamenával dianie na bratislavských námestiach a ulicách. V mimoriadnom vydaní Smeny už na druhý deň vyšla jeho fotografia muža stojaceho s odhalenou hrudou, proti hlavni tanku (bol to pán Emil Gallo). Práve tú zaradili ako symbol odporu proti agresii vojsk Varšavskej zmluvy v Československu do najbohatšej výtvarnej kolekcie World Press Photo.

Neskôr, v rámci „normalizácie" hocmalli „žiaľ, Bielikovu občiansku statočnosť a profesionálnu pohotovosť hneď. Musel opustiť redakciu Smeny. Živil sa ako športový fotograf a práve pri tejto práci si ho roku 1981 našiel smrť. Mal len 45 rokov. Neúmyselne či úmyselne sa jeho meno v tom čase prilš nespomínalo. Fotografia muža s odhalenou hrudou bola sice sama o sebe populárna a veľmi často, najmä v zahraničí, reprodukovaná, no bud chybne („foto dpa", „photo-graph from Stern"), alebo vôbec neoznačená. Dlho sa nevedelo ani o ďalších záberoch, ktoré k nej patrili. A je veľkým šastím, že sa našli. Vedí ide o kinofilmy obsahujúce takmer dvesto políčok s mimoriadne cennými obrazmi.

Kompletný dokument Ladislava Bielika z augustových udalostí 1968 prvýkrat predstavili verejnosti pred šiestimi rokmi v Umeleckej Besede (v rámci projektu KONTAKTY putoval aj do USA). Ujaty výber bol vyšlo venovaný roku 2006 v galérii Fujifilm v priestoroch Stredoeurópskeho domu fotografie. Teraz, od 28. mája do 12. septembra možno vďaka neziskovej organizácii Camera Obskura Bielikov syn Peter je tu prezasadom správnej rady) opäť celý súbor videť v Bratislave na Šafárikovom námestí. V priestoroch parku je tu na dvanástich betónových skrutkách do tvaru otvorenej päťcípej hviezdy nainštalovaný 90 metrový pás Bielikových fotografií (k dispozícii je v hlásičských sávislostiach poňatá publikácia, ale aj rozkodukovane fotografi vo forme pohladnic či plagátu...). Vzbomeme si, že výstava je voľne dostupná.

Ak zvyknem hovoriť o „správnom čase a správnom mieste", platí to nielen o samotnom Lacovi Bielikovi, ale rovnako aj o súčasnej prezentácii jeho snímok. „Miesto" je pri pohľade na fotografie kolárenu jasné. A „čas"? Nejde len o výročie. Veď Bielikove fotografie sú prodovšetkým výpovedou o vzácnych okamihoch súzvuku myslenia a cítenia ľudí jedného mesta, jednej krajiny, o niečom neopísateľnom, vďaka čomu sa v jedinečnej chvíli všetkým rovnako pod kožu... A na uvedomenie si toho je, podľa mňa, každý čas správny.

Marta Stachová-Bezúchová
publicistka

Foto: © L. Bielik

bola veľmi populárna a reprodukovaná v zahraničí, dokonca si ho privlastnil aj nemecký magazín Stern. O ďalších záberoch sa dlho nevedelo, a nakoniec sa našli kinofilmy obsahujúce vyše dvesto políčok s vzácnymi okamihmi našej histórie. Boli súčasťou výstavy v parku na dvanástich betónových panelov nainštalovaných do tvaru otvorenej päťcípej hviezdy. Na nich bol impozantne natiahnutý 90 metrový pás Bielikových fotografií. Publicista Pavol

Erdziak v ďalšom čísle píše o knihe Ladislava Bielika: Auguast 1968, kde podrobnejšie rozoberá historické súvisloti príbeh za fotografiou.

RECENZIE • ROZHOVORY • ČLÁNKY

Kauza: Fotografická výstava – Chcem vidieť chlapca šťastného

Autori: Zuza Krajewska a Bartek Wieczorek
Miesto: Galéria Cypriána Majerníka
Termín: 9. 11. – 30. 11. 2008
Kurátor: Adam Mazúr

Citát z vyjadrenia k výstave
„Po veľkonočnej výstavy nás pobúrilo, že sa výstava s obsahom, ktorý u väčšiny ľudí vyvoláva pocit odporu, koná pod hlavičkou Staromestskej samosprávy za obecné prostriedky a v obecných priestoroch."

Ing. Marián Procházka
Predseda Demokratického klubu
13. 11. 2008

Citát z vyhlásenia Demokratického klubu
„Výstava je vrcholom dekadencie a uráža dobrý vkus občanov Starého Mesta. Ohrozuje morálny a mravný vývoj mladej generácie.

Demokratický klub Bratislava Staré Mesto preto žiada starostu MČ, aby okamžite konal a prijal nasledujúce opatrenia:

Ihneď ukončiť výstavu, aby táto nebola spájaná s kultúrnymi aktivitami mestskej časti Bratislava Staré Mesto.

Voči pracovníkom, ktorí sú zodpovední za konanie výstavy, vyvodiť zodpovednosť:
- odvolať vedúceho oddelenia kultúry s cieľom zamedzať jeho vplyvu na kultúrne aktivity, na ktorých sa podieľa MČ BA Staré Mesto,
- ukončiť spoluprácu s kurátorkou Galérie Cypriána Majerníka, ktorá sa podobných škandálov nemohol dopúšťať."

13. 11. 2008

Demokratický klub
Mgr. Art. Emil BARTKO,
RNDr. Milan ČILEK, Ing. Viliam DITNICH, Ing. Mgr. Soňa ĎOČOLOMANSKÁ, Pawel GUNDEL, Ing. Naďa HAJKOVÁ, Ing. arch. Jan MACKOVČÍK, Mgr. Bohdana MACHAJOVÁ, Ing. Vladimír PŠENÁK, Ing. Marián PROCHÁZKA, Ing. Peter SCHMIDT, Ing. Jana ŠPANKOVÁ, JUDr. Mária ŠTEFFKOVÁ, Mgr. Helga JANČOVIČOVÁ, PhD.

Vyjadrenie autorov výstavy
Výstava I just want to see the boy happy, ktorú sme prezentovali v decembri 2008 v galérii Cypriána Majerníka, obsahovala niekoľko fotografických projektov zaznamy zo všedného života a motívy z komerčných akcií, ktoré spájala jedna hlavná téma – poľský chlapec.

Poliaci nikdy nás, priateľov, nevyklí na tiež obraz dievčat a žien. Na ich svet a problémy rozprávané po stránkach časopisov, na ženské telá a ich tajomstvá. Sme zvyknutí na ženský akt, omnoho viac akceptujeme ženskú sexualitu. Mužská/chlapčenská zostava stále v jej tieni. Nie sme v Poľsku ešte pripravení na celistvý obraz mužského sveta. Estetizujeme, samozrejme, niekoľko extrémne homofóbnych šovinistických časopisov, kde sa deformuje stereotypný obraz človeka mužského pohlavia, v ktorých sa mytologizuje postava, sexualita a pohlavie, ale veríme, že keď sa raz tým – spoločenské vedomie v budeme žiť v štáte, v ktorom skratka GLQBT nebude znamenať informačný underground. Výstava rozpráva o chlapčenskom šarmi, vedomí, pohlaví, láske. Fotografovali sme najmä našich priateľov – modelov, vrážštrov, kadetníkov chlapcov z predmestia a zo showbiznisu.

Homosexuálnu tematiku sme predstavili v jednej miestnosti s podtitulom HairDRESSER on fire. Prezentovali sme tu dokumentárny záznam posledných dní Pavla, Zuzkiho priateľa vo Varšave. V roku 2006 Veľká Británia zrušila vízu pre Poliakov a tisíce ľudí vycestovalo za prácou, týkalo sa to aj gayov. Čiak z krajiny, kde sa homosexuálne väzby a ukazovanie emócií s tým spojených veľmi krutu odsudzujú, sa zdá byť pochopiteľný. Od tej chvíle už Pavla sledujeme len zriedkavo – raz, dvakrát do roka. Tri týždne obrazov s názvom Amatis Form zachytávajú výjazd fotografického štábu na prípravu obálky pre poľský časopis People. Deň pred odjazdom sa odohrál happening, počas ktorého mužská gay časť štábu parodovala erotické zábery z pornografických filmov pomocou dreviek z hotdogového kebu. Neobvyklý vtip, sloboda, extrémy dali priestor pre vznik silných sugestívnych obrazov, ktorých vďačíme hrade navrhnutej na počiatku 20. storočia, v ktorej tiahli androgýnne kvety – marcová téma.

Estetická mnohoznačnosť je formálnou výhodou i nedostatkom nášho projektu. Ale tzv. hrubá montáž, impresionistický na okamih sústredený spôsob podávania informácie, so nám asi byť priradený. Jedným zámerom, manifestom, heslom, ktoré ovplyvňoval výber prác z nášho archívu, bol pohľad chlapec súčasnosti.

Ďakujeme všetkým, ktorí si pozreli výstavu. Ďakujeme autorom portrétnych aj negatívnych názorov. Sme prekvapení milou diskusiou, ktorá sa rozprúdila po vystavení, kdeto to znamená, že Slováci sú v podobnej situácii asi my, aj je možné, že je to signál budúcich zmien.

Prajeme Vám veľa lásky

Zuza Krajewska a Bartek Wieczorek
autori výstavy

Foto: © Zuza Krajewska & Bartek Wieczorek

ROK 2009 (čísla 06 - 09)

Druhý rok fungovania Fotonovín pokračuje už v stálych rubrikách ako sú rozhovory, recenzie, fotografia a autorské právo, workshopy, kalendárium. Rovnako sa dosť propaguje aj medzinárodná prehliadka protfólií na festivale, dokonca v dvojstranových článkoch (napr. Fotonoviny číslo 6 a strana 12 až 13). Rozhovory boli venované iba slovenským a českým autorom a autorkám - Jane Hojstričovej, Vladimírovi Židlickému, Omarovi Mirzovi, Lucii Nimcovej a Vladimírovi Birgusovi.

Najkontroverznejším príspevkom za celý rok bola kauza k fotografickej výstave Chcem vidieť šťastného chlapca. Šlo o výstavu poľského dua Zuzany Krajewskej a Bartoka Wieczoreka, ktorý nafotografovali mužské akty a homosexuálne páry, výstavu kurátoroval Adam Mazúr. Vystavili ich v rámci festivalu Mesiac fotografie v Galérií Cypriána Majerníka, ktorá spadá pod mestské zastupiteľstvo bratislavského Starého Mesta, ktoré chcelo výstavu cenzurovať. Nakoniec mal škandál aj dohru a skutočne odvolali riaditeľa Richarda Gregora a galériu o pár rokov zrušili. Kauza v tom čase dominovala na stránkach väčšiny kultúrnych denníkov. Je však obdivuhodné, že na dvoch stranách nechali priestor nielen obom protistranám - autorom výstavy a sťažovateľom - zástupcom Demokratického klubu, ale aj vtedajšej poslankyne NR SR Tatiany Rosovej (neskôr starostky bratislavského Starého Mesta) a kurátorky SNG Beaty Jablonskej. Obe sa postavili na stranu poľských umelcov a vyjadrili im podporu. Citát z vyhlásenia Demokratického klubu obsahuje aj tento výrok: ,,Výstava je vrcholom dekadencie a uráža dobrý vkus občanov Starého Mesta. Ohrozuje morálny a mravný vývoj mladej generácie." V roku 2021 by kvôli odhalenému mužskému prirodzeniu galérie nezatvárali a

Na obálke: © Gottfried Helnwein. Zlatý vek, 2003

FOTO NOVINY

Č. 9 / 2009

Adresa redakcie:
OZ Fotofo
Stredoeurópsky dom fotografie
Prepoštská 4, P. O. Box 290, 814 99 Bratislava
www.sedf.sk

Šéfredaktor:
Václav Macek

Zodpovedná redaktorka:
Veronika Palšteková

E-mail: pastekova@sedf.sk

Tel: 0905 127 185, 0910 523 352

Grafika & Design:
Sandro Fiala, FOART s.r.o.
www.foart.sk

Jazyková úprava:
Zuzana Mojšlová

Inzercia: Elena Šoltýsová

E-mail: soltysova@sedf.sk

Tlačiareň: FOART s.r.o.
www.foart.sk
Prešovská 45, 821 02 Bratislava

Vydáva:
Stredoeurópsky dom fotografie – Fotofo

Registračné číslo:
EV 2603/08

ISSN: 1337-6454

Editorial

Ešte rok a budeme oslavovať dvadsiate výročie vzniku festivalu Mesiac fotografie Bratislava. To však vôbec neznamená, že sme sa rozhodli „vypustiť" a pripraviť „oddychový" ročník. Aj tento raz sme pripravili program, ktorý citlivo reaguje na aktuálne trendy najmä v strednej Európe, ale súčasne ponúka skvelé diela výnimočných osobností z dejín európskeho, resp. svetového fotografického umenia.

Rok 2009 je výnimočný nielen pre Slovensko, ale pre všetky krajiny bývalého tzv. sovietskeho bloku tým, že uplynie 20 rokov od doby, keď sa v našom priestore postupne zrútili všetky totalitné režimy. Aby sme pripomenuli výnimočné dni, ktoré vrátili na Slovensko, ale aj do Maďarska, Rumunska, Poľska či Česka slobodu a demokraciu, pripravili sme výstavu Pád komunizmu. Jej osobitosť spočíva v tom, že bude umiestnená na verejných priestranstvách v Bratislave (námestia SNP a Hviezdoslavovo námestie) a na veľkých billboardových plochách šiestich kociek rozmerov 2,5 x 2,5 m. Okoloidúci budú mať možnosť pripomenúť si leto a jeseň 1989, obdobie, v ktorom ľudia na uliciach premenili diktátorov komunistických systémov na historické postavičky.

Foto: © Andrei Polushkin

Ak bude mať chodec čas na zastavenie, tak sa cez priezory v paneloch bude môcť pozerať do vnútra kociek, „nakúkať" do čias, keď pionieri odhaľovali pomníky Klementovi Gottwaldovi, či pozrieť si nekonečné rady vo Varšave pred obchodom s poľskou módou. A, samozrejme, nezabudnúť na ostnaté drôty, ktorými boli tieto krajiny obohnané.

Hádam aj takto pomôžeme všetkým nostalgikom za starými „dobrými" časmi, aby svoju mládosť videli predsa len realistickejšie.

Rok 2009 je pre nás výnimočný aj tým, že po jedenástich rokoch bude opäť v Bratislave výstava World Press Photo. Pred niekoľkými rokmi sa, žiaľ, skončil výstavný cyklus Euro Press Fujifilm, ktorý ako jediný dával šancu spoznať bezprostredne aktuálnu špičku svetovej novinárskej tvorby. World Press Photo, ktorú budeme prezentovať tri týždne v Dome umenia, je po čase skvelým spôsobom, ako sa nám podarilo zapnúť medzeru, ktorá zívala v slovenskom fotografickom dianí.

Ak by som mal na záver odporučiť výstavy či podujatia, ktoré si nesmiete nechať ujsť, tak by som bol vo veľmi ťažkej situácii. Upredostrel výstavu Alexandra Strelingera, skvelého kameramana, fotografa a pedagóga, či krásne ironickú výstavu združenia mladých fotografov SVK? Alebo pozrať na Via lucis, výnimočnú panorámu posledných dvadsiatich rokov českej fotografie a českej spoločnosti, či radšej na prvú výstavu diela Anselma Adamsa na Slovensku? Nedokážem poradiť, ale, dúfam, že každý z vás si vyberie práve to, čo bude jeho srdcu bližšie, aby zbytočne nepremárnil čas pred dielami, ktoré sú mu cudzie.

Václav Macek

ROZHOVOR S VLADIMÍROM BIRGUSOM

Rozhovor s českým fotografom, kurátorom a historikom fotografie Vladimírom Birgusom

Foto: © Vladimír Birgus

Do programu bratislavského Mesiaca fotografie 2009 je zahrnutá aj vaša autorská výstava v Dome umenia. Akú časť tvorby zahrňuje? Vaše fotografické dielo, ktoré by sme zasta mohli označiť pojmom subjektívny dokument, má dve základné etapy – čiernobielu a farebnú. Je známe, že farebná fotografia nie je len „vyfarbená čiernobiela", ale že vyžaduje úplne iný prístup k videniu, čo sa týka námetu, kompozície, svetla, kontrastu... Čo bolo podnetom k tejto zmene? Takisto nie je možné súhlasiť s rozlíšením názorom, že by farebná fotografia musela byť „menej umelecká" ako čiernobiela – naopak, spôsob, akým vy pracujete s farbou, posúva animanú skutočnosť do takpovediac nadreálnej sféry. Čím je pre vás osobne farba na snímke dôležitá?

V Bratislavě jsem měl jedinou samostatnou výstavu před 13 lety. Tu současnou jsem proto koncipoval jako určitý selektivní průřez dosavadní tvorbou, který zahrnuje jak některé poměrně často publikované fotografie, tak snímky, které jsem dosud ještě nikdy nevystavil. Týká se to nejen nejnovějších fotografií, ale i řady dávat let starých záběrů, objevených při prohlížení archivu. Mnoho negativů ze 70. a 80. let jsem nikdy nevěnoval a teprve nyní se k nim postupně vracím. Nejdůležitější moje fotografie ve stylu subjektivního dokumentu, kde více než konkrétní motivy byla důležitější vlastní interpretace a hledání zobrazujících příznačných motivů ve všední realitě, vznikaly už na začátku 70. let, tedy v době, kdy v české žité fotografii dominovaly jasně komponované, snadno čitelné a jednoznačně interpretovatelné humanistické a sociologické dokumenty. Barevnou dokumentární fotografií jsem se začal intenzivně zabývat o deset let později a od té doby paralelně fotografuji barevně i černobíle. Pokud vůbec barvu, musí mít na fotografii významnou roli, musí dávat snímku další dimenzi. Ve svých fotografiích nic netnaceruji ani nepovolávají tak přes objektivem k nějakým okolím, jenom trpělivě čekám na pravou chvíli a nejlepší konstelaci různých motivů, barev a světla. Asi jsem v tom zbytečně rigorózní vždyť i mně se líbí „inscenované" dokumenty, jaké dělá třeba Jeff Wall nebo Philip-Lorca deCorcia.

Začátkem devůdesátých rokov, po páde „železnej opony", zaznamenalo umenie – a teda aj fotografia – autorov strednej a východnej Európy nebývalý záujem o západoeurópskych inštitúcií. Postupom času ale prvotný záujem vyprchal určite aj z dôvodov slabo rozvinutého trhu s umením. Ako by ste zhodnotili situáciu v stredoeurópskej, resp. českej fotografii dnes, takmer po dvadsiatich rokoch? Vy osobne ste sa zaslúžili o vznik viacerých významných dvojjazyčných publikácií a ich distribúciu v zahraničí, ako aj mnohých reprezentatívnych výstav českej fotografie a organizáciu ich repríz v celej Európe i mimo kontinentu. Je o českú fotografiu vo svete stále alebo znovu záujem? Dorážajú na do svetových encyklopédií popri Sudkovi, Drtikolovi, príp. Saudkovi už aj iní autori? Aký typ inštitúcií najčastejšie sleha po českých autoroch – je záujem skôr o klasikov alebo mladých autorov?

Máte pravdu, o českou i slovenskou fotografii byl velký zájem krátce po šamatelové revoluci, kdy proběhlo mnoho výstav po celém světě. Ale ten výjimečný zájem trval jenom krátce a brzy se přeorientovali na fotografii japonskou, čínskou, nebo latinskoamerickou – samozřejmě vedle trvalého zájmu o americkou a západoevropskou tvorbu. Z české fotografie zůstal v obrátku pozornost jenom Drtikol, Sudek, Koudelka a Saudek, později se alespoň částečně přidali Funke, Rössler a Kratochvíl. Vítr na tom má i skutečnost, že u nás stát ani kulturní instituce intenzivně a finančně zajištěné nepropagují naši fotografii na mezinárodní scéně, jako je tomu třeba ve Francii, Německu nebo Nizozemsku. Je česká muzea svými sbírkami a personálními i finančními možnostmi nejsou adekvátními partnery pro Pompidoulovo centrum v Paříži nebo pro Muzeum moderního umění v New Yorku. Většina výstav české fotografie ve světě vznikl z osobních kontaktů několika lidí a mnohdy doslova na koleně. A nedělejme si lůzu, že by česká fotografie byla podobnou dívkou a mediální atrakcí jako třeba fotografie čínská. O to větším zázrakem je, když se podaří udělat velkou výstavu, s rozsáhlým katalogem v náležité skutečně prestižní instituci, jako se nám to s Janem Mičochem a celým Uměleckoprůmyslovým muzeem v Praze po sedmi letech příprav podařilo letos s expozicí Česká fotografie 20. století v Bundeskunsthalle v Bonnu. Neméně mnoho pro mezinárodní renomé naší fotografie udělala nakladatelství KANT a Torst, vydávající a distribuující kvalitně vytištěné fotografické knihy a katalogy s anglickými texty.

V posledních letech však naštěstí sílí mezinárodní zájem i o současnou českou fotografii mimo Koudelku, Saudka a Kratochvíla. Jiří David, Ivan Pinkava, Jindřich Štreit, Pavel Baňka, Václav Jirásek, Jitka Hanzlová, Dita Pepe, Tereza Vlčková, Kateřina Ditková a další stále častěji vystavují v dobrých muzeích a galeriích, jsou prezentováni na významných festivalech, publikují v důležitých časopisech a také nacházejí zahraniční sběratele.

Pohybujete sa často na zahraničných festivaloch fotografie ako kurátor výstav, člen rôznych komisií, konzultant v rámci prehliadok portfólií či ako prednášajúci. Ktorý festival si dnes podľa vás najvyššiu úroveň čo sa týka organizácie aj kvality výstav? Dá sa v tomto ohľade nejako porovnať oblasť strednej a východnej Európy so západnou Európou, prípadne s Amerikou? Na čo je kde kladený väčší dôraz? Napríklad v sused-

str. 4

necenzurovali ju prudérni poslanci. No na druhej strane mala výstava aspoň obrovské mediálne PR, lebo aj negatívna reklama je reklama. Najkritickejčou recenzentkou v roku 2009 sa zdá byť Petra Hanáková, teoretička fotografie a kurátorka zo Slovenskej národnej galérie (SNG). Vo Fotonovinách č. 6 píše ostrú kritiku na knihu Nová slovenská vlna, ktorú napísali Václav Macek a Lucia L. Fišerová. Hanáková knihe, či ako tvrdí skôr katalógu, nič neodpustí. Vyčíta obom autorom "rozbitosť celej publikácie a nie celkom zrelého či ustáleného výberu autorov." Napriek tvrdým slovám, že je kniha kvalitatívne nevyvážená a málo reprezentatívna čo sa týka fotografie výtvarníkov, nakoniec v poslednom odseku uzná, že ide o cenný počin. Ďalšia Hanákovej kritika súvisí s výstavou Lucie Bartošovej o punkáčskom udergrounde z druhej polovice 80.rokov. Autorka už je oveľa menej prísna k tejto výstave v klube Intergalaktickej obludy. Napriek tomu, že Bartošovej inštalácia je podľa nej obskúrna, výstava prináša trochu farby a divočiny do šedivého obrazu znormalizovaných čias.

K najprofesionálnejším kritikám môžeme tiež zaradiť recenzie Aurela Hrabušického. Recenzuje výstavu Stana Pekára (Fotonoviny č.8) a Ladislava Csádera (Fotonoviny č.9). Okrem profesionálov a teoretikov fotografie do Fotonovín v roku 2009 prispievali aj študenti: Gerhard Sebastian Hámor (študent estetiky) a Kataríny Králikovej (študentka kunsthistórie).

Ako päsť na oko pôsobí článok s názvom Energia pre krajinu, jedného so sponzorov festivalu Mesiac fotografie. Text vlastne nehovorí o ničom čo by súviselo s fotografiou, iba vymenúva čo

všetko firma Enel podporuje. Evidentne im logo medzi partnermi na zadnej strane nestačilo. Podobne rozpačito pôsobí aj článok o fotografickom portáli ePhoto.sk vo Fotonovinách číslo 8, z ktorého skôr srší mediálne parnerstvo s Fotonovinami ako niečo užitočné pre čitateľov. Je príjemné, že sa dozvedáme aj o výstavách na východe Slovenska. Fotograf Pavel Mária Smejkal napísal recenziu na výstavu Zóna: Okraj vo Východoslovenskej galérií v Košiciach. Zaujímavá je aj recenzia knihy Praha objektívom tajnej polície od Josefa Mouchu. Počas prenasledovania vzniklo niekoľko tisíc záberov ľudí, ktorí nevdeli, že sú prenasledovaní komunistickým režimom a ŠTB. V recenzii sa autor zmýšľa, či môže umenie vytvárať niekto, kto je súčasťou tajnej polície - ,,operativec sledky" a či majú snímky vytvorené za týchto okolností umeleckú hodnotu. V článku je aj sugestívny citát fotografa Vladimíra Bosáka, ktorý tvrdí, že ,,v histórií svetovej fotografie je to unikát, je na nich zachytená Praha v 70. a 80. rokoch tak, ako by ju fotil Robert Frank alebo Garry Winogrand."
Publicistka Viera Budská napísala recenziu na piaty ročník výstavy NO comment, kde sa prezentujú víťazi Novinárskej ceny. Už v názve článku spomína, že No comment netreba komentovať. Kvalitu novinárskych fotografií vôbec nevidí ružovo a tvrdí, že slovenská novinárska fotografia stojí na križovatke. Starší odchádzajú, a mladšia generácia stagnuje, absentuje kvalita, kreatívnost a talent.
Po prvýkrát Fotonoviny neobvykle publikujú nielen výsledky ocenenia Osobnosť Slovenskej fotografie, ale aj výsledky súťaže Osobnosť českej fotografie, kde bez výsledku len v krátkosti vymenúvajú prvú desiatku nominovaných.
Na zadných stranách obálky Fotonovín sa vyskytujú farebné inzercie s rôznou tématikou: 2% z daní pre SEDF, Deň otvorených dverí SEDF, aukcia fotografií k 19.ročníku festivalu Mesiac fotografie, inzercia tlačiarne FO ART, prenájom ateliéru SEDF, inzercia na časopis IMAGO, inzercia na 1.ročník podujatia Fotoslovakia, na ktorom sa prezentujú novinky z z fotografického technického sveta. Za zamyslenie stojí aj článok vo Fotonovinách číslo 9 s názvom Digitálna technika v krajine. Anton Fiala v ňom rozoberá problematiku používania techniky v krajine, a zamýšľa sa nad tým, čo znamená vlastniť kvalitný fotoaprát a byť fotogorafom. Zároveň sa oprávnene udivuje, prečo majú u nás známi ľudia ako moderátori, speváci alebo náš vtedajší prezident vydaných 24 fotografických knižných titulov a niektorí profesionáli nemajú ani jednu obrazovú publikáciu.

ROK 2010 (čísla 10 - 13)

Dôležitou zmenou prešli Fotonoviny v roku 2010. Okrem toho, že Fotonoviny majú z pôvodných 16 strán už 20 strán, od čísla 11 už sú všetky strany a fotografie vo vnútri farebné, čo okamžite pridalo na celkovom dojme v pozitívnom slova zmysle. Ako bonus pribudla na strane 10 a 11 nová rubrika Portfólio a stala sa tak neoddeliteľnou súčasťou Fotonovín. Inšpirácia tejto rubriky prišla pravdepodobne z časopisu IMAGO. Na dvoch stranách sú prezentovaní umelci a umelkyne so svojim portfóliom, kde predstavujú svoje farebné snímky na celej strane. Dovtedy boli fotografie publikované maximálne na jednej štvrtine strany, a konečne dostali autori a autorky priestor na efektné vyznenie ich tvorby. Snímky pripomínajú plagátovú formu obrazu vzhľadom na ich veľkosť. Keďže strany Fotonovín nie sú viazané lepenou alebo inou väzbou dajú sa fotografie z portfólií odložiť alebo skromne vystaviť. V historicky prvom portfóliu sa prezentoval Branislav Kropilák so sériou Továrne z roku 2008. Na dvojstrane vidíme monumentálne vysvietené budovy továrni v tme. V nasledujúcom čísle to bol Anton Fiala s prírodným vodopádom z Tahiti. Je to nie moc podarená cestopisná fotogorafia z dovolenky, bez akejkoľvek pridanej hodnoty. V čísle 13 sú v sekcii Portfólio dva portréty mužov od slovenského fotografa Petra Ančiča so sériou Husáková generácia. Sú to ľudia

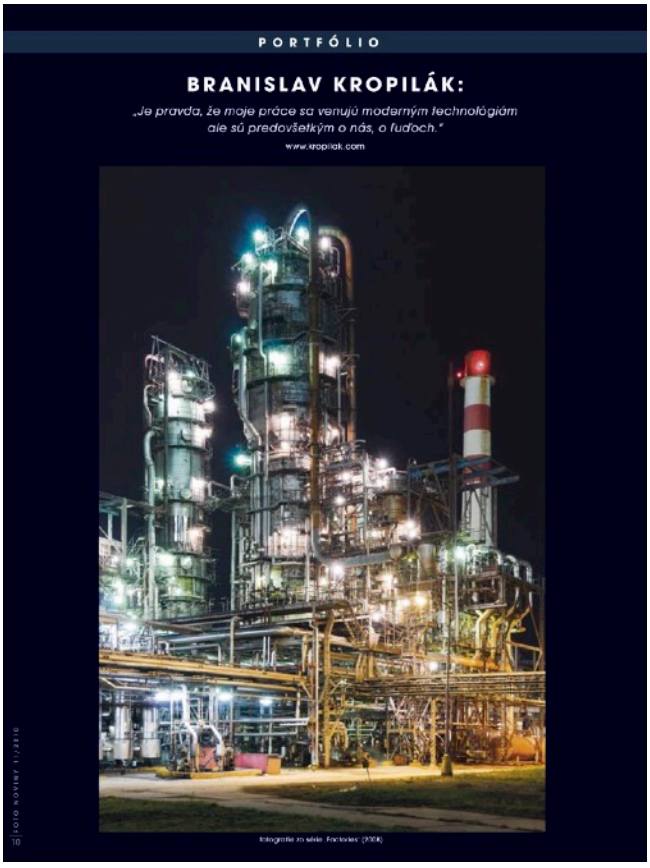

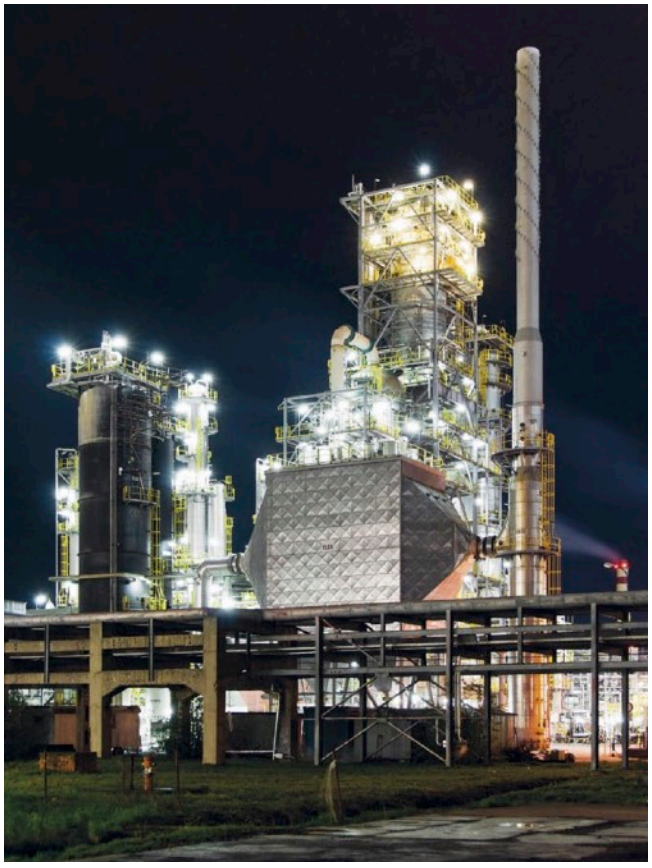

narodení medzi rokmi 1972 - 1982 v bývalej Československej socialistickej republike.
Fotograf, kurátor a pedagóg Ľubo Stacho hodnotí brnenskú výstavu Dvadsať rokov Inštitútu tvorivej fotograife v Opave. Autor recenzie výstavu chváli:,,Remeselne precízne vytlačené fotografie, perfektne nainštalované, lakovaný kvalitne blyštiaci sa katalóg, séria avizovaných reinštalácií v Prahe, Oxforde, Kolíne, Bratislave a Ostrave by nikoho nemala nechať na pochybách, že ITf má stále veľké ambície byť dobrou školou." Je nejasné prečo dostala recenzia osem hviezdičiek z desiatich.
Editoriál z Fotonovín číslo 10 rieši malicherný list predsedníctva APFSR (Asociácia profesionálnych fotografov SR), ktorí sa rozhodli nezúčastniť súťaže Osobonosť slovenskej fotografie a Fotograf roka 2009 preto, lebo nikdy nedostali možnosť prezentovať sa v priestoroch SEDF a nikdy ich okrem súťaže neoslovili na spoluprácu, o ktorú už aj tak nemajú záujem. V Macekovom komentári SEDF sú zase vyhlásené výsledky tejto súťaže, víťazmi sa stali Ivan Kozáček a Alan Hyža.
Novinkou v totožnom čísle je aj sekcia v čiernom rámčeku s titulom Desať najdôležitejších udalostí vo fotografii na Slovensku v roku 2009 podľa redakcie časopisu Fotonoviny. Toto hodnotenie sa objaví aj v ďalších číslach časopisu. Prvé miesto spomedzi najdôležitejších udalostí získal Miro Švolík, ktorý sa stal vedúcim tretieho fotografického ateliéru na VŠMU. Na porovnanie desiate miesto získala realizácia výstavy Magnum Photos v Dvorane Ministesrtva kultúry SR. Hneď pod týmto rebríčkom sa nachádza aj ohliadnutie za päťročným pôsobením Stredoeurópského domu fotografie. Vznikol v roku 2005, keď nadviazal na činnosť Galérie Profil (začiatky siahajú až do konca šesťdesiatych rokov) a činnosť občianskeho združenia FOTOFO, ktoré vzniklo 1992. Za päťročný úspech neznámy autor považuje otvorenie knižnice Vladimíra Vorobjova v roku 2010, ktorá obsahuje vyše 6000 zväzkov fotografických kníh a katalógov. Potom je to chystaný krst dlhoročného projektu knihy Dejiny Európskej fotografie 1900-1938, ktoré sa stane v budúcnosti vlajkovou loďou vo vydavateľskej činnosti FOTOFO. Do roku 2016 vzniknú ešte dva diely tejto fotografickej encyklopédie o európskej fotografii.
Pravidelná prispievateľka študentka Králiková pripravili na 12 a 13 strane krátku správu o aukcii fotografii Special / Spatial Emotion, ktoré realizovala galéria Design Factory spolu so Stredoeurópskym domo fotografie. Aukcia vznikla na podporu mladej generácie slovenských fotografov. Z ponúkaných 49 diel sa vydražilo iba 5 fotografií od nasledujúcih autorov a autoriek: Milota Havránková, Jana Ilková, Jana Šturdíková, Peter Župník a Karol Kállay. Zuzana Zacharová,

RECENZIE • ROZHOVORY • ČLÁNKY

ROZHOVOR S MARTINOM PARROM

„Na fotografii ma fascinuje jej schopnosť premeniť realitu na fikciu. Baví ma sledovať a zachytávať momenty, ktoré vznikajú v dôsledku spoločenských predsudkov."

Martin Parr

Martin Parr (1952) je britský dokumentárny fotograf. Od roku 1994 je členom fotoagentúry Magnum Photos. Okrem fotografovania sa venuje aj pedagogickej a edičnej činnosti, kurátorstvu a zberateľstvu. Jeho meno sa spája s inovatívnym prístupom k dokumentárnej fotografii 80. rokov minulého storočia a s etablovaním farebnej fotografie v Európe. V Bratislave, v rámci Mesiaca fotografie, predstaví svoj nový projekt Luxury (Prepych).

ZF: Mohli by sme začať vašou výstavou v rámci Mesiaca fotografie.

MP: V Bratislave predstavím výber z môjho nedávneho projektu Luxury, ktorý je zameraný na vzťah ľudí k peniazom a bohatstvu. Túto tému som spracoval v rovnakom duchu, ako by tradiční dokumentaristi spracovali tému chudoby. Chcel som ukázať, ako si bohatí veľmi užívajú, a tak som sa zamerал na priestory, kde sa voľne pohybujú, napríklad na umelecké veľtrhy, konské dostihy alebo módne prehliadky, kam sa chodia zabávať, popíjať, ale zároveň sa aj predvádzať v prostredí, ktoré je pre nich prirodzené. Moje fotky zachytávajú vrstvu bohatých ľudí, ako sa zabávajú a relaxujú, a to nielen v krajinách západnej Európy, ale aj v ekonomicky rozvíjajúcich sa krajinách. Na tomto projekte som začal pracovať v časoch ekonomického rozmachu, no medzičasom sa situácia zmenila, nastala ekonomická kríza a ja som mal pocit, že som premiestil ten správny moment. Svojím spôsobom tento projekt funguje ako aj ten starý, ktorý sa už skončil.

Foto: © Martin Parr

Foto: © Martin Parr

Foto: © Martin Parr

ZF: Tento projekt už bol vystavený v mnohých mestách a krajinách s rozdielnymi ekonomickými podmienkami. Funguje v tejto súvislosti rôzne na rôznych miestach? Sú reakcie na ne odlišné?

MP: Povedal by som, že ani nie. Ale priznám sa, že nevnímadám vlastnú prácu, takže v podstate ani neviem presne odpovedať.

ZF: Na jeseň sa opäť koná Bienále fotografie v Brightone, štvrtý ročník najväčšieho festivalu fotografie v Británii. Ako kurátor tohto ročníka ste ho nazvali New Documents. Čo je jeho témou a obsahom?

MP: Názov Nový dokument sa vzťahuje k tohtoročnej sekcii. Skladá sa z prevažne mne jších mien fotografov, ktorých mená sa pomaly začínajú vynárať na medzinárodnej scéne a ktorí pracujú rôznymi spôsobmi s formátom dokumentárnej fotografie. Okrem samotných prác je zaujímavým aspektom tohto ročníka aj spôsob ich prezentácie. Fotografie budú nezarámované a všetky budú vytlačené priamo na miesto, vo festivalovom miniatúrne na tlačiarňach Hewlett Packard a za celú fazu bude zodpovedná jediná osoba.

ZF: To je zaujímavý prístup, vzhľadom na to, že tradične sa procesu vyvolávania a fixovania fotografií pripisoval obrovský význam v zmysle individuálneho prístupu fotografa. Médium fotografie je od svojich začiatkov späté s technologickým vývojom, ktorý ho spätne ovplyvňuje esteticky aj obsahovo. Prechod od čiernobielej fotografie k farebnej, ktorý v 60. rokoch v USA naštartovali William Eggleston a neskôr v 70. rokoch Stephen Shore a Joel Meyerowitz, sa ale úplne napriek rozvinul až v 90. rokoch 20. storočia. Vy ste v roku 1982 začali pracovať na projekte Last Resort, v ktorom ste sa zamerali na dovolenkový rezort New Brighton. Išlo to vôbec prvý projekt vo farbe.

MP: Svedectvá som hľadal v USA, prístup Stephena Shora a jeho hra s farbou mi svojím spôsobom dodali odvahu. V Británii bola prvou výstavou farebnej fotografie až séria show Petra Mitchella v galérii Impressions v Yorku v roku 1979. Ďalšou inšpiráciou mi boli pohľadnice, ktoré som narúbe zbieral a obdivoval ich farebnosť a špecifický jazyk. Chcel som si to vyskúšať, začal som tak fotografovať a už som nikdy nemal potrebu vrátiť sa späť k čiernobielemu videniu. Dnes to už, samozrejme,

obchodná riaditeľka Design factory zhrňuje výsledok aukcie takto: „Fotografia ako umelecké dielo nie je v očiach slovenskej verejnosti dostatočne docenená. Je to škoda, nakoľko v zahraničí sú aukcie fotografií veľmi atraktívne a vyhľadávané. Možno je to spôsobené aj potencionálnou reprodukovateľnosťou fotografie alebo snáď pomýleným vnímaním profesie umeleckého fotografa?"

V desiatom čísle sa prvýkrát objaví vo Fotonovinách aj nekrológ osobnosti z fotografickej scény. Ide o Otakara Neheru, fotografa folklórneho súboru Lúčnica, a baletu Slovenského národného divadla.

Rozhovory stále zotrvávajú na druhej strane vo Fotonovinách, niekedy pokračujú aj o stranu ďalej. V roku 2010 to boli rozhovory so slovenskými dokumentárnymi a reportážnymi fotografmi: Andrejom Balcom, Joeom Klamarom a Robom Kočanom. Vo festivalom čísle sa nachádza rozhovor s ikonou britskej, ale aj svetovej dokumentárnej fotografie Martinom Parrom. Z rozhovoru sa dozvedáme, že Parr vystavuje v rámci festivalu Mesiac fotografie svoju nedávnu sériu Luxury (Luxus) zameranú na vzťah ľudí k peniazom a bohatsvu.

Podstatnou súčasťou pravidelných rubrík sú aj recenzie na zahraničné festivaly. Každoročná recenzia na festival Mesiac fotografie je samozrejmou vecou, no vo Fotonovinách dostávajú postupne dostávajú priestor aj zahraničné festivaly u našich susedov a inde v zahraničí, ktoré majú za úlohu rozšíriť obzory a inšpirovať na poli fotografie. Vo Fotonovinách číslo 11 stručne píše kurátorka SEDF Zuzana Lapitková o jednom z najväčších fotografických podujatí na svete, bienále FotoFest Houston . V čísle 12 zase Václav Macek recenzuje 13.ročník najznámejšeho španielskeho fotografického festivalu PhotoEspaña v Madride, Zuzana Lapitková v rovnakom čísle recenzuje fotofestival v Lodži. Vladimír Birgus vo Fotonovinách číslo 13 podrobne recenzuje fotogorafické festivaly v Lodži a v Krakove.

ROK 2011 (čísla 14 - 19)

V roku 2011 vyšlo až šesť čísiel Fotonovín, čo je takmer dvakrát viac ako obvykle.
V editoriály Fotonovín číslo 14 rieši šéfredaktor škandál s maďarským inštitútom kvôli výstave diel Pétera Pettendi Szabóa. Výstava bola zrušená resp. zakázaná na festivale Mesiac fotografie. Do príprav výstavy vstúpilo maďarské ministerstvo zahraničných vecí a oznámili, že autorove fotografie sú hanbou Maďarska. Úradníkom zrejme prekážal kontrast medzi jednoduchým svetom chudobných dedinských ľudí a lákavou vysvietenou veľkomestskou Budapešťou. Pri úvodníku sú dokonca aj "making of" fotografie. Fotograf zachytil baču s ovečkami pred natiahnutým plátnom nočnej vysvietenej Budapešti. Šéfredaktor Macek poslednou vetou zhrňuje úvodník takto: ,,Pettendiho dielo nie je hanbou Maďarska, ale hanbou krajiny je minister a úradníci ministerstva zahraničných vecí."
Publicitska Viera Budská venovala recenziu výstava Františka Drtikola v Slovenskej národnej galérií, ktorú pripravil kurátor Jan Mlčoch. Budská skôr opisuje Drtikolovu tvorbu akoby kriticky hodnotila výstavu. Novou prispievateľkou v Fotonovinách číslo 14 sa stala slovenská významná historička a teoretička fotografie Bohunka Koklesová (momentálne prvá ženská rektorka VŠVÚ v Bratislave). Kriticky hodnotí novú knihu známeho slovenského speváka Richarda Müllera s názvom Enter. Autora konfrontuje s pseudokurátorským prístupom pri tvorbe kapitol, ktorá je skôr pripravená na základe farbenej príbuznosti záberov. Na Slovensku bol a asi aj stále pretrváva trend, že fotografujú speváci, moderátori, ktorí vydávajú knihy či vystavujú, no pritom nie sú fotografmi (napríklad Peter Nagy a Martin Nikodým). Aj vo svetovej fotografii nájdeme tiež takýchto pseudofotografov (napríklad Bryan Adams a Lenny Kravitz.). Koklesová nakoniec recenzie uznáva, že z jeho tvorby zostáva v rozpakoch, no uznáva, že kúsok talentu a priamočiarosti Müller v knihe ukázal.
Kurátorka SEDF Michaela Bosáková píše poprvýkrát recenziu na Paris Photo 2010, Ľubo Stacho sa zase venuje Bienále výtvarných médií vo Varšave, Vladimír Birgus zase 20.ročníku festivalu Mesiac fogorafie. Koklesová ešte viac kritickejšie píše vo Fotonovinách číslo 17 o výstave Davida Lachapella v Galérií mesta Bratislava. Vyčíta autorovi prvoplánovosť v polarite konzumného a náboženského sveta, a na príkladoch dokazuje, že jeho dielo nie je nič novým, pretože tento postoj zaujímali mnohí fotografi už v 80. a 90. rokoch 20. storočia.
Publicista Pavol Erdziak pozitívne hodnotí knihu Bohunky Koklesovej s názvom V tieni tretej ríše,. Sú v nej

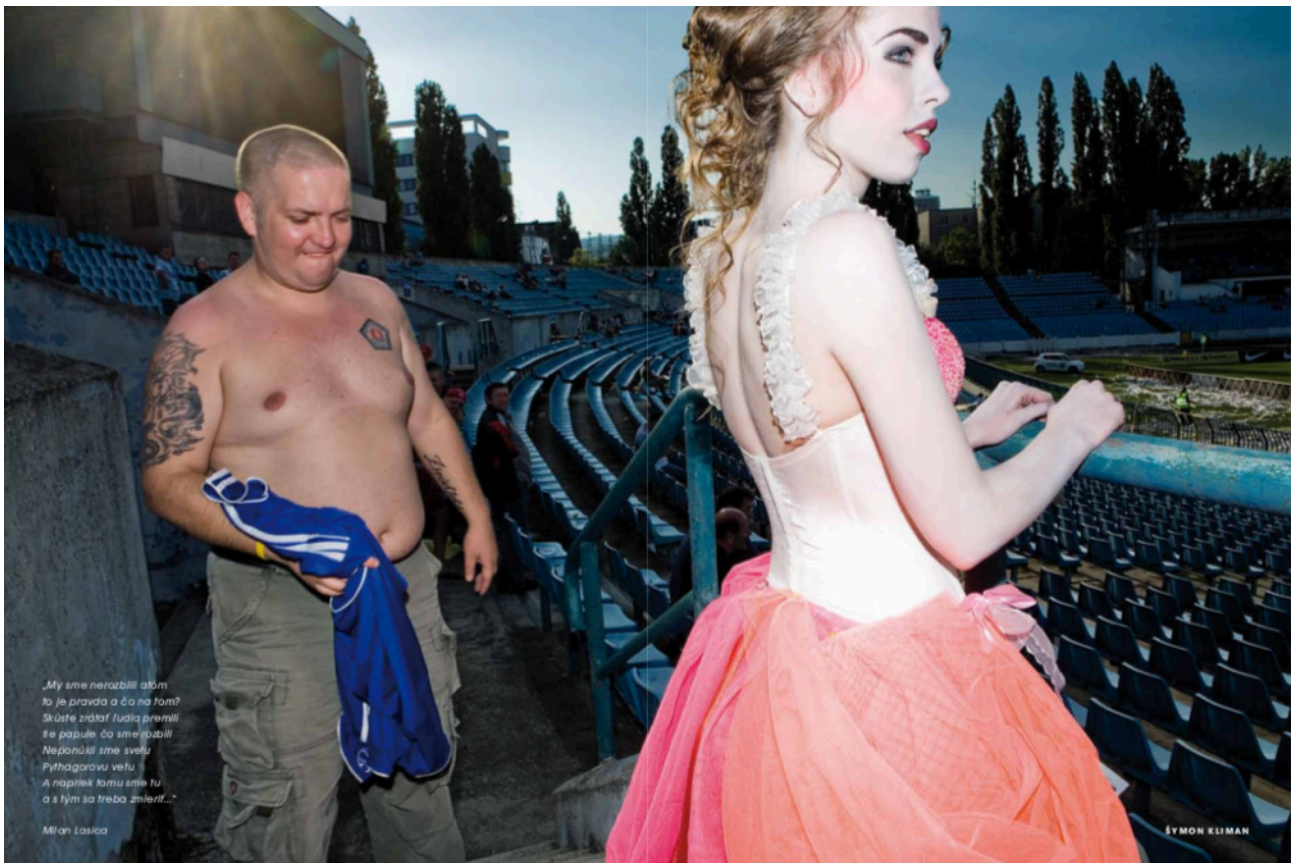

archívne fotografie Slovenskej tlačovej kancelárie (STK) zachytené počas obdobia slovenského štátu od rou 1938 po rok 1945. Historička fotografie a kurátorka Anna Maximová recenzuje monografiu Petra Župníka.
Recenzia teoretičky fotografie Petry Hanákovej na festivalovú výstavu Nepokojné médiu venovanej slovenskej fotografie neodptustila trom kurátorom - Lucii L. Fišerovej, Anne Maximovej a Václavovi Macekovi absolútne nič. Hanáková tvrdí: ,,Projektu nechýba odvaha, tvrdohlavosť a ostré gesto, ale aj (už tradičné) tieňové vlastnosti macekovských produkcií: určitý rýchlokvas a jemu vlastná nedôslednosť volieb, nekritické forsírovanie inscenovanej fotografie, diskontný princíp („čím viac, tým lepšie“) a, samozrejme, inštalačné vulgarizmy (napríklad miznutie exponátov ešte počas trvania výstavy).” Kritička je nielen neúprosná ku kurátorom, ale aj k samotným autorom. Spomína, že jednotlivé súbory sú prekvapivo fádne ako diela Martina Kollára. Výstava je ale zaradená na desiate miesto do rebríčka Desať fotografických udalostí roku 2010 podľa SEDF, prvé miesto získal Ľubo Stacho, ktorý bol vymenovaný prezidentom Ivanom Gašparovičom za profesora fotografie. Tak trochu z toho srší Hanákovej zaujatosť voči všetkému čo organizuje FOTOFO alebo SEDF, na iných autorov a autorky pri recenziach je zdá sa menej prísna. Nebýva zvykom, že kurátori výstavy odpovedajú na tvrdú kritiku, no kurátorské trio Fišerová, Macek a Maximová sa rozhodli v

nasledujúcom čísle Fotonovín č. 15 reagovať. V článku Sedem zastavení pri Nepokojnom médiu vyvracajú Hanákovej argumenty v siedmych bodoch. Nie som si istá či by dostali priestor vo Fotonovinách aj iné výstavy, ak by boli takto zbombardované Hanákovej názormi. Veď aj kritická recenzia je v podstate iba názor jednej osoby, no kurátori sa evidentne cítili dotknutí a rozhodli sa reagovať ako sami tvrdia na jej ,,dezinformácie." Toto je dobrý príklad toho ako sa malicherne vybavujú osobné účty cez médium Fotonovín.

V roku 2011 vyšli rozhovory s Mirom Švolíkom, Karolom Kállayom, Oľjou Triaškou Štefanovič, Borisom Némethom a Martinom Kollárom. Festivalové číslo bolo venované interview s Chrisom Steelom-Perkinsom, s hviezdou reportážnej fotografie (získal prestížne ocenenia ako Cenu Oscara Barnacka, Zlatú medialu Roberta Capu a World Press Photo, stal sa najpredávanejší fotograf z Magnum Photos).

Pri portfóliach niekde absentuje názov série, no vo všetkých číslach v roku 2010 je prítomná buď jedna fotografia na dvojstrane alebo dve fotografie. Prezentuje sa štvorica Slovákov: Šymon Kliman, Andrea Juneková, Peter Homola a Jaroslav Žiak. Súčasťou portfólia sú aj citáty od Milana Lasicu, Michala Hvoreckého, Susan Sontag a Josefa Čapeka. Je otázne prečo je voľba niekedy až patetických citátov nutne zvolená práve v portfóliu, možno aby rozvinula viac emócií pri pohľade na fotografie? Teoretička fotografie Michaela Paštéková kriticky hodnotí výstavu občianskeho združenia PHOS (Photography of society) venujúcej sa sociálnej fotografii na Slovensku. Tvoria ju štyria fotografi - Michal Fulier, Andrej Lojan, Laco Maďar, Matúš Zajac a dvaja teoretici – Ivana Pástorová a Marián Paukov. Autorom vyčíta nevýrazný vizuálny rukopis, ktorý podľa Paštekovej zostal ukotvený v 90.rokoch. Každá séria splýva s inou, pretože každému z autorov chýba osobitosť. V nasledujúcom čísle Fotonovinách č.16 dostala priestor teoretička združenia

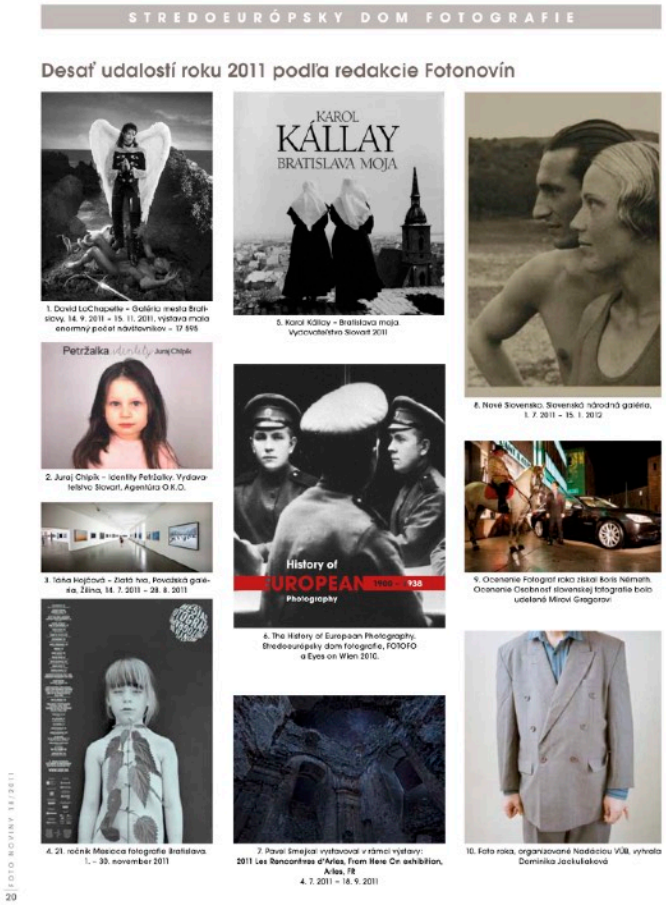

fotografov PHOS Ivana Pástorová, ktorá odpovedá na Paštekovej kritiku Hlas, ktorý zatiaľ nepočuť článkom Každý hlas sa oplatí vypočuť. Je to neštandartný postup pri kritikách. Názor si musí publikum vytvoriť samo po návšteve výstavy.
V roku 2011 dostali priestor aj dve dôležité recenzie na fotografické dejiny. Václac Macek pozitívne hodnotí obsiahlu knihu Vladimíra Birgusa a Jana Mlčocha: Česká fotografie 20.století, ktorá však podľa termínu úvodnej vizitky nebola vydaná v roku 2010, ale v roku 2005. Poľský historik fotografie Krzysztof Jurecki zase píše pozitívnu kritiku na prvý diel Dejín európskej fotografie 1900-1938, ktorú vydalo FOTOFO.
V dvoch číslach v roku 2010 sa objavil aj krátky text Veroniky Paštekovej, manažérky SEDF, s názvom Kto dá meno galérii? kde verejne vyzýva potenciálnych mecenášov a ponúka názov galérie SEDF na 1.poschodí, keďže bývalý podporovateľ Fuji film žiaľ odstúpil z partnerstva galérie.
Osemnáste číslo Fotnovín je iné v tom, že sa v ňom nachádzajú dve portfóliá. Strana 11 až 14 je venovaná portrétom žien Silvie Saparovej (séria Iné ženy). Na strane 14 a 15 sú zase portréty poľských bosoriek, liečiteliek zo série Ženy múdrosti od poľskej fotografky Katarzyny Majak. Fotonoviny majú v totožnom čísle namiesto 20 strán už 24 strán. Fotonoviny číslo 19 sa ale znova vrátili k predchádzajúcemu počtu strán 20 a iba k jednému umeleckého portfóliu. Je ním portfólio litovského fotografa Romualdasa Požerskisa. V 19. čísle Fotonovín píše už aj známa kultúrna redaktorka Jana Močková. Ide o výstavu Petržalka Identity od Juraja Chlpíka a výstavu holanďanky žijúcej na Slovesku Illah van Oljen.
Pribudol aj ďalší nekrológ významneého slovenského fotografa Viliama Malíka, ktorý píše kuáror a teoretik umenia Aurel Hrabušický. V 18.čísle sa nachádza nekrológ Ester Plickovej, ktorá bola kmeňovou členkou fotografickej sekcie Zväzu slovenských výtvarných umelcov a neter slávneho fotografa a filmára Karola Plicku. Článok Desať udalostí roku 2011 podľa
redakcie Fotonovín má výnimočnú obrazovú dokumentáciu na celej strane, predtým to bol strohý textový rebríček. Hlavnou udalosťou je výstava Davida LaChapella, ktorá dosiahla enormných 17 595 návštevníkov. Medzi rebríček sa zaradili aj tri knižné publikácie: Juraj Chlpík -Identity Petržalky, Karol Kállay - Bratislava moja, a Dejiny európskej fotografie na Eyes on Wien. Ocenenie Fotograf roka získal Boris Németh a Foto roka organizované Nadáciou VÚB vyhrala Dominika Jackuliaková.

ROK 2012 (čísla 20 - 22)

Editoriál 20.čísla Fotonovín pripravila pre zmenu Bohunka Koklesová. Rieši v ňom kauzu oficiálnych maľovaných portrétov predsedov Národnej rady SR. Kritika sa smerovala k poukázaniu na mrhanie financiami daňových poplatníkov a sebestrednosť politikov. Autorka však prirovnáva maľované portréty Stana Bubána ku kultu osobnosti 50.rokov a propagandistickým portrétom. Z tejto reakcie sa stala opäť kauza, ktorá má ešte doznenie v 23.čísle Fotonovín, kde filozof a estetik Peter Michalovič reaguje na tému a nesúhlasí s Koklesovou, ktorá tvrdí, že portréty vyzerajú smiešne. Stáva sa z toho nekonečná diskusia keďže na protiľahlej strane je opäť cez viac ako polovice strany textu Koklesovej ako ďalšia protireakcia.
Najparadoxnejšie na tom celom je, že sa dozvedáme z oboch reakcií, že autor portrétov Bubán bol nepríjemné medializovaný na stránkach v iných slovenských denníkov a tieto denníky mu neboli schopné uznať autorské práva a vyplatiť mu honorár za uverejnenie. Stano Bubán sám vstupuje do tejto polemiky na niekoľkých riadkoch a snaží sa vyvrátiť tvrdenie o nekvalite jeho portrétov tým, že opisuje ako jeho iný obraz vybrala komisia National Portrait Gallery v Londýne na výstavu PB Portrait Award 2013. Tým chce deklarovať kvalitu svojho umenia. Je to veľmi bizardná diskusia, ktorá koniec koncov ani nesúvisí so slovenskou fotografiou, možno mohli tento priestor vo Fotonovinách autori venovať hodnotejším polemikám.
V ďalšom úvodníku zase rieši Václav Macek štúdium fotografie na vysokých školách na Slovensku, na záver konštatuje, že: ,,uživiť sa fotografiou, napriek tomu, že každý rok končia štúdium desiatky absolventov/tiek, je podstatne ťažšie. Nie nemožné, ale určite náročnejšie než pred dvadsia-timi-tridsiatimi rokmi."
V roku 2012 boli vytvorené rozhovory s troma slovenskými fotografmi: Rudo Prekop, Andrej Bán a Ján Kekeli. Aurel Hrabušický a Václav Macek napísali spoločnú recenziu na knihu Zuzany Bartošovej (bývalej riaditeľky SNG v rokoch 1990-1992) s názvom Napriek totalite: Neoficiálna slovenská výtvarná scéna sedemdesiatych a osemdesiatych rokov 20. storočia. Obaja recenzenti sa plánovali zamerať iba na fotografickú časť publikácie, no zistili, že na 360 stranách knihy samotná fotografia ako súčasť vizuálneho umenia nie je prítomná. Problémom je, že fotografia bola pred rokom 1989 vnímaná mnohými slovenskými aj českými kritikmi ako doplnková disciplína s úžitkovou funkciou.
V Fotonovinách číslo 21 je prítomný nekrológ významného slovenského fotografa Karola Kállaya, ktorý napísal Václav Macek.

Lucia Čarnecká a Viera Burešová z Divadelného ústavu spracovali článok o prvom ročníku Bienále divadelnej fotografie 2012. Grand Prix Bienále divadelnej fotografie 2012 získal Lukasz Wojciechowski za súbor fotografií z inscenácie František Švantner: Nevesta hôľ, divadlo Pôtoň. Špeciálna cena bola udelená pre divadlo za súbor fotografií, ktoré sú najreprezentatívnejšie z hľadiska dokumentácie a získalo ju divadlo Andreja Bagara v Nitre za súbor fotografií dalibora Krupku z inscenácie Tennessee Williams: Sklenený zverinec. Do tretice sa umiestnila Študentská cena Bienále divadelnej fotografie 2012 – Deana Kolenčíková za súbor fotografií z inscenácií Martin Mcdonagh: Stratiť ruku v Spokane. Odvtedy sa informácie o týchto oceneniach vo Fotonovinách neobjavili.

Medzi 10 najvýznamnejších udalostí pre fotografickú kultúru v roku 2012 podľa redakcie Fotonovín sa na prvom mieste umiesntila výstava Judity Csáderovej v Galérii Ernesta Zmetáka v Nových Zámkoch, ktorú kurátorovala Monika Mikušová.

Recenziu na 22.ročník festivalu Mesiac fotografie pripravil Vladimír Birgus, a dozvedáme sa v nej o výstavách svetového formátu: ,,Největšími diváckými lákadly Měsíce fotografie (samozřejmě vedle expozice řemeslně dokonalých, ale místy rutinních snímků z měsíčníku National Geographic) byly výstavy dvou klasiků světové fotografie Roberta Capy a Lewise W. Hinea. Capovu retrospektivu připravilo Maďarské národní muzeum v Budapešti, které před čtyřmi lety koupilo z Mezinárodního centra fotografie v New Yorku přes devět set nových zvětšenin z původních negativů.” Dušan Kocholl, riaditeľ festivalu OFF zase podáva správu o udeľovaní cien ON_award za najlepšiu vystavenú sériu na treťom ročníku festivalu s témou Generetion Y. Branislav Štepánek, v tej dobe zatiaľ ako čerstvý prispievateľ a publicista hodnotí 1.ročník súťaže Slovak Press Photo. Optimisticky sa pozerá na organizáciu súťaže, no je skeptický voči oceneným fotografiám a úroveň snímkov považuje za kolísavú. Hlavnú cenu získal ateliérový portrét Karola Kállaya, ten hodnotí výborne. Nevyhne sa však cynickým slovám pri hodnotení

MESIAC FOTOGRAFIE

Mesiac fotografie, Bratislava – 22. ročník
November 2012

EUROPEAN MONTH OF PHOTOGRAPHY
EMOP

37

portrétov Matúša Zajaca ,, sú tak trocha z kategórie fotografických prikázaní „v Antarktíde odfotografuješ svojho tučniačika a v Afrike svoju malú černošku s veľkými smutnými očami.“ Výsledky súťaže o najlepšiu fotografickú publikáciu v Strednej a východnej Európe 2012 prináša Michaela Bosáková. 7 ročník tejto súťaže je súčasťou sprievodného progamu festivalu Mesiac fotografie a organizuje ju SEDF ako bienále. Do súťaže bolo zaslaných 136 kníh z celého sveta, čo je na slovenské pomery úctyhodný počet. V roku 2012 boli súčasťou portfólií traja slovenskí autori: Ján Sipöcz, Olja Triaška Stefanovič, a William Ropp. Pri všetkých však chýbajú popisky k fotkám, názvy sérií, roky vzniku fotografii. Pri každej fotosérií sú však patetické citáty, nevedno či ich tam pridal samotný autor, alebo niekto z redakcie. Napríklad pri fotgorafiách Jána Sipöcz je nasledujúci citát: „Vnímanie človeka je také otupené, že reaguje len na veľké, blikajúce a farebné veci… A pritom sa život skladá z malých, jednoduchých vecí.“

ROK 2013 (čísla 23 - 26)

Editoriály boli venované prezentácií festivalu, filozofickému problému s dejinami (kedy historici rozhodujú čo ,,prežije a uchová sa a na čo sa naopak zabudne), problému s platením resp. neplatením honorárov v umení a otázke darovania. V jednom úvodníku bol citát z knihy Martina Martinčeka, keďže v tomto roku bolo 1.poschodie Stredoeurópskeho domu fotografie pomenované po tomto slovenskom fotografickom velikánovi a vznikla Galéria Martina Martinčeka.
K 100. výročiu sa organizátori rohodli pripraviť jeho výstavu mimo rodného Liptova a dokonca zorganizovali finančnú zbierku na podporu Martinčekovej výstavy. Na výstavu prispelo 9 umelcov a umelkýň dokopy 215 eur, ktorých mená boli prítomné na výstave aj vo Fotonovinách. Vyzbieraná suma však nestačila a nakoniec sa hlavným sponzorom výstavy stala Nadácia VUB.
Fotograf a kritik Josef Moucha recenzuje knihu o Františkovi Drtikolovi: Etapy života a fotografického díla / Secese – Art deco – Abstrakce od skupiny autorov Anna Fárová, Stanislav Doležal a Jana Šmejkalová. Monografia tohto významného majstra je výnimočná v tom, že má veľkorysé rozmery (33x24 cm) a vyobrazenie snímkov je 1:1. Autor recenzii zhodnotil, že sa dvojalbum klasika českej foografie podarilo.
Ivana Pástorová, študentka teórie umenia na univerzite v Petrohrade, napísala recenziu na knihu Oľgy Bleyovej - Môj životný dialóg s fotografiou. Táto kniha predstavuje komplexný súhrn premien i vývoja jej tvorby od 60. rokov až po súčasnosť.

RECENZIE • ROZHOVORY • ČLÁNKY

Zážitek z Drtikola

Kniha: František Drtikol. Etapy života a fotografického díla / Secese – Art deco – Abstrakce
Autor: Anna Fárová, Stanislav Dvořák, Jana Šmejkalová
Vydavateľstvo: Nakladatelství Svět, 2012
Hodnotenie: ★★★★★★★★★

S jubilejním Františkem Drtikolem (3. března 1883 v Příbrami – 13. ledna 1961 v Praze) je spjato povýšení fotografického oboru na umělecky posvěcenou úroveň. Stalo se též jasnou novou monografie, neopomíjející pochopitelně ani to, že se autor vyvíjel i s ohledem na aktuální výjevy a že ho tituly excelentní portréty.

Bezchybné fotky

Za skvadbou obrazové části a redakční tvrdě výbor nejvýznamnější Drtikolovy knihy mají Stanislav Dvořák a Anna Fárová, autorka monografie Drtikol, vydané na konci minulého století. Dvořák je

reprodukciou a vytráca sa tak prehľadový charakter. Ďalšou Štepánkovou recenziou je výstava Také je Slovensko v Slovenskom národnom múzeu - Historickom múzeu na Bratislavskom hrade. Šestica autorov Šymon Kliman, Martin Baláž, Roman Benický, Ilah van Oijen, Boris Michalíček, Ján Kuchta dokumentovala Slovensko s cieľom pripomenúť si 20.výročie od jeho vzniku. Štepánek je opäť kritický: ,,Slabšia je naopak obsahová stránka – námety fotografií sa pohybujú od hĺbavejších polôh cez absurdné kollárovské momentky až po dvojplánové komparácie historickej architektúry s modernou výstavbou, ktoré snáď už patria do amatérskej sféry. V kontexte slovenskej dokumentárnej tvorby je preto otázny aj zmysel celého projektu – akoby vznikal narýchlo nie z presvedčenia, ale „na objednávku“ sám pre seba.” Autori mali totižto nafotografovať našu krajinu v obmedzenom čase s obmedzeným rozpočtom. Asi ťažko očakávať slovenskú verzia Farm Security Administration. Čas ukáže či si niekto niekedy spomenie na katalóg z tejto výstavy.

V roku 2013 dominovlai rozhovory so španielskym umelcom Dionisom Gonzálesom, Aurelom Hrabušickým, Rafałom Milachoma Janom Pohribným. Bohunka Koklesová pripravila vo Fotonovinách č. 24 recenziu na výstavy Viliama Malíka v Slovenskej Národnej Galérií. Malík je významný dokumentárny fotograf 20.storočia, ktorý dokumentoval po celý život. Ťažiskom výstavy sa stali 30. a 40 roky. Pri príležitosti organizácie výstavy došlo i k vydaniu monografickej pub- likácie Viliam Malík 1912 – 2012. Pripravili ju Aurel Hrabučický a Filip Vančo, v rámci edície Osobnosti slovenskej fotografie - knižnej sérií o historických ikonách v slovenskej fotografii. Malíková monografia vznikla ako úplne prvá, dnes ich je dokopy päť.

Vo Fotonovinách číslo 25 sú na dvojstrane až tri nekrológy. Trojica fotografov Tibor Huszár, Bohumil Puskailer a Igor Grossman zanechali na fotografickej scéne vizuálny odkaz, každý svojským spôsobom v dokumentárnej, umeleckej aj reportážnej fotografii.

Reportážnej fotgorafii v roku 2013 sa na troch stranách venuje Branislav Štepánek vo Fotonovinách číslo 26. Článok je rozsiahly kvôli tomu, že jeho autor hodnotí všetky dôležité súťaže - Novinársku fotografiu a následne výstavy No Comment organizovanú Nadáciou otvorenej spoločnosti, druhý ročník Slovak Press Photo, výstavu Sony World Photography Awards v rámci Mesiaca fotgorafie (tradičné World Press Photo sa už z rozpočtových dôvodov do programu nedostalo), a napokon Czech Press Photo. Štepánkov príspevok je podnetným zhodnotením domácej aj zahraničnej úrovne novinárskych fotografických súťaží,

doteraz bolo vo Fotonovinách maximálne jednostranové hodnotenie. Publicistka Jana Lapitková recenzuje menšiu výstavu s názvom Zrkadlo s pamäťou na Bratislavskom hrade v SNM, kde boli vystavené najstaršie portrétne fotografiie na Slovensku 1840 – 1850 s 35 vystavenými dagerotypiami. Dozvedáme sa, že na tejto edukačnej výstave bol súčasťou inštalácie aj model dageroskopu a výstava bola obohatená o informačný panel o Jozefovi Maximiliánovi Petzvalovi, rodákovi zo Spišskej Belej, ktorý prispel k rozvoju dagerotypie návrhom a výpočtom podstatne svetelnejšieho objektívu, než aký používal Louis Jacques Mandé Daguerre.

Zástupca šéfredaktora českého časopisu FOTO Peter Vilgus recenzuje festival Mesiac fotografie a OFF festival v Bratislave v článku Fotografie nad Dunajom. V texte sa prihovára českým návštevníkom: ,,Málokde se český zájemce o (zejména) středoevropskou fotografii osobně setká jak s významnými autory, tak s hutnou koncentrací výstav, které probíhají prakticky vedle sebe– v nevelkém historickém centru slovenské metropole." Pre festival sú totižto zahraniční návštevníci kľúčoví, keďže ide o medzinárodný festival a bez nich by festival stratil tento punc multikultúrnosti.
Medzi top 10 udalostí v slovenskej fotografii za rok 2013 patrí na prvom mieste slávnostné otvorenie Galérie Martina Martinčeka v Stredoeurópskom dome fotografie zo dňa 3.7. 2013. Druhé miesto obsadila výstava Foto roka 2013 na Hviezdoslavovom námestí v Bratislave a tretím miestom si vyhlasovatelia uctili Tibora Huszára, ktorý zomrel vo veku 61 rokov.

ROK 2014 (čísla 27 - 29)

Prvý úvodník v roku 2014 pripravila Bohunka Koklesová, v ktorom opisuje aké dôležité je obrazové svedectvo doby, po tom čo svet zaplavali snímky z ukrajinského vojnového konfliktu na kyjevskom Majdane.
V rozhovoroch sa prezentovali Boris Németh, Steve McCurry a Luciou L. Fišerovou ako hlavnou kurátorkou výstavy Slovenská nová vlna 80.rokov. Portfóliam sa už tradične venovala dvojstrana. V roku 2014 sa predstavila Dominika Jackuliaková, Vladimír Židlický a slovinský fotograf Ciril Jazbec - víťaz Oscar Barnac Award za rok 2013. Jednou z najvýraznejších recenzii vo Fotonovinách číslo 27 je recenzia Josefa Mouchy na výstavu Novej slovenskej vlny v pražskom Dome fotogorafie, ktorú pripravilo kurátorské duo Tomáš Pospěch s Luciou L. Fišerovou. V tom čase bola výstava obrovským hitom nielen v Bratislave. Do novej slovenskej vlny možno zaradiť autorov tvoriacich v 80. rokoch minulého storočia, ktorí spolu študovali a neformálne tvorili

RECENZIE • ROZHOVORY • ČLÁNKY

O nové vlně slovenské fotografie

Místo: Galerie hlavního města Prahy – Dům fotografie
Autoři: Jano Pavlík, Rudo Prekop, Vasil Stanko, Tono Stano, Miro Švolík, Martin Štrba, Kamil Varga, Peter Župník
Kurátoři: Tomáš Pospěch, Lucie L. Fišerová
Termín: 17. 12. 2013 – 16. 3. 2014
Hodnocení: ●●●●●●●●●●

Slovenské nová vlna. 80. léta zní název výstavy pořádané na prestižním pražském pracovišti Domu fotografie v Revoluční třídě. Označení osmi autorů za novou vlnu je zavádějící tím, že do aranžování objektů či modelů pro fotografování a do následného dofotografování snímků se dali už mnozí čeští a slovenští tvůrci předchozích dekád. Postmodernisté 80. a 90. let ovšem ironizovali okázalost, neřkuli sentimentalitu předchůdců.

K autorům narozeným kolem roku 1960 se obrací zvýšená pozornost mladých interpretů ve snaze zkoumat a odhalit východiska hledání svébytného fenoménu, zejména za studií na FAMU v Praze. Sondu omezili na ještě nezavedenou tvorbu, považovanou za zájem vedoucích úzko úzce spjatých s jedinou katedrou fotografie, pedagogickou programově sledujícího specializovaná středoškolská učiliště České i Slovenské republiky. Posptěchem zahrazením pozadím výstavy je tudíž hala Jiřího Šmokové.

Kurátorka Fišerová využila tiskové konference mimo jiné k vyjádření názoru, že si Slovácí ve vzdělávání metropolí vážemně poskytovali. Na kolej, kde jeden druhému pozorují a vlastně se podněcovali, vytvořil prostředí, v němž české tradici fotografování podléhat méně, než kdyby působila na jednotlivce. Proto mohla neformální skupina v 80. letech přerůst v útvar, představující nadějí vývoje a zřídlo dodnes rozměřitelného trendu poetizace motivů.

Kurátorský tandem nepředkládá láhev v autorských medailonech. Volí šestici žánrových bloků, uvádějících poplyv účastníka nahlédnutých tvůrčích stavů. Přehlídku vede od iniciačních nápadů (Prehistorie) přes pocitobrazy sběrů (Pohled druhého / Když jsou testovací pocha / Kdo je Ernest) k pokusům překonat omezený životní prostor (Noc – Časoprostor imaginace / Melancholie načního velkoměsta / Deník somnambula). Vše češí do

Rudo Prekop: Bez názvu, 1983 – 1984

osobních příběhů (Setkání kosočtverce s pravítkem / Tělo jako znak / Rafinované estetice), existenciálních sebeseřeší (Symptomy bolesti / Zdánlivost a elektrickým křeslem / Šepot tchyniných jazyků) a pohledů na předměty ou všednost (Vrátky a kulisy / Zřídlený život věcí / Nové nonace). Efekt profesory umocňují řady nevystavované práce, fotografické i kreselné série a obsluhovými stavbami Ilvera komunity. Ten vrátí i mělevé české spolužáky. Nikladu podivané určují improvizace vyvažované zvládnutým

Kamil Varga: Pětka, 1985

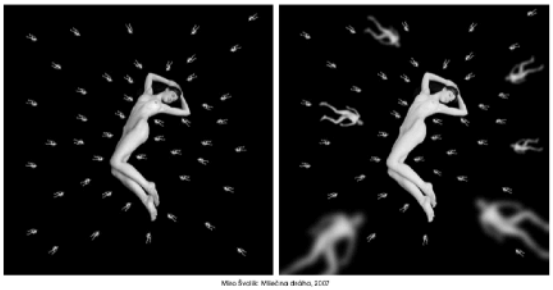

Miro Švolík: Mléčná dráha, 2007

Jano Pavlík: Oheň, 1986 –1987

RECENZIE • ROZHOVORY • ČLÁNKY

fenoménem, inspirace divadlem a tancem, odlehčené citace, sebe obrazů a subjektivní interpretace minulosti fotografie. Tělo a Tono Stano a řuč duž dřívkovské tvorbě s těžkým smyslem hledání symboliky. Pastiška. Řečeno jedním slovem. Anna Fárová tak pojmenovala vídeňskou výstavu slovenské vlny (1990) a Martina Kudláčka filmový profil skupiny (1994).

Spontánně působící inscenace fotografickou solnou nerušila oživly, nýbrž též civilnímu. Jak v českých zemích, tak na Slovensku. Leč každý, kdo si připravuje cíl pohledu, přichází o osobitost a blíží se pak zlatou jinou. Při setkáních s vyloženými osudy na vernisáži mi došlo, že některé jsou na scestí plné čtvrt století. Jakoživ paměnka mě těší, že původní objevné snímky z 80. let zestárly mnohem méně než jejich autoři. Tuto zlatého dědictví vyhnout patřičně vysoko nad dobové reálie. Jakože černé excursy o pomůcky ke v minulosti, autorské vize ovšem dál i společnivé ostrůj. Zlejmě je za tím mlacotivé pohrdání banalitami oficiálních cest.

Na katalog podmanivé přehlídky se lze jedině těšit. Dají se od něj očekávat inovace výkladu látky. Zevrubný pročtení odpovídajícími historickými okolnostmi nabídl již Václav Macek knihou Slovenská imaginativní fotografie 1918 – 1997. Současný nástup a nové věty vytvořil protiklady vůči konzervatismu. A dodal. Že zahraniční úspěchy nespekulativních obrazů poskládají podmínky odpor bořily konzervativní uměnovědy a vedly k vytvoření pozice stálého kurátora oboru fotografie ve Slovenské národní galerii. Dům fotografie se mů oceň bez specializ(ač)y. I tak mohou dvoupodlažní prostory zpestřit nabídku Galerie hlavního města Prahy. Prostředkem je, že ředitelka Magdalena Juřicová dosáhla jejich kdy zahájení provozu zatěsnaná sem ler.

Josef Moucha
Fotograf a publicista

počas štúdia na FAMU. Jano Pavlík, Rudo Prekop, Vasil Stanko, Tono Stano, Miro Švolík, Martin Štrba, Kamil Varga a Peter Župník sú umelci improvizátori so spontánnym až surreálnym inscenovaným fotogorafickým štýlom. Ako spomína autor ,,svojou tvorbou sa dokázali vyšvihnout patřičně vysoko nad dobové reálie."

Branislav Štepánek otvára v roku 2013 kontroverznú tému a na troch stranách vyčerpávajúco píše o problémoch na Katedre fotografie VŠVU v Bratislave. Na povrch vyplávalo zásadný problém v očakávaní študentov a vo vnímaní vlastného pôsobenia pedagógov potom, čo vyšla recenzia Filipa Vanča na tzv. Zimný prieskum (prezentáciu záverečných študentských prác na VŠVU Katedry fotografie), v ktorej kritizoval beznázorovosť a formálnosť študentkých prác. V poznámke pod článkom Štepánek uvádza, že tému diskutoval a svoje názory konfrontoval s pedagógmi, študentmi a absolventmi Katedry fotografie a nových médií VŠVU v Bratislave, Ateliéru fotografie TU v Košiciach, Ateliéru reklamní fotografie fakulty masmediálních komunikací UTB v Zlíne a Institutu tvůrčí fotografie ITF Slezské univerzity v Opave. Po týchto všetkých konzultáciach sa Štepánek snaží objektívne zhodnotiť organizáciu štúdia, komunikáciu medzi pedagógmi a študentami a prezentáciu školy navonok. Zvláštna diskusia, ktorá na troch stranách nemá riešenie.

Vo Fotonovinách číslo 27 je na zadnej obálky výzva na podporu založenia Múzea fotografie, ktorá odkazuje na vznik Stredoeurópskeho domu fotografie v roku 2005. S blížiacimi desiatimi narodeninami tejto inštitúcie vznikla túžba po budovaní fotografickej

zbierky a vytvorenie zázemia - profesionálneho múzea. Dokonca sú pod výzvou abecedne podpísaní aj jej podporovatelia: Pavol Breier, Judita Csáderová, Anton Fiala, Milota Havránková, Ján Krížik, Václav Macek, Marián Pauer, Pavel Mária Smejkal, Ľubo Stacho a František Tomík.
Dvojstrana vo Fotnovinách číslo 28 je venovaná spomienke na Galériu fotografie Na okraji a Výstavnej sieni fotografie, ktorá bola otvorená v roku 1983 až do roku 1990, v podstate predchodkyne Stredoeurópskeho domu fotografie. Galéria bola určená amatérom a nachádzala sa v Spoločenskom dome Trnávka na Bulharskej ulici č.60 (časť bratislavského Ružinova). Viedli ju traja metodici: Václav Macek (1982 – 1986), Peter Krivda (1984 – 1985) a Aurel Hrabušický (1985 – 1990). Nostalgický článok ponúka aj detailný výstavný program galérie a archívne obrazové materiály galérie.
V úvodníku Fotonovín číslo 29 sa Václav Macek rozčuľuje, že vedenie ministerstva kultúry SR na jar rozhodlo, že v roku 2014 podporí výstavu Slovak Press Photo sumou 15 000 € a tridsaťjeden výstav 24. ročníka Mesiaca fotografie sumou 30 000 €. V úvodníku tiež propaguje výstavný program festivalu.
Ľubo Stacho píše vo Fotonovinách č.29 osobné laudacio na prof. Jinřicha Štreita: ,,Jindřich Štreit pripravil tisíc sto autorských výstav a mnohých kolektívnych sa zúčastnil. Vydal 30 kníh,

RECENZIE • ROZHOVORY • ČLÁNKY

Rozhovor

Američan Steve McCurry patrí už viac ako tri desaťročia medzi svetovú špičku súčasných fotografov. Preslávil sa ikonickými dokumentárnymi fotografiami, ktoré vytvoril na nespočetných miestach po celom svete. Vo svojej tvorbe zachytáva vojnové konflikty, miznúce kultúry, starobylé tradície a modernú kultúru, ale vždy si zachováva ľudský prístup a jeho farebné portréty sa tak stávajú silnými obrazmi. Je držiteľom mnohých novinárskych ocenení pre fotografov, medzi najvýznamnejšie patrí World Press Photo, Magazine Photographer of the Year, Robert Capa Gold Medala, National Press Photographers Award. Od roku 1986 je členom Magnum Photo a dlhé roky pracuje pre National Geographic a iné svetové magazíny. McCurryho individuálna výstava, a zároveň premiéra na Slovensku, sa uskutoční počas júla a augusta 2014 v Stredoeurópskom dome fotografie.

Ako vidíte zmeny v dokumentárnej fotografii po vyše tridsiatich rokoch svojho profesionálneho života?

Ako si vyberáte krajiny a miesta, ktoré chcete fotografovať? Ktoré miesta sú Vaše najobľúbenejšie a prečo?

Zameriavate sa predovšetkým na ľudí a street fotografiu (pouličnú fotografiu). Mohli by ste nám opísať, akým spôsobom nachádzate svoje subjekty a ako s nimi komunikujete?

© Steve McCurry, Sharbat Gula, afganské dievča, v utečeneckom kempe Nasir Bagh, blízko Péšavaru, Pakistan.

© Steve McCurry, Červený chlapec, Holi Festival, Bombaj, India

© Steve McCurry, Rybári na kolách, Wolgama, Sri Lanka

je zastúpený v najvýznamnej- ších zbierkach doma a v zahraničí a bolo o ňom natočených niekoľko filmov. Český prezident Václav Klaus mu udelil v roku 2007 vysoké štátne vyznamenanie a v roku 2009 ho menoval profesorom. Pre mňa osobne je najlepším českým dokumentaristom človečenstva našej doby, a preto som presvedčený, že si titul doctor honoris causa plne zaslúži."
Jedna strana je príliš malá plocha na to (a zároveň zložitá úloha) čo všetko možno obdivovať na Jindřichovi Štreitovi, autor sa o to aspoň náznakom pokúsil.
Josef Moucha pripravil krátku recenziu na výstavu a monografiu Vladimíra Birgusa: Fotografie 1972 - 2014, ktorú kurátorovala Štepánka Bieleszová v Múzeu umenia v Olomouci. Málokedy

sa dostane do Fotonovín aj výstava z Nemecka. Zaujímavým oživením je recenzia na fotografickú výstavu v Múzeu Folkwang v Essene. Fotografická zbierka múzeá obsahuje desaťtisíc fotografií od 1300 autorov.
Napísal ju Pavel Mária Smejkal, jeden z vystavujúcich, kurátoroval ju Florian Ebner. Výstava s originálnym názvom (Mis)Understanding Photography, Works and Manifestos (Ne-pochopenie fotografie, práce a manifesty) je venovaná autorom, ktorí sa počas histórie zaoberali premýšľaním o fotografii, ale je venovaná aj mladšej generácií, ktorá reaguje na internet a sociálne médiá. Pokračovanie trojstranového článku o galérií na Okraji píše Václav Macek k tridsiatemu výročiu založenia galérie Na okraji, ktorá nefungovala ani nie desať rokov, zanikla v roku 1991, ale ktorej program významne obohatil výstavnú stratégiu na Slovensku. Text čerpá z rozhovorov Petry Hanákovej s Aurelom Hrabušickým a Václavom Mackom pre knihu o Ľubomírovi Ďurčekovi.

ROK 2015 (čísla 30 - 33)

Rok 2015 je významný pre Fotonoviny tým, že jeho vydavateľ FOTOFO - Stredoeurópsky dom fotografie oslavuje dekádu. Dáva to najavo nielen článkami, ale aj vynoveným logom SEDF s mašličkou, ktoré je prítomné na konci

RECENZIE • ROZHOVORY • ČLÁNKY

(Mis)Understanding Photography, Works and Manifestos

Miesto: Museum Folkwang, Essen
Termín: 14. 6. – 17. 8. 2014

Jedno z najvýznamnejších umeleckých múzeí v Nemecku, Folkwang v Essene, venovalo fotografii vlastné oddelenie od roku 1979. Od roku 2010 v novej budove architekta Davida Chipperfielda získalo múzeum 16 tisíc štvorcových metrov elegantného priestoru. Fotografická zbierka obsahuje desaťtisíc fotografií od 1300 autorov. Jej kurátor Florian Ebner je autorom koncepcie práve končiacej veľkej výstavy (Ne)Pochopenie Fotografie, Práce a Manifesty, ktorá sa zaoberá otázkami už 175 rokov stále živými. Je fotografia obraz, predmet, predstava, myšlienka či spôsob videnia alebo uvažovania? Umelci sa od jej vynálezu pýtajú a skúmajú charakter a aspekty tohto dnes takého rozšíreného média – jeho popularitu, psychologický dopad, snahu po objektivite, vplyv na masmédiá. Výstava prezentuje celú históriu fotografie, históriu premýšľania o fotografii, o svete, v ktorom žijeme.

Výstava je rozdelená na Práce, kde predstavuje diela množstva autorov, ktorí sa počas histórie zaoberali premýšľaním o fotografii (cez známe mená, Richard Prince, Ed Ruscha, Wolfgang Tillmans, Zbigniew Libera, Alfredo Jaar, Christian Boltanski, Tacita Dean, Thomas Ruff, Joan Fontcuberta, Erik Kessels, Martin Kippenberger, až po mladšiu generáciu reagujúcu na internet a sociálne siete alebo na samotné veľké mená predchodcov: Sylvia Bolthause, Jeff Guess, Mishka Henner, Aneta Grzeszykowska, Pavel Mária Smejkal, Viktoria Brnschrok), a na Manifesty, kde na veľkoformátových panelech v čierstej spéroografii predstavuje reprinty textov o fotografii spolu s prácami veľkých mysliteľov a autorov od Daguerra, Talbota, Sandera, Langerovú, Hausmanna, Heartfielda cez Mohaly Nagya, Rodčenka, Steglitza, Cartier-Bressona, Teigeho po Levineovú, Arakiho, Schmida či Weiwela... Mnohé silné, deklaratívne texty, manifesty, vyhlásenia, proklamácie v kontexte avantgardných hnutí 20. storočia, modernizmu a postmodernizmu, v snahách po novom videní a nových úhloch pohľadu.

© Stanislaw Markowski

Výstava sa radí k viacerým významným projektom, ktoré sa dnes zaoberajú témou myslenia o fotografii, takmer dvesto rokov po jej objavení stále pravokujúcej, stále živej. Florianovi Ebnerovi sa podarilo dať dalepy úžasnú prehľadku koncentrujúcu na malej ploche múzea v jednom časovom bode celý prehľad histórie tohto úžasného, takého bohatého a vôbec nestamúceho média.

Manifesty elite budeme mať možnosť vidieť vo Fotomúzeu Winterthur, kam sa presunú z Essenu.

Pavel Mária Smejkal
Fotograf, publicista

FOTO NOVINY 29/2014

každého článku. Je to preto, aby čitatelia nezabudli?
V roku 2015 sa v umeleckých portfóliach prezentovali Zuzana Halanová a Daniel Laurinc, Martin Kochan, Juraj Starovecký a Romualdas Požerskis. Vďaka rozhovoru s Dušanom Kochoľom o talentoch OFF festivalu a rozhovoru Filipa Vanča, zakladateľom vtedajšej novej fotogalérie Photoport, sme si pripomenuli aktivity iných fotografických inštitúcií a organizácií na Slovensku. Kórejský fotograf Youngho Kang predstavil svoju portrétnu sériu 99 variácií nielen v rozhovore pre Fotonoviny, ale aj v Dome umenia počas festivalu Mesiac fotografie. Výnimočný je aj rozhovor s Danielou Mrázkovou o dvadsatich rokoch súťaže Czech Press Photo, výstava bola súčasťou festivalu na Mesiac fotografie .

V úvodníku číslo 30 Macek píše O (ne)úspechu Kunsthalle v Bratislave, ktorá svojim programom schváleným iba odbornou verejnosťou nepriťahuje divákov (platí aj doteraz). V úvodníku číslo 33 na to nadviaže s tým, že po dvadsiatich rokoch festivalu Mesiac fotografie nebude výstavný program festivalu v Dome umenia (najväčšom výstavnom priestore v centre Bratislavy hneď po SNG), keďže noví programoví riaditelia neschválili Macekov program. Šéfredaktor v článku sklamane poznamenal: ,,Jedným z protiargumentov na moje pripomenutie našej histórie, toho, že by nebolo správne ju zrušiť, nasledovala symptomatická reakcia. Richard Gregor replikoval tvrdením, že ani komuistov už nemáme, prečo by mal byť Mesiac fotografie v Dome umenia? Pre neho je 25 číslo, a nie štvrťstoročie."
Vo Fotonovinách č.32 šéfredaktor bilnacuje posledné roky tvorby Fotonovín: ,,Rozhodovanie o štruktúre čísla, jeho dramaturgii určuje odstup, snaha, aby z viacročného pohľadu Fotonoviny dávali rovnaký priestor prezentácii diela nielen nastupujúcej generácii mladých autorov, ale aj osobnostiam, ktoré už možno majú zenit tvorby za sebou, ale v minulosti významne obohatili slovenskú fotografiu. Názov pripomína dvojdomosť nášho časopisu – sme novinami, ktoré majú prinášať najmä aktuálne informácie, nie triediť, ale zaznamenávať, ale súčasne chceme, aby pretrvali dlhšie než len do ďalšieho vydania, máme ambíciu byť fotografickou revue. " Macekovi viacerí vyčítali, že časopis vzniká ,,na kolene" a lmity v rozpočte bránia k zvýšeniu kvality časopisu. Rád by viac reflektoval zahraničné aktivity v oblasti fotografie, zmenil grafiku časopisu, no kvôli ekonomickým dôvodom je zatiaľ vôbec rád, že Fotonoviny vychádzajú.
45.ročník festivalu v Arles - naposledy pod vedením Francoise Hébela recenzuje už tradične Vladimír Birgus, článok bol prebratý z českého časopisu Fotograf 14/2014.
Dvojstrana s úspechmi a výsledkami súťaží dokazuje aktívnosť inštitúcie SEDF. Fotografom roka 2014 sa stal Martin Kollár a titul Osobnosť slovenskej fotogorafie za rok 2014 získala Milota Havránková. Medzi top 10 udalostí v Slovenskej fotografii patrilo na prvom mieste udelenie ceny Oscar Barnack Prize Martinovi Kollárovi počas Medzinárodných fotografikcých stretnutí v Arles vo Francúzsku. Na druhom mieste skončilo udelenie ceny Fotografia roka od Nadácie VÚB a získal ju Tomáš Halász za fotografiu prezidenta Andreja Kisku s názvom Pred mítingom. Tretie miesto bolo venované udelenie titulu doctor honoris causa Vysokej školy výtvarných umení Jindřichovi Štreitovi. Nájdeme tu aj výsledky súťaže o najlepšiu fotoknihu. V rámci sprievodných podujatí 24. ročníka Mesiaca fotografie sa uskutočnil už 8. ročník súťaže o najlepšiu fotografickú

publikáciu, ktorá sa odovzdáva v dvoch hlavných kategóriách: 1. miesto v kategórii historická fotografická získala publikácia Eva Fuka – Pábení (vydavateľ: Leica Gallery, Praha) a 1. miesto v kategórii súčasná fotografická publikácia dostala kniha Balkan Pank (autor: Jože Suhadolnik vydavateľ: Akina Books, Slovinsko).
Rok 2015 je významným aj pre Stredoeurópsky dom fotografie, ktorý oslávil svoju dekádu. Václav Macek píše na jednej strane stručnú históriu budovy domu fotografie. Text vznikol na základe spomienok Márie Kovačovskej, Ľuba Stacha a z podkladov Eleny Šoltýsovej.
Vo festivalovom čísle Fotonoviny č. 33 nájdeme namiesto zadnej inzeretnej strany navigačnú mapku s festivalovými výstavami. Bohužiaľ mapka je tak malá a ulice mesta nečitateľné, že sa v nej pravdepodobne nikto nedokázal zorientovať, no aspoň je pod mapkou vymenovaný celý program s 29. výstavami festivalu.

ROK 2016 (čísla 34 - 37)

Rok 2016 je posledným rokom Fotonovín v pôvodnom grafickom dizajne, ktorý pripravil Sandro Fiala v tlačiarni FO ART.
Potom čo sa v roku 2015 Macekovi nepodarilo presadiť festivalový výstavný program novými riaditeľmi Čarný-Gregor Kunstahalle / Domu umenia v

RECENZIE • ROZHOVORY • ČLÁNKY

OFF_festival prebúdza svieže fotografické talenty

OFF_festival Bratislava už piaty rok dopĺňa program Mesiaca fotografie o platformu pre svieže talenty fotografickej scény. O jeho vzniku, myšlienke i úspechoch sme sa zhovárali s Dušanom Kocholom (31), fotografom, umelcom, kurátorom, doktorandom na inštitúte tvorivej fotografie v Opave, šéfredaktorom časopisu FORM a samozrejme zakladateľom a organizátorom OFF_festivalu.

Cieľom tohto kultúrneho podujatia už piaty rok zostáva snaha o vytvorenie veľkorysých podmienok na prezentáciu a podporu začínajúcich umelcov pracujúcich s médiom fotografie. Akáje jeho história?
Festival súčasnej fotografie sa uviedol v roku 2010 ako platforma prezentujúca nové mená vo fotografii s cieľom poukázať na ich tvorbu v očiach širšej verejnosti. V zahraničí je bežnou záležitosťou, že hlavný festival je dopĺňaný o alternatívne tvorivé prúdy. My sme túto skutočnosť podchytili u nás na Slovensku. Prvú výstavu s témou young & fresh vystriedalo v roku 2011 rozjímanie nad rozdielmi medzi fikciou a faktom. Ročník 2012 sa niesol v duchu osobného panimania krásy a bizarnosti a rok 2013 sprostredkoval celkovejší pohľad na strasti generácie Y.

Piaty ročník OFF_festivalu priniesol revolučný manifest. Dvadsaťdva výstav, vyše osemdesiať fotografov zo sedemnástich krajín sveta. Ako sa myšlienka manifestu dokázala prestaviť do konkrétnych diel vystavujúcich autorov?
Je dnoťivé výstavy v rámci festivalu boli odkazom slobodného umeleckého prejavu a vyjadrenia názoru, ktorý poukazovaľ na potrebnú reformu v rámci kultúrneho, politického či celospoločenského alebo osobného kontextu. Projekty aktívne nabádali k obrode diebo ten z pozície posúvneho pozorovateľa manifestovali stav spoločnosti. Tvorcovia prezentovali rozmanitosť autorského prístupu k téme – od intímnych výpovedí až po prejavy globálneho charakteru. Spolu však vytvorili celok, hlas novej vlny autorov vzdajúci po zmene. Napríklad Danilo Tkachenko z Ruska sa zaoberal otázkou vnútornej slobody v modernej spoločnosti, Attila Rozsmann z Maďarska poukázal na zmenu krajiny počas vojnového konfliktu v Líbyi. Dhruv Malhotra z Indie predstavil spiacich ľudí ako mekatoru nevyužitých možností a Kristián Nemeth za Slovenska upozornil na morálnu deformáciu citlivi.

Nová vlna predstavuje vo fotografii už určitý opakujúci sa cyklus revolty v tvorbe. V čom je teda tvorba súčasných autorov nová?

© Branislav Šlepánek

Foto na plagáte: Vendula Knopová

Určite v pohľadoch a v prístupoch k súčasnej situácii. Ako reakcia na dobu, v ktorej žijú. A tá je vždy odlišná od tej predchádzajúcej. V dielach je cítiť strateneť, ale zároveň túžbu zaradiť sa. Snaha o vyjadrenie svojho názoru, byť vypočutý a byť videný.

Už treti ročník je festival so svojimi výstavami sústredený v jednom priestore, a to v Pistoryho paláci. Má to svoj význam?
Pistoryho palác je už druhé storočie pozorovateľom spoločenských zmien Slovenska v centre hlavného mesta. Od čias vybudovania koncom 19. storočia lekárnikom Fólkom Pistorym v Lesnej štvrti palácov sa stal očitým svedkom tragických rokov vlády fašizmu a nasledujúceho komunistického režimu. Stúžil ako veľvyslanectvo Nemeckej ríše, neskôr ako Leninovo múzeum. Odvtedy spustnuté a opustené sídlo znovu nachádza svoj zmysel pomocou organizácie Via Cultura s podporou mestskej časti Bratislava – Staré mesto a stáva sa priestorom otvoreným kultúre a komunikácii. Genius loci Pistoryho paláci priťahuje a podnecuje ku kreatívite, ktorá je predpokladom k túžbe vytvárať a meniť. Nálada tohto miesto perfektne sadla na tohoročnú tému festivalu.

Podľa akého kľúča sú vyberaní autori v rámci festivalu?
Každý rok má festival svoju jasne definovanú tému. Do konca augusta máme vždy zverejnenú otvorenú výzvu, na základe ktorej môžu autori zasielať svoje projekty. Následne zasadne porota kurátorov OFF_festivalu, ktorá vyberie definitívny „shortlist" autorov pre výstavy na festivale. To predstavuje väčšinou 70 % z výberu, zvyšných 30 % zahŕňajú cykly autorov, ktorých oslovíme my, t. zn. buď sa ich tvorba priamo hodí do témy alebo priamo na ňu vytvoria nový projekt explicitne pre festival.

3 FOTO NOVINY 30/2015

Bratislave, v nasledujúcom čísle začína niekoľko ročný slovný boj o výstavné priestory. Svedčí o tom aj jeho editoriál vo Fotonovinách číslo 34 s názvom Viac umenia do Domu umenia, kde po prvýkrát v histórií Fotonovín je úvodník s tvrdými argumentami proti fungovaniu Kunstahlle až na dvoch stranách.
Dôležiťým Macekovým editoriálom je aj úvodník k vydaniu tretieho dielu knihy História európskej fotografie, a tak sa úspešne završuje desaťročný ambiciózny knižný projekt, ktorý si dáva za cieľ prepísať históriu európskej fotografie, ktorá má podľa autorov brať do úvahy aj dejiny stredo a východoeuróspkej fotografie, nielen západné krajiny.

Lucia Sekerková - Vrăjitoare / Veštice, 2014

Jedná sa o sociologické portréty rumunských rómskych žien, ktoré sa zaoberajú okultizmom.

„Tvoja tvrdá práca bude odmenená úspechom. Si bojovníčka, ktorá vždy víťazí. Neznášaš ľudí, ktorí ti kážu, čo a ako máš robiť. Tvoj priateľ myslí len na teba, ale ty ho testuješ, či je naozaj ten pravý. Tvoje ústa sa často smejú, ale v duši máš veľký smútok, ktorý vzrastie, lebo do tvojho života vstúpi smrť."
Veštica Loventa, Bukurešť, Rumunsko

V roku 2016 boli vo Fotovinách rozhovory s dvoma fotografkami s Oljou Triaškou Štefanovič a Martinou Šimkovičovou. Tretím bol rozhovor s Rogerom Ballenom, juhoafrickou hviezdou fotografie, vystavoval na Mesiaci fotgorafie. Významný je aj rozhovor s kurátorom výstavy Radovanom Koderom k festivalovej výstave Farm Secutiry Administration 1935 - 1943.

Do umeleckých portfólií sa zaradili Kirill Ovchinnikov, Eduard Kudláč, Roger Ballen, Lucia Sekerková a Michal Huštáty.

Judita Matyášová tentokrát napísala recenziu na jubilejný 25.ročník festivalu Mesiac fogorafie, článok bol prebratý z rubriky Lidových novín z roku 2015, pre ktoré redakorka píše pravidelne.

Pavel Mária Smejkal, ako etablovaný recenzent Fotonovín mapujúci východoslovenskú fotografickú scénu, pripravil krátku recenziu na kočický fotografický festival Fovember. Festival mal potenciál stať sa Mesiacom fotografie na východe, v podnázve má dokonca heslo “takmer mesiac fotografie.”

Medzi desať udalostí roku 2015 podľa redakcie Fotonovín patrilo na prvom mieste založenie Múzea fotografie v Bratislave, ktoré vzniklo 1. Januára 2015. Druhé miesto obsadila kniha Ľubo Stacho – Obchodná 1984 – 2014, dokumentárna séria o Ocbchodnej ulici, kde autor zachytával výklady obchodov celých tridsať rokov. Medzi top 3 udalosti bolo zaradené aj ocenenie Fotografia roka (organizované Nadáciou

RECENZIE • ROZHOVORY • ČLÁNKY

CHEMA MADOZ – jeden z highlightov 26. ročníka festivalu Mesiac fotografie v Bratislave

José María Rodríguez, známejší pod menom Chema Madoz, sa narodil v roku 1953 v Madride, kde dodnes žije a pracuje.

Vyštudoval dejiny umenia na Universite Complutense v Madride a už počas štúdia navštevoval kurzy fotografie v Centro de Ese ánea de la Imagen. Prvú samostatnú výstavu mu otvorila Královská fotografická spoločnosť v Madride v roku 1983. Od roku 1990 vyvíja tvorbu, ktorej koncept premietku, ktorý sa stane stratégiou objavujúcou sa v jeho tvorbe až dodnes.

Madozove fotografie sa pritiahnuť k žánru súčasného surrealizmu. Sú charakterizované úplnou jednoduchosťou, čierno-bielotou, ostrým osvetlením a zručnosťou zostrojenia fotografovaných objektov.

Koncom roku 1998 Madozovi vynovara Museo Nacional Centro de Arte Reina Sofía samostatnú výstavu Objetos 1990 – 1999. Bola v tomto múzeu prvou retrospektívnou výstavou. Súčasťou kontrastného umelca.

Chema Madoz získal mnoho významných ocenení o vyznamenaní, medzi ktoré patria: Cena Kodak Španielsko (1991), Národná fotografická cena, Španielsko (2000), Cena Higashikawa pre zámorského fotografa z Higashikawa PhotoFestival, Japonsko (2000) a Cena PhotoEspaña (2000).

Madozove práce sú zastúpené v mnohých súkromných a verejných zbierkach, v Museo de Arte Reina Sofía, Madrid; Colección Fundación Telefónica, Madrid; Museum of Fine Arts, Houston; Fonds National d´art Contemporain, Paríž, alebo DZ Bank Kunstsammlung a ďalších.

Vzudino pošta

Španielsky fotograf Chema Madoz fotografuje každodenné objekty už viac ako 20 rokov. Jeho úhľadné čierno-biele fotografie ukazujú obyčajné predmety zatvorené spracované umelcom samotným, vytrhnuté z pôvodného kontextu a preso vytvorovaním spojene oxymoramy tak, aby tvorili úplne novú skutočnosť, je to vzudina pošta.

© Chema Madoz

Temno svet všedných paradoxov je skutočne otázkou fotografie. Madoz vytvára svoje podivné objekty jedine pre to, aby ich odfotografoval, nevymyslel ich ani nijak nepoužíval. Vznikajú a svetlú výhradne pre objektív fotoaparátu. Tieto (ne) kontextualizované objekty nadobúdajú Madozove fotografie symbolmi, metaformi a dvojmyslami. Z nich vytvára Madoz nový fikčný svet, a potom dokumentuje jej prchavú existenciu.

Madoz tvorí žáner starý ako umenie samo. Zástup umelcov už od čias jaskynných malieb a rovnako sú témou neustále sa objavujúcou vo fotografii rôznych umelcov. William Henry Fox Talbot, Emmanuel Sougez, Joel-Peter Witkin, Wolfgang Tillmans alebo Jeff Wall – to je iba niekoľko mien z nekonečného zoznamu fotografov zdráli. Madozove fotografie však tento žáner značne odlišnou rétorikou. V skutočnosti je v jeho prácach to, čo nevidíme, dôležitejšie ako to, čo je nám ukázané.

Čo pri pozorovaní fotografie správnime nájsť? Hľadáme narratívny príbeh, dôvod. Paradoxne je to, čo tvorí pravú esenciu fotografie, skryté, neuvedené, ponechané našej predstavivosti a našej interpretácii. Pozerame sa na Madozove fotografie a zrazu v nich nachádzame oveľa viac, a preto na ne hľadíme znova a omnoho pozornejšie. Po tom, ako preskúmame Madozove fotografie, si ich už nemusíme opäť prezerať, už o nich musíme iba premýšľať.

Pedro J Vicent Muñoz
Eyemazing

RECENZIE • ROZHOVORY • ČLÁNKY

... Ostatných 26 rokov...

Autori: Študenti z odoberia čiže fotografie Školy úžitkového výtvarníctva Josefa Vydru v Bratislave
Miesto: Stredoeurópsky dom fotografie, Prepoštská 6, Bratislava
Termín: 13. 4. – 22. 5. 2016

Uplynulo 26 rokov od pomenovaných udalostí v roku 1989 a 65 rokov od fungovania povestnej Školy umeleckých remesiel. ŠUR-ky, ku ktorej sa ako ku svojej predchodkyni dnes Škola úžitkového výtvarníctva Josefa Vydru v Bratislave, ŠUR-ka, hrdá tiež skratkové označenie školy je dodnes zaužívané, aj keď presný názov školy sa počas jej existencie viackrát menil). Za ŠUR-ky sa k nám prenáša odkaz významných osobností európskej fotografickej histórie (Funke, Moholy Nagy). Už tam bola kvalita fotografie zadefinovaná prepojením technickej kvality s obsahom.

Po výstavách venovaných niektorým predošlým výročiam sa táto výstava sústreďuje na obdobie od roku dvetisícdeväť do súčasnosti, je to výstava prác študentov, ktorí vzniki za pôsobenia Jána Striešku ako vedúceho fotografického oddelenia. (Miesto vedúceho prevzal po Františkovi Tomkovi v roku 1992.) Začiatkom svojho pedagogického pôsobenia ešte zachytil na ŠUR-ke študujúcu časť budúcich pedagógov tzv. Novej slovenskej vlny, ktorí jeho prínos na školu hodnotia ako pre nich v tom čase veľmi prínosný.

Po silnom období manipulácie, zasahovania do fotografického obrazu na škole, vidí šiesku možnosť, ktorú fotografia poskytuje a ponúka študentom nájsť svojím uvoľnením spôsobom osobité nápady, vážne aj nové prístupy riešenia.

Po období pôsobenia absolventov FAMU, nájdov absolventov katedry kamery, ale potom absolventov katedry fotografie (J. Brtek, J. Csáderová) prichádzajú vyučovať na katedre či dlhšie obdobie vlastní absolvent Vysokej školy výtvarných umení. Každý z nich sily svojej osobnosti, svojím špecifickým pohľadom, individuálnym prístupom prispel viac či menej k prehlbovaniu myslenia a rozvoju kreativity a schopnosti praktického riešenia (ne)rodiacich problémov fotografickej praxe. Najnovší, stupu nespomenie zanechal Filip Vančo. Z nejvýznamnejších absolventov VŠVU aj v súčasnosti pôsobí na fotografickom oddelení ŠÚV J. Vydru Jaroslav Žák, ktorý svojím zameraním na klasický proces fotografie a prepojením na maľbu prispieval k jedinečnosti výuky na tejto škole.

Prirodzeným vývojom od roku 2002 dochádza postupne vo výuke k vplyvu rozvoja digitálnej technológie a k potrebe zamerania pedagogického pôsobenia týmto smerom. Od roku 2016 sa plne využíva digitálna technológia ako pri zaznamenávaní obrazov, tak aj pri spracovaní, archivácii a prenose. Tomu zodpovedá v posledných rokoch aj doplnenie pedagógov o odborníka v tejto oblasti. V súčasnosti je ním Peter Cintavan, absolvent VŠVU, ktorý posledné roky svojím zameraním vhodne dopĺňa skladbu pedagogického kolektívu.

Digitalizácia fotografického procesu výrazne ovplyvnila mieru technológiu záznamu, spracovania, či zverejnenia fotografického obrazu, ale zasiahlo a do jeho vizuality, do spôsobu vydávania. Priniesla nové možnosti a nároky vo výške, nové druhy zadaní.

Popri hlavnom prúde odbornej prípravy v digitálnej oblasti, potrebnej pre využitie v praxi, je neodmysliteľnou súčasťou učebného programu fotografického odboru Školy úžitkového výtvarníctva Josefa Vydru v Bratislave práca s klasickou veľkoformátovou fotografiou. Škola poskytuje aj možnosť zoznámiť sa s fotografickými technikami 19. storočia, čo spolu so základmi technológie a náhľadom do dejín fotografie umožňuje lepšie pochopiť niektoré procesy.

Judita Csáderová, Jaroslav Žák
Pedagógovia

© Lívia Škorpíková historická technika Cyanotypia, 3. ročník, 2005

© Ota Skaloudy, autoportrét, 4. ročník, 2006

VÚB), ktorú získal Michal Burza za cyklus Ľudia na okraji z východnej Ukrajiny.

V Stredoeurópskom dome fotogorafie sa už tradične udelovali ocenenia Osobnosť slovenskej fotgorafie, ktoré získala ho Judita Csáderová a ocenenie Fotograf roka 2015 - získala ho srbská fotografka Olja Triaška Stefanovič za mimoriadny prínos v oblasti fotografovania a dokumentovania slovenskej medzivojnovej architektúry.

Vo Fotonovinách číslo 34 nájdeme recenzie na dve retrospektívne výstavy významných slovenských fotografiek. Prvou je Judita Csáderová vystavujúca v Galérií Umelka v Bratislav (galéria spadá pod Slovenskú výtvarnú úniu). Fotografka sa za dlhé roky pôsobenia stala nezastúpiteľná v slovenskej inscenovanej a imaginatívnej fotografii. Recenzoval ju Branislav Štepánek, tentokrát bez cynických poznámok oceňuje veľké témy - rodina, materstvo, sloboda, intimita, ktoré podľa neho Csáderová spracováva majstrovsky. Druhú recenziu spracoval pedagóg, kurátor a fotograf Václav Podestát a venoval sa výstave Miloty Havránkovej v Galérií hlavného mesta Prahy - Dům U Kamenného zvonu. Havránková sa narozdiel od Csáderovej orientuje na reflektovanie vlastného pocitu, a experimentuje s formou na rozhraní iných multimédií - koláže, montáže, maľby.

Vo Fotonovinách číslo 35 je predstavený španielsky fotograf Chema Madoz, vystavujúci na festivale Mesiac fotografie. Je známy svojou vizuálnou

poetikou a inscenovanou hrou. Na protiľahlej strane sa nachádza recenzia na dôležitú výstavu v Stredoeurópskom dome fotografie, ktorá prezentuje posledných 26 rokov tvorby študentov z oddelenia úžitkovej fotografie školy úžitkového výtvarníctva Josefa Vydru v Bratislave. Článok napísali dvaja pedagógovia z tejto školy Judita Csáderová, Jaroslav Žiak. Odvolávajú sa na to ako je pre túto školu podstatné nielen zvládnutie digitálneho procesu, ale študenti musia zvládnuť aj odbornú prípravu a prácu s veľkoformátovou fotogorafiou. Stredoškoláci tak majú výbornú príležitosť zoznámiť sa s rôznymi fotografickými technikami 19.storočia, čo im pomôže lepšie pochopiť dejiny fotografie a fotografické remeslo komplexne.
Najvýznamnejšou udalosťou v roku 2016 bolo otvorenie Múzea fotografie 1.júna 2016. Hlavným kurátorom sa stal Martin Kleibl, ktorý sa stará o dramaturgiu múzea a zároveň je správcom fotografickej zbierky. V stručnom texte vymenúva aktivity a ciele múzeá. Výstavný priestor má slúžiť na na prezentáciu a výskum nových poznatkov z oblasti slovenskej fotografie 19. a začiatku 20. storočia. Stála expozícia múzea prezentuje vývoj fotografického média na území Slovenska v rokoch 1839 – 1918.
Vo Fotonovinách číslo 36 je venovaná dvojstrana fotografií z inštalácií výstav vydaných kníh pod hlavičkou Photoport. V roku 2006 Filip Vančo založil občianske združenie Photoport a otvoril výstavné priestory na Grösslingovej ulici. Photoport, potom sa presťahovali s galériou na Pražskú ulicu, kde oslavili 10 rokov. V súčasnoti sídli galéria v Petržalke za kultúrnym domom Zrkadlový háj a patrí medzi neoddeliteľnú súčasť fotgorafickej výstavnej scény v Bratislave.
Kurátorka Domu fotografie Ivana Lojan Pástorová na dvojstrane píše o výstave Tomáša Agata Błońského v Galérií umelcov Spiša (GUS) v Spišskej Novej Vsi. Výstava vznikla v koprodukcii s Domom fotografie v Ružomberku a v kurátorskej koncepcii Lucie Benickej. Išlo o najväčšiu prehliadku Błońskeho tvorby za posledných 20 rokov. Jeho tvorba má interemediálne presahy, autor sa ironicky vyjadruje k postaveniu človeka v súčasnej konzumnej spoločnosti a zamýšľa sa nad otázkou identity ľudí, zvierat a vecí.
Historička umenia Monika Mikušová sa ohliadla v krátkom nekrológu za prácou Anny Gregorovej, dlhoročnou pracovníčkou Slovenského národného múzea a významnej osobnosti slovenskej muzeológie, ktorá sa však venovala i estetike a teórii fotografie.
Pavel Mára recenzuje zaujímavú výstavu Bílá místa slovenské fotografie v Leica Gallery Prague. Snímky vznikli v dobe tvorivej neslobody v 70. a 80.rokov a mnohí českí a slovenskí študentnti nachádzali azyl na pražskej FAMU. Výstava vystihuje situáciu aká na

RECENZIE • ROZHOVORY • ČLÁNKY

MESIAC FOTOGRAFIE – HIGHLIGHTS

RECENZIE • ROZHOVORY • ČLÁNKY

Začína sa 26.ročník medzinárodného festivalu Mesiac fotografie

Slovensku v tej dobe bola počas. Komunistického režimu. Kurátorkou expozície bola Anna Vartecká a koncipovala výber študentských prác päťnástich tvorcov, ktorí študovali u Miloty Havránkovej. Dovjstrana so zeleným farebným podkladom vo Fotonovinách nabudzuje čitateľov a čitateľky k návštevnosti festivalu. Okrem highlitov a výstaveného porgamu sú v spodnej časti sú partneri festivalu.

ROK 2017 (čísla 38 - 41)

Rok 2017 je posledným rokom, kedy bol šéfredaktorom po dlhé roky Václav Macek. Po desiatich rokoch od prévho vydania v roku 2017 nastal vo Fotonovinách číslo 38 obrovský prelom vďaka redizajnu, zmeny formátu a papieru.

Šéfredaktor Václav Macek dlhé roky spolupracuje s architektom a dizajnérom Pavlom Chomom, ktorý vyučuje na VŠVU. Keď pripravovali spoločne architektonické riešenie výstavy nového Múza fotografie na 1.poschodí Stredoeurópskeho domu tak mu Choma ponúkol, že vyhlási konkurz na nový grafický dizajn Fotonovín pre študentov v rámci jedného z predmetov. Z trojice prezentovaných návrhov bol najlepší návrh od Jakuba Tótha a Lukáša Kollára. Ich dizajn využívajú Fotonoviny doteraz.
Zodpovedným redaktorom sa stal Jakub Michel, ktorý mal na starosti najmä administráciu, no v ďalšom čísle už ho vystriedala Kristína Devínska, nová manážérka vo FOTOFO.
Rozšírila sa aj rubrika portfólia. Namiesto pôvodných dvoch strán sa po novom portfólio nachádzalo od 10 do 14

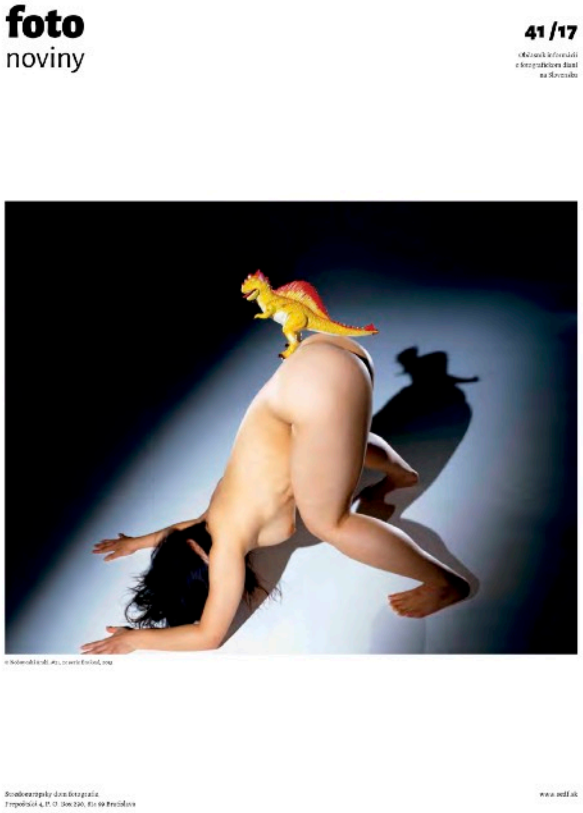

strany, spolu teda až na štyroch stranách. Prvé portfólio v novom dizajne je venované Antonia Mayer Being Y / Viedeň 2013 - 2016, kde sú iba 3 veľké fotogorafie, keďže na prvej strane sa nachádza nadpis a popis série v jednej vete. Fotografie tak dostávajú ničim nerušený veľkorysý priestor. Fotografie majú vďaka veľkosti a kvalitnému pokriedovanému papieru až plagátovú formu. K ďalším portfóliam v roku 2017 patrila Jana Šturdíková a jej séria Châteaux po našom a klorované portréty indického dua Waswo X. Waswo. Tvorba poľskej víťazky Grand Prix Fotofestival v Łódźi Dominiky Gęsickej prezentovala jej oceňovanú sériu s názvom Toto nie je skutočný svet.

Predposledná strana je venovaná inezercii a obálka sa vymenila s kalendáriom. Je to odrazu perfektne prehľadné, keďže výstavné miesta sú zoradené podľa slovenských miest. Šéfredaktor Václav Macek zase nič neodpúšťa bratislavskej Kunstahalle a Domu umenia. V úvodníku kritizuje výstavu, na ktorej je nasprejovaný veľký nápis Umelci do plynu! Dielo patrilo k výstave A je tu zas? Slovenský štát v súčasnom umení. Bola to paralélna autonómna výstava k expozícií Sen a skutočnosť v Slovenskej národnej galérií. Šéfredaktor vidí nápis sporne hneď v dvoch rovinách. Prvým je to, že situáciu umelcov v roku 2016 prirovnávajú k osudu Židov a Rómov, ktorých počas druhej svetovej vojny odvážali do koncetračných táborov. Tvrdí, že autori sa snažia preživiť na reálnych obetiach a štylizujú sa do roly novodobých obetí, pretože slovenské umenie trpí tým, že sa väčšina populácie o slovenské umenie nezaujíma. Kritika má dohru ešte aj v nasledujúcom čísle, kde je namiesto rozhovoru diskusia Umelci do plynu II. Na túto tému polemizuje štvorica odborníkov - Petra Hanáková, Nina Vrbanová, Václav Macek a Jana Geržová. Ešte malá zmena pri hviezdičkovom hodnotení kvality výstav. Dizajnéri zrušli hviezdičky a nahradil ho čierny pásik. Ak sa na čiernom pásiku objavili aj svetlejšie tóny šedej, znamenalo to, že výstava alebo fotoknihy stratili body u

RECENZIA

O VÄZNICIACH

RECENZIA

27 ROKOV

recenzenta. Trochu neprehľadné a nejasné z pozície čitateľa.

Osobnosťou slovenskej fotografie v roku 2016 sa stal Václav Macek a Fotografom roka 2016 Dušan Kocholʼ. V novom dizajne sú aj chronologicky vymenovaní predošlí víťazi a víťazky týchto dvoch ocenení.

Nové rozloženie textu a obrázkov prinieslo to, že fotogorafie medzi sebou viac dýchajú, je ponechaného aj viac priestoru medzi textom a fotografiami. Nový font pôsobí tenko, diskrétne a moderne. Vzniklo aj nové logo Fotonovín, ktoré sa nachádza na ľavej strane obálky Fotonovín. Celý grafický dizajn a zalomenie do piatich textových odstavcov pôsobí minimalisticky a čisto. Rovnako striedmo sa pracuje aj s obrazovou časťou Fotonovín, poväčšine na jednej strane sa nachádza maximálne jedna až dve fotografie. V rozhovoroch ešte predstavili svoju tvorbu dvaja vystavujúci autori na festivale Mesiac fotografie: španielsky fotograf May de Esteban a slávny newyorský fotograf Bruce Gilden z Magnum Photos.

ROK 2018 (čísla 42 - 45)

Nový ročník má po desiatich rokoch nového šéfredaktora, na sedem nasledujúcich čísiel sa ním stal dlhoročný prispievateľ do Fotonovín Branislav Štepánek.
Štruktúra a obsah sú zachované z predošlých čisiel, akurát na zadnej obálke Fotonovín pribudol krátky stĺpček s novovzniknutými publikáciami. Slúži na užitočnú orientáciu pre záujemcov o fotografické knihy.
Ďalšou malou zmenou je to, že sa snaží Štepánek zaradiť do výstavnej recenznej rubriky aj viedenské výstavy. Josef Moucha vo Fotnovinách číslo 42 napríklad recenzuje výstavu Roberta Franka vo viedenskej Albertine. Dovtedy neboli žiadne viedenské výstavy zaradené do Fotonovín, napriek tomu, že Viedeň sa nachádza iba hodinu od Bratislavy, a vďaka štedrým financiám a podporovateľom kultúry si Rakúšania môžu dovoliť vystavovať svetové fotografické ikony. Bola by škoda, aby to slovenské publikum odignorovalo a nevyužilo možnosť návštevy takýchto produkčne bohatých výstav. Vo Fotonovinách číslo 43 pribudlo na zadnej strane okrem nových publikácií aj podobný odkaz na aktuálne zahraničné festivaly v Európe - napríklad PhotoEspaña v Madride, Aténsky Photo festival, alebo pravidelne recenzovaný fotofestival v Arles a v Lodži.

RECENZIA

MESIAC FOTOGRAFIE V BRATISLAVE

RECENZIA

Pravdepodobne najkontroverznejší šéfredaktorský úvodník napísal Branislav Štepánek v čísle 45. Reaguje na článok autora Martina Čulíka, ktorý bol publikovaný na fotografickom portáli www.dofoto.sk (šéfredaktorom je fotograf Matúš Zajac) s názvom Oni nie sú dokument. V článku je sporná pasáž, kde Čulík vymenúva akým spôsobom sa môže a nemôže tvoriť dokumentárna fotografia a čo považuje za súčasnú dokumentárnu fotografiu, čo sa smie a nesmie fotografovať a dokonca akým spôsobom si môžu fotografi a fotografky financovať svoju tvorbu. Jeho názor na pravdu je dosť zaujatý, naoko všeobecne kritizuje rôzne autorské prístupy, no tie sa však evidentne namierené na konkrétne fotografické série víťazov a víťaziek novinárskych súťaží. Ak by táto kritika bola relevantná, tak by sa autor nemusel skrývať za postupy prác, ale vymenoval ich mená (na pripomenutie to boli Lena Jakubčáková, Ján Viazanička, Peter Korček, Boris Németh, Robert Tappert, Juraj Mravec ml., Dorota Holubová a ďalší autori a autorky). Pointou Štepánkovho úvodníka bolo, že všetky spomenuté výstavy Mesiaca fotografie, na ktoré čitateľov pozýva premyslene prirovnáva k Čulíkovým "zakázaným" postupom a hodnotovým kritériam, čo možno považovať za dokumentárnu fotografiu a čo nie. Najtrvdšie slová v úvodníku zaznejú keď Štepánek prirovnáva Čulíkovú kritiku k fašistickej ideológií. Myslí si, že ide o prejav

bytostne totalitného myslenia keď v kritike útočí na konkrétnych jednotlivcov pod zámienkou kritiky a hovorí čo môžu tvoriť a čo nie. Úvodník vrcholí v editoriále číslo 47, kde Čulík dostáva priestor na vyjadrenie, z ktorého sa dozvedáme jedine to, že má podľa neho slobodné právo vyjadriť sa, no v podstate ide o nič nehovoriace odstavce odvolávajúce sa na ústavu SR. Štepánek ho opakovane vyzval, aby dovysvetlil niektoré veci v článku, keďže reakcia obchádzala podstatu vecí, avšak neprejavil záujem. Možno aj toto je novodobá úloha Fotonovín. Objektívne sa zastávať neprimeraným kritikám a zároveň rozširovať ľuďom obzory v jazyku dokumentárnej fotgorafie, ktorý sa mení v čase, aby si čitatelia a čitateľky uvedomili, že v umení nie sú limity.

Rozhovory boli venované Sise Saparovovej, trojrozhovoru s Petrom Barénymi, Dušanom Kocholom a Kristiánom Némethom. Festivalové číslo ozrejmilo tvorbu slávneho krajinárskeho britského fotografa Simona Norfolka. Portfólia tiež nesklamali a Mariya Kozhanová, Zuzana Pustaiová, Ján Šipocz a Sylwia Kowalczy ukázali, čo je v súčasnej fotogorafii výtvarne kvalitné a zároveň divácky úspešné.

Novinkou medzi rubrikami bola v roku 2018 aj sekcia kurátora Múzea fotografie Martina Kliebla (napr. Téma ako vyzeral fotoateliér v polovici 19.storočia) a krátky text - Príbeh z depozitu Múzea fotografie. V rubrike sa píše ,,v depozite Múzea fotografie sa v súčasnosti nachádza okolo 400 fotografií od

KALENDÁRIUM

BRATISLAVA

NITRA

NOVÉ ZÁMKY

KOŠICE

MARTIN

SPIŠSKÁ NOVÁ VES

TRNAVA

PRAHA

VIEDEŇ

KRAKOV

DNI FOTOGRAFIE V LEVICIACH
11. 5. – 31. 10. 2018

ODKAZY NA ZAHRANIČNÉ FESTIVALY

PUBLIKÁCIE

slovenských, ale aj zahraničných autorov. Za každou fotografiou sa skrývajú zaujímavé príbehy, ktoré vám budeme postupne odhaľovať prostredníctvom komentárov od samotných autorov."

Prvou fotografiu je portért branca, zo série Odvody, ktorú vytvoril Jozef Sedlák. Autor dokumentuje armádny rituál zo začiatku 80.rokov, kedy vystihuje presne situácie, keď polonahí študenti – branci – predstupovali pred komisiu zostavenej zo zástupcu robotníckeho ľudu, národného výboru, vojenskej správy a policajného zboru VB.

Osobnosťou slovenskej fotogorafie za rok 2017 sa stal Ivan Matejka, titul Fotograf roka 2017 získal Ján Viazanička.

Za spomenutie stojí ešte ostrá kritika Václava Maceka na knihu od Mariána Pauera o Karolovi Plickovi, z recenzie vyberám nasledujúci výstižný odsek: ,,Vydavateľstvo Slovart sa orientuje na široké publikum, je prirodzené, že uprednostňuje popularizačné texty, a nie odborné vedecké práce. Aj kniha o Karolovi Plickovi sa mala pohybovať v tomto priestore, lenže popularizácia tiež musí spĺňať isté pravidlá, nemôže byť znôškou výmyslov."

Vo Fotonovinách číslo 44 je taktiež "legendárna" kritika na výstavu diplomových prác Katedry fotografie VŠVU od Filipa Vanča s nadpisom Akože diplomovky, ktorý hovorí za všetko: ,,Najhoršie na celej situácii je, že študenti sú vedome zavádzaní. Udržiavaní v pocite, že to, čomu sa šesť rokov na škole venujú, je súčasné umenie, že nie je dôležitá autenticita, originalita, autorská výpoveď. Že stačí, ak sa to bude podobať na niečo, čo poznáme z galérií. Akože inštalácia, akože video, akože fotografia. "

ROK 2019 (čísla 46 - 49)

Tri čísla v roku 2019 pripravil staro-nový šéfredaktor Branislav Štepánek, po nezhodách s vydavateľom Václavom Macekom sa opäť stáva šéfredaktorom jeho pôvodný zakladateľ a je podpísaný pod 49 číslom. Nedá sa zhodnotiť či Fotonoviny boli lepšie alebo horšie za jednej krátkej Štepánkovej šéfredaktorskej éry, pretože sa pokračovalo v stanovenej koncepcii štvrťročníka o fotograifckom dianí na Slovensku.

Je zvláštne, že vo Fotonovinách číslo 46 absentuje rozhovor, je to asi jediné číslo, ktoré nemá na prvých stranách rozhovor s fotografickou osobnosťou. Namiesto toho je prítomná rubrika Z histórie fotografie a Anna Fassatiová spomína na fungovanie bansko-bystrickej Galériu F, ktorá slúžila počas 80.rokoch na stretávanie slovenského a českého umenia, prepájala fotografiu a grafický dizajn.

Publicista Dama Gruska kriticky hodnotí 9. Ročník OFF festivalu: ,,Pri spomienke na prvý ročník Festivalu OFF, plný energie a predstavujúci skutočnú alternatívu k trochu príliš konzervatívnemu Mesiacu fotografie, rozmýšľam, kam sa odvtedy posunul. Nezdá sa mi, že dopredu. Deviaty ročník viac pripomína „alternatívu“ len polovičným profilom k tomu, od čoho sa vymedzoal OFF (v podstate len na jednom mieste, v polovičnom čase, zhruba s polovičným počtom vystavujúcich atď., ale zato rovnako ponúkajúci popri veľmi dobrých i pomerne slabé veci). Energia sa nejako vytratila a až na pár výnimiek festival neponúka nič, čo by pohodlne nezapadlo do Mesiaca fotografie, či bez čoho by sa tento nezaobišiel. A to sú vážne témy na zamyslenie pre organizátorov.”

Za to fotgoraf Michal Szalast hodnotí 28.ročník festivalu Mesiac fotografie pozitívne: ,,Bezpochyby můžeme říci,že letošní ročník Měsíce fotografie patří k úspěšným i díky bohaté tradici sedmadvaceti předchozích. Návštěvníci si ani v tomto roce nemohli stěžovat na různorodost stylů a témat prezentovaných výstav. Expozice navazovaly na aktuální politické a společenské události (sekce O vojně), stejně jako odkazovaly na svět samotného člověka (sekce Tělo). Fanoušek umělecké fotografie bude jistě rád vzpomínat na listopadové procházky od galerie ke galerii po kouzelném bratislavském Starém městě.”

Portfólia v roku 2019 boli skutočne rôznorodé nielen tématicky, ale aj generačne. Mladá poľská študentka fotografie Karolina Wojtas predstavila víťaznú sériu Portfolia Review za rok 2018 Nácvik vedomostí. Viktor Šelesták sa prezentoval snapshotmi z rokov 2011-2016, Oto Skalický so sériou Baníci a Pavol Breier so sériou zahalených socialistických pomníkov.

Kurátorka Ivana Lojan Pástorová pripravila recenziu na súťaž Slovak Press Photo, zhodnocuje že "priestor pre profesionálny rast a rozvoj fotožurnalizmu je v slovenských médiách na desivej úrovni."
Významnou výstavou v roku 2018 bola expozícia Užitočná fotografia - fotografia v súčasnom slovenskom umení v Slovenskej národnej galérií. Vznikla v kurátorskej koncepcii Aurela Hrabušického a Filipa Vanča, a kurátori sa podľa autora recenzie kurátora Ľuboša Lehotského snažili vytvoriť neortodoxný pohľad na možnosti využitia fotografického média v kontexte súčasného umenia. Ľubo Stacho recenzuje na dvojstrane 8.ročník Mesiaca fografie v Berlíne, ktorý je spolu s bratislavským Mesiacom fotgorafie súčasťou medzinárodnej siete ôsmich Európskych Mesiacov fotografie.
Zaujímavá je mapa s historickými fotografickými ateliérmi, ktoré pôsobili v centre Bratislavy v rokoch 1839 až 1918. Pripravil ju Martin Kliebl v rubrike Múzea fotografie aj s krátkym textom. V Bratislave sa za tú dobu nachádzalo až tridsať päť fotografických ateliérov, boli pomenované podľa ich majiteľov, niektoré prebrali iní fotografi alebo si ihh spoluprenajímali viacerí. Kleibl v texte priznáva, že na presnú lokalizáciu fotoateliérov boli využité historické katastrálne mapy z rokov 1894-95.
Vo Fotonovinách číslo 47 šéfredaktor zaviedol malé recenzie na fotoknihy. Šlo o niekoľko riadkové stručné popisy nových fotografických kníh, ktoré pripomínali stĺpčeky z knižných revue dostupných v kníhkupectvách. Šéfredaktor Štepánek propaguje aj v krátkom článku svoju fotografickú publikáciu, ktorá vychádza z jeho diplomovej práce na ITF: ,,Históriu Stredoeurópskeho domu fotografie do detailov zachytáva nedávno vydaná publikácia s rovnomenným názvom. Ostáva pripomenúť, že okrem nej bola nedávno dokončená i ďalšia, podrobne mapujúca vydávanie časopisu IMAGO, prvého stredo a východoeurópskeho časopisu svojho druhu zameraného na fotografické umenie, v rokoch 1995 až 2010." V podstate ide viacmenej o PR správu doplnenú o historické fotografie.
Peter Korček pripravil polemiku na nominácie súťaže World Press Photo 2019. Je skvelé, že okrem textu je prítomná bohatá sprievodná obrazová dokumentácia nominácií až na troch stranách. Nekrológ Oľgy Bleyovej, výnimočnou československou fotografkou, ktorú možno zaradiť do československých fotografických dejín 60. a 70.rokoch. Napísali ho Věra Matějů s Danou Bleyovou a Julianou Menclovou–Tesákovou, redakčne ho upravila a doplnila Judita Csáderová.
Priestor na rozhovor dostala Bohunka Koklesová, historička a teoretička fotografie. Redaktor sa pýtal namä na jej odbornú prácu v oblasti skúmania vzťahu fotografie a politiky, keďže sa venuje fotografii v období slovenského štátu. Prítomný je aj rozhovor s Ferom

Tomíkom a festivalové číslo je venované nenahraditeľnému španielskemu fotografovi Joanovi Fontcubertovi.
Vo Fotonovinách číslo 48 Václav Macek komentuje organizáciu ocenenia Osobnosť slovenskej fotografie a Fotograf roka. Súťaž nemá príliš dobrú povesť po toľkých rokoch ani medzi fotografmi ani v médiách, pretože tvrdia, že inštitúcia udeľujúca tieto dve ocenenia trpí ,,lokál ptriotizmom" a oceňuje iba ľudí vo svojom blízkom kruhu. Václav Macek však pripomína, že obidve ceny nie sú „cenami divákov", ale sú odrazom názoru expertov, úzkej skupiny ľudí, ktorí sa dlhodobo
a obvykle profesionálne venujú fotografii. Navyše vyzýva k tomu, aby sa vytvorila aj mimobratislavská inštitúcia, ktorá sa dlhodobo venuje fotografii a rozšíril sa tak odborný zoznam vyhlasovateľov súťaže. Fotografkou roka 2018 sa stala Zuzana Pustaiová. Osobnosťou slovenskej fotogorafie sa stal Rudolf Sikora.
Martin Kleibl v sekcii o Múzeu fotografie pripomína 180.výročie vzniku fotgorafie.

Historička Simona Bérešová recenzuje dôležitú publikáciu Bohunky Koklesovej s titulom Súmrak doby - Prelamovaná história, pamäť, fotografia. Venuje sa v nej komunistickej minulosti.
Vo Fotonovinách číslo 49 recenzuje Vladimír Birgus jubilejný 50. ročník festivalu v Arles. Mimoriadny úspech zožala na festivale česká dokumentárna fotografka Libuše Jarcovjáková.
V roku 2018 vznikol neďaleko Viedne nový fotografický festival v kúpeľnom mestečku Baden, Festival La Gacilly – Baden. Všetky výstavy sú pod holým nebom, vyše 2000 snímkov je vystavených na plochách po celom mestečku. Výhodou festivalu je, že mu nemožno uniknúť. Druhý ročník tohto festivalu recenzuje Martin Lhotzky, ktorý pôvodne vyšiel v časopise FAZ.

FESTIVAL

TRIUMF LIBUŠE JARCOVJÁKOVÉ NA FESTIVALU V ARLES

Fotonoviny číslo 50

Päťdesiate číslo je jubilejné a výnimočné v tom, že sa rozšírilo o ďalšie 4 strany, čiže dokopy má až 24 strán. Dvojstrana pred úvodníkom je venovaná všetkým päťdesiatim obálkam. Za ňou nasleduje úvodník, v ktorom Václav Macek menovite ďakuje všetkým jednotlivcom a inštitúciam, ktorí na jeseň 2019 podporili petíciu za zachovanie Domu umenia. Zdá sa, že petícia uspela a výstavné priestory získa festival Mesiac fotografie opäť naspäť v novembri.
Na protiľahlej strane je nová rubrika s názvom 3-expozícia. Pripravila ju kurátorka a fotografka Veronika Marek Markovičová. V rubrike oslovuje spravidla tri osoby - fotografov, kurátorov i ľudí z iných odborov, aby stručne napísali, čo ich v poslednej dobe fotograficky zaujalo.
Dvojstranový rozhovor je venovaný Janovi Durinovi, intermediálnemu umelcovi, ktorého fotografia mŕtveho vtáka sa ocitla na vizuále festivalu Mesiac fotografie 2020. Pomerne veľký priestor je venovaný retrospektívnej výstave českého fotografa Vladimíra Židlického vystavujúceho v Danubiane. Recenziu pripravil Eric Min - belgický kritik píšuci o fotografii, literatúre a filozofii, ale aj o výtvarnnom umení okolo roku 1900. Umelecké portfólio je venované ukrajinskej fotografke Krystyne Bilak. Prvá fotografia ako diptych zo série Komplement sa nachádza už pri popisnom texte autorky, spolu má v portfóliu až 9 fotografií (vrátane fotografie z inštalácie výstavy). Recenziu na 29.ročník festivalu Mesiac fotografie napísala študentka fotografie Sonia Ščepánová. Festival sa asi inak ako pozitívne hodnotiť nedá, kedže nemá u nás konkurenciu. Mladá autorka sa vyjadrila, že by si do budúcna želala viac priestoru pre mladú súčasnú fotografiu. Na to je však zameraný práve OFF festival. V konci roka 2019 vznikla aj publikácia Dokument 1, na ktorej editorsky spolupracovali Veronika Marek Markovičová, Michaela Pašteková, Jan Viazanička. Texty pripravili Bohunka Koklesová, Veronika-Marek Markovičová, Jana Močková a Michaela Pašteková. Knihu o súšasných slovenských dokumentárnych

RECENZIA — VÝSTAVY

VLADIMÍR ŽIDLICKÝ

RETROSPEKTÍVA

fotografoch a fotografkách posudzoval samotný “kmotor” projektu Jozef Sedlák. V okrúhlom čísle nechýbali ani krátke recenzie na knihy. Lubica Rašlová recenzuje knihu Mira Švolíka (Pocta všetkým mojim inšpiráciam) a knihu Jiřího Hankeho Kladenská sametová. Josef Moucha zase hodnotí českú monografiu Jitky Hanzelové. Nechýbalo ani informačné okienko o víťazoch súťaže o hlavné osobnosti v slovenskej fotografii za rok 2019. Titul Osobnosť slovenskej fotografie 2019 získal Tibor Borský, fotožurnalista a reklamný fotograf, dlhodbo dokumentoval umeleckú tvorbu Mariána Vargu. Fotografkou roka 2019 sa stala Andrea Kalinová za spoluúčasť na fotografickej časti knihy Architekúra starostlivosti, kde fotografovala slovenské liečebné domy neskorého modernizmu zo 60. a 70. rokov 20.storočia. Nekrológ Mira Gregora, známeho fotografa čiernobielych aktov z konca 60.rokov, pripravil Vlado Tupta. V stálej rubrike Múzea fotografie sa Martin Kleibl venuje histórií bratislavských fotoateliérov a v päťdesiatom čísle píše o Ateliéru Mindszenty, ktorého bývalý ateliér stále stojí pri historickej budove Slovenského národného divadla na Hviezdoslavovom námestí. Mindszenty neustále investoval do najmodernejšej techniky, bol jedným z prvých fotografov v Bratislave, ktorí používali umelé osvetlenie. Konkurečným ateliérom bol v tej dobe Ateliér Kozics, ktorý sa nachádzal neďaleko. Rubrika Príbeh fotogorafie z depozitu Múzea fotogorafie je venovaná fotografii Rudolfa Lendela, ktorá vznikla počas

výstavby ikonického mostu SNP z roku 1972.

Ak porovnáme prvé a päťdesiate číslo Fotonovín, tak sa dá povedať, že to nie sú diametrálne odlišné Fotonoviny, veď rubriky sa stále venujú najmä recenznej činnosti. Ale v porovnaní s prvým číslom možno poznamenať, že sú to noviny, ktoré idú s modernou dobou - nielen ich formou, ale aj obsahom - prispievatelia a prispievateľky poctivo reflektujú to najlepšie z oblasti fotografie nielen doma, ale aj v zahraničí.

MÚZEUM FOTOGRAFIE

BRATISLAVA A FOTOGRAFIA VI. ATELIÉR MINDSZENTY

MÚZEUM FOTOGRAFIE

PRÍBEH FOTOGRAFIE Z DEPOZITU MÚZEA FOTOGRAFIE

2015 | MÚZEUM FOTOGRAFIE
2020 | MUSEUM OF PHOTOGRAPHY

OSOBNOSŤ SLOVENSKEJ FOTOGRAFIE 2019

FOTOGRAF ROKA 2019

Záver

Fotonoviny sa od začiatku svojej existencie vyprofilovali na moderný profesionálny magazín. Treba si uvedomiť, že vznikli v čase, kedy viacero fotografických magazínov zaniklo alebo sa presunulo na internet. Ak sa spätne pozrieme na obsah Fotonovín, zistíme, že je to vlastne ročenka resp. štvrťročenka, a zároveň propagačný materiál aktivít občianskeho združenia FOTOFO - či už ide o aktivity spojené s festivalom Mesiac fotografie, workshopmi, výstavami v Stredoeurópskom dome fotografie a vydavateľskej činnosti. Dá sa povedať, že Fotonoviny prešli za trinásť rokov obrovským vývinom. Od tlače na nekvalitnom lacnom kancelárskom papieri, kedy boli fotografie vo vnútri časopisu iba čiernobiele, až po rok 2011 kedy sa v časopise objavili farebné snímky. V roku 2017 prešli zásadným redizajnom a aj vďaka tlači na kriedovom papieri pôsobia skutočne ako profesionálny fotografický magazín svetového formátu. Z pôvodných 16 strán (vrátane obálky) stúpol rozsah Fotonovín na 24 strán, čo sa dá považovať za úspech, keďže iné tlačené noviny skôr znižujú svoj rozsah kvôli nákladom na produkciu. Snáď nikde inde sa nedozviete viac o fotografickej výstavnej činnosti na Slovensku na jednom mieste ako vo Fotonovinách. Okrem festivalového katalógu Mesiac fotografie, ktorý vychádza každý rok v novembri a teda zahrňuje iba festivalové výstavy je nemožné dohľadať slovenské fotografické aktivity na jednom mieste. Iba kalendárium zhrňuje informácie o dôležitých výstavách, ktoré realizovali slovenské múzeá a galérie. Domnievam sa, že práve v tom sú Fotonoviny najprínosnejšie. Aj za niekoľko rokov bude možné dohľadať všetko, čo rezonovalo na fotografickej scéne na Slovensku. Ak by Fotonoviny neexistovali, alebo by nasledujúce roky zanikli, či presunuli sa iba na internet, len ťažko by boli dohľadateľné tieto záznamy a celá naša história fotografickej scény vôbec. Fotonoviny

napomáhajú kriticky vidieť a esteticky pochopiť fotografiu v celej šírke jej aktuálnych prejavov od roku 2007 až po súčasnoť. Tlačené médiá postupne úplne zanikajú nielen u nás, ale aj vo svete a je otázne či aj Fotonoviny, momentálne ako jediné fogorafické tlačené médium vydávané na Slovensku, majú svoju budúcnosť a rovnako zmysel, aby vychádzali na papieri a nie iba elektronicky. Na druhej strane je dnes v roku 2021 vzácne držať v rukách tlačené noviny a vidieť fotogorafie naživo mimo obrazovky. Čitatelia a čiteteľky majú z toho úplne iný zážitok, rovnako ako keď navštívia galériu či fotografický festival. Samozrejme je možné si pozrieť takmer všetky súčasné fotografické série v online priestore, keďže sa s nimi potrebujú umelci a umelkyne prezentovať na svojich webových stránkach, ale nie je to to isté. Je to možno podobné ako keď si prezeráte fotografickú knihu verzus fotografie na malom displeji na sociálnych sieťach. Vnímanie fotografického umenia je v týchto dvoch prípadoch rozličné. Na mobile možno fotografie rýchlo prebehnúť a už sa k nim nikdy nevrátiť, ak sú vytlačené vnímajú ich recipienti predsalen o niečo intenzívnejšie a rovnako sa k nim môžu kedykoľvek vrátiť. Budúcnosť takéhoto periodika je však v dnešnom digitálnom svete veľmi neistá, no dá sa s určitosťou povedať, že ich húževnatý vydavateľ Václav Macek nenechá len tak jednoducho zaniknúť. Pevne verím, že si zaslúžia svetlú budúcnosť na scéne fotografických magazínov a bude ich podporovať nielen štát, ale aj jeho čitatelia a čitateľky.

PRÍLOHY

Prepis rozhovoru s bývalým šéfredaktorom Fotonovín Václavom Macekom z 19.novembra 2020

Čo predchádzalo vzniku Fotonovín?

Ak sa na to pozriem z hľadiska FOTOFO, tak tomu predchádzalo IMAGO, to je akoby kľúčové. V istom čase vychádzali paralelne, do roku 2010 vychádzalo IMAGO, od roku 2007 vyšli Fotonoviny. Myslím si, že ten dôvod prečo to vlastne od IMAGA nakoniec prešlo k Fotonovinám bolo to, že som si uvedomil, že to nie je prítomné na Slovenskom trhu. To bolo v tom čase keď skrachoval Fototip alebo bol tesne po krachu, a odrazu sa objavila na vydavateľskom trhu diera, ktorú sme sa rozhodli zaplniť. Myslím si, že kvôli tomu, že celá tá orientácia združenia FOTOFO od roku 1992 je stále taká, že my v podstate v našich aktivitách suplujeme štátne inštitúcie, teda za komunistov by sa dalo povedať, že ich suplujeme. Teraz však nesuplujeme štátne inštitúcie, tie majú svoje plány, ale my sa snažíme ako je aj v štatúte napísane - všestranne podporovať slovenskú fotografickú kultúru a scénu. A tá potreba tam bola. Fototip bol na konci a nám veľmi vadilo, že bol zameraný na amatérov a to sa mi nepozdávalo. Ľudia, ktorí sú okolo mňa sú všetci historici umenia, buď tí čo majú dejiny výtvarného umenia alebo dejiny filmy. Sú to vzdelaní ľudia a vnímajú diela z hľadiska estetického a sémantického, a nevnímajú to ako salónnu tvorbu. Kďežto v prípade Fototipu, neviem aké mala šéfredaktorka zázemie a z čoho vychádzala, ale tjej orientácia bola evidetne o tom, aby tam boli informácie o fotoaparátoch, o amatérskych kruhoch, AMFO a pod. Bol to vlastne pokračovanie časopisu Výtvarníctvo, fotografia a film. Kďežto v našom prípade to bolo pokračovanie Výtvarného života, ktorý skončil v roku 1996. To bola tá linka prečo Fotonoviny vznikli. Dôvod prečo vznikli v roku 2007 je taký ten pocit, že sa nehodnotí fotografická scéna alebo sa nepíše o tom čo je dobré. Takže vlastne to čo sme robili, bolo IMAGO, no to bolo príliš pre zahraničných a chceli sme robiť niečo pre Slovákov.

Snažili ste sa v tej dobe vybudovať nejakú stálu redakciu? Na základe čoho ste vyberali prispievateľov a prispievateľky do Fotonovín?

Bol to princíp, urob si sám alebo tzv. ,,selfmade man." Tak ako sa v IMAGU veľmi dobre vytvorila redakčná rada a práca, bolo to redakčné rozprestrenie na mnohé krajiny a vždy som si tam vedel nájsť partnerov, či to bol Vladimír Birgus, Josef Moucha, Ruxandra Balaci, Galina Moskalevová z Jerzy Olek, Jevgenij Berezner - oni všetci vedeli pripraviť kvalitné materiály.

Vo Fotonovinách sa mi to nepodarilo, ale ja som mal o to záujem, lebo rád dlhodobo s ľudmi spolupracujem. Obracal som sa na svojich ľudí ako Hrabušický, Hanáková, no to sa rýchlo vyčerpalo, lebo oni majú iné záujmy. Článok do Fotonovín bol pre nich vždy okrajový, nechceli byť novinári, ktorí píšu o fotografii. Ak mali nejaký výskum, výstavu alebo knihu tak áno, ale bolo to vždy okrajové a nikdy sa nestali profilovými autormi. Nepodarilo sa mi to vybudovať ideál a existoval by taký kritik fotografie, ktorý by po 15 rokoch písania do Fotonovín mohol vydať knižku svojich kritík ako zásadné dielo. Taký človek tam nikdy nebol, bola to kombinácia ľudí, ktorí prispievajú ad hoc, napríklad videli niečo v Košiciach a napísali recenziu, no potom sa viackrát už neobjavili. Ale ja som vždy mal záujem, aby tam bol stabilný redakčný tím, lebo všetko sú to externí prispievatelia, ale to sa nepodarilo. Hovoril som si že, ako je to možné keď je toľko absolventov žurnalistiky, dejín umenia a ďalších škôl, no záver je taký, že nespripievali.

Myslíte, že neprispievali do Fotonovín preto, lebo neboli zameraný na kritiku fotografie? Čím to podľa vás je, že u nás nemáme dostatok záujemcov o písanie o fotografii? Prečo u nás títo ľudia absentujú?

Myslím, že tam musí byť konzistentná kariérna dráha. Napríklad ak sa pozrieme na Michaelu Fisherovú - študovala dejiny estetiky v Bratislave, potom mala pobyty vo Francúzsku, potom sa vrátila do Bratislavy, ďalej šla na Karlovu univerzitu do Prahy. Myslím si, že už je docentka a venuje sa filozofii fotografie, vydala špeciálnu knihu fotografii k kyber fotgorafii. To je konzistentné, lebo má inštituciálne a finančné zázemie v štáte. Buď je v Bratislave na škole, alebo v Prahe, niekde kde robí výskum a jej knihy niekto financuje tým, že jej dáva možnosť, aby nad tým rozmýšľala. Ale v prípade kritika fotgorafie by to mal byť niekto, koho nejaká inštitúcia platí a popritom píše kritiky, ale taký na Slovensku nie je. V Slovenskej národnej galérií máme dvoch ľudí. Aurel Hrabušický, ktorý robí aj súčasné umenie sa fotografii venuje sporadicky. Už nesleduje scénu, niečo urobí každý rok, no sú to veľmi solitérne produkty. Nie je to tip kritika, ktorý sadne a napíše. To čo mal rád vedel veľmi dobre napísať a vie zasadiť veci do kontextu, v tom je absolútne špičkový, ale nie ako stabilný kritik fotografie v novinách. Potom sa chvíľu zdala Petra Hanáková, a potom úplne odišla z fotografie, lebo sa začala venovať súčasnému umeniu. Obaja sú štátni zamestnanci, plus Katarína Almášiová - tá je zameraná na 19.storočie, a nedokáže veľa písať. Títo by mohli, no neťahá ich to k tomu. Ak by sme vzali do úvahy iné inštitúcie ako VŠVU, Filozofickú fakultu UK alebo Univerzitu v Trnave či Nitre, tam sa

nikto taký neobjavil, ktorý má v popise práce fotografiu ako historik umenia. Sú tam umelci, ktorí účia fotografické kurzy, majú prednášky z dejín fotografie, no to je akoby satelit tvorby. Ani jedna inštitúcia nezamestnala človeka, ktorý by bol za to platený, aby sa venoval fotografii a popritom urobí výskum napríklad o slovenskej fotografii 70.rokov. Alebo popritom píše kritiky, lebo sleduje, čo sa deje.
Problém je v tom, že sa to nedá robiť na voľnej nohe, je to nerealizovateľné. Je skvelé, že sú tu inštitúcie, ktoré by zamestnali ľudí, ale nie je tam nikto taký, ktorý by sa možno vekom aj záujem dokázal preklopiť od pedagogického k novinárskemu. Silvia Šúzyová je fajn, bola riaditeľkou galérie dlhé roky, fotku mala rada, občas niečo napíše, ale nie je to stabilné. Takisto keď sa pozriete do Banskej Bystrice, je tam Katarína Rusnáková, fotku tam majú, ale hraničí to skôr so súčasným umením a je to vysoký level. Nemáme na Slovensku človeka, ktorý by mal svoju historicko-fotografickú prácu zameranú na 20.storočie, a popritom písal aj kritiky.

Prečo ste sa rozhodli, aby Fotonoviny vychádzali štyrikrát ročne?

Asi som takýto model časopisu niekde videl. IMAGO bolo vydávané dva razy do roka a to sa mi zdalo málo. A bolo tam ešte to, že ak by to vychádzalo dvakrát ročne, tak by to bolo považované za zborník, nie časopis. myslím, že granty FPU bolo nastavené tak, že podporený časopis musí vychádzať minimálne štyrikrát do roka. My sme vychádzali štyrikrát od začiatku.

Ako ste zo začiatku hľadali ľudí, ktorí si objednajú Fotonoviny?

Bolo to na amatérskej úrovni. Sústredil som sa, aby číslo bolo vždy poskladané tak, aby som ho považoval za vhodné, a dobré, zaujímavé. Distribúcia fungovala tak, že niekde tie Fotonoviny dáme, aby si ich brali. Distribúcia nebola pripravovaná ako vo firme, ktorá z toho žije a všetky body na Slovensku sú pokryté, majú to k dispozícií a dostane sa to ku každému kto má záujem, to nie. To bolo skôr, aj teraz sú také pozostatky, že mám takého kamaráta, ktorý žije v Humennom tomu pošlem 20 ks, iný kamarát žije inde. Nefunguje to na báze marketingu, kde sa sadne a rozvezie.

Aký počet kusov Fotonovín bol vytlačený na začiatku a teraz?

Nie som si istý či bolo na začiatku 2000 ks a potom sme zdvihli na 3000 ks. Jediné, čo sme zmenili je formát a potom počet strán. Neviem či som nemenil náklad, lebo IMAGO sme vydávali najskôr 1000 ks, potom 600 ks, nemala to odbyt, bolo to zbytočné luxusné. Náklad bol amatérsky odhad, tá zmena z 2000 ks na 3000 ks bola preto, že sa to proste minulo, a že je

to take časopis, ktorý chce byť aj kritický, ktorý hodnotí scénu - knihy, výstavy, vyberá si autorov do portfólia. Ale je to svojim spôsobom reklama na FOTOFO, čiže je to taký hybrid. Aj keď sa snažím, aby tá reklama nebola príliš viditeľná a nekričala. Preto som si povedal, že čím viac tým lepšie.

Ktoré periodikum bolo konkurenciou k Fotonovinám?

Veľmi som chcel, aby to bolo ako český Ateliér, to bola moja predstava. Ateliér s a mi páčil kvôli tomu, že som mal na ňom rád to, že to boli krátke útvary. Mali dvojstranu, kde bolo 6-7 recenzií, krátky textík, fotka, a dali si záležať na tom, aby na tej českej scéne boli zhodnotené dôležité veci. Bolo to pestré, boli aj rozhovory, aj väčšie materiály, a Ateliér boli noviny. Kdežto napríklad Výtvarný život bol na môj vkus už príliš pompézny s drahým papierom. Ateliér bol tlačený na novinom papieri, bol viac úžitkový, a to som chcel, aby tie Fotonoviny boli viac úžitkové. Nemáte si ich založiť ako motlitebnú knižku do knižnice. No nemalo to tú ambcíciu ako IMAGO, Camera Austria, Euroepan Photography, tam som chcel byť v prvej lige. Tu som mal skôr pocit, že je to taký charakter novinového papiera, že zoberiete, prečítate a neodkladáte do skrine ako dejiny fotografie.

Prečo ste zmenili potom papier?

Chcel som, aby to bolo krajšie, lebo odrazu som si uvedomil, že lepšie sa to predá a lepšie tá fotograifa vyjde. Potom to bola aj snaha výjsť v ústrety fotografom, aby sa noviny lepšie predali. Ak sú krásne fotky na dvojstrane, tak si človek povie ,,wau paráda." Ak by som to spravil na klasický lacný novinový papier Pravdy alebo SME tak by to nemalo efekt.

To je dôvod, prečo ste sa rozhodli zmeniť grafický dizajn?

Robil som akurát vtedy niečo s Pavlom Chomom, a pripravoval s ním Múzeum fotografie. Povedal som mu, že nemám peniaze, ale bolo by fajn to spraviť. Tak to dal študentom, a spravil sa konkurz, kde sa vybrali 3 návrhy. Vybrali sme Kollára s Tóthom a zrealizovlai sme to. Rozšírili sme záber FOTOFO o Múzeum fotografie, ktoré pritiahlo špičkového grafika, lebo to Múzeum je veľmi pekne urobené, vymyslené skvele na minimálnom priestore maximálne množstvo informácií. Bola to iniciátiva architekta Pavola Chomu, a z finančného hľadiska výhodné, grafici dostali honorár 200 eur za to, že nám to zmenili. Keď si na to spomeniem, viacerí študentí nevedeli čo to obnáša, dali návrhy, no boli niektoré boli mimo. Títo dvaja vybraní sa inšpirovali nejakými austrálčanmi, spravili si rešerš a časť toho prevzali.

Prečo ste sa rozhodli prenechať Fotonoviny Branislavovi Štepánkovi?

S Braňom som začal spolupracovať keď začal robiť bakalársku prácu o občianskom združení FOTOFO v roku 2015 ako tretiak. Boli sme radi, že niekto sa tomu venuje a potom sa rozhodol spraviť aj magisterkú prácu. Hovorím si, že skvelé, lebo som zistil, že je veľmi dobre jazykovo zdatný, tak som začal spolupracovať s ním na Európskom mesiaci fotogorafie. Dovtedy napísal aj pár článkov ako prispievateľ. Potom spravil magisterskú prácu, a chodieval so mnou na medzinárodné fotografické festivale, do Viedne, Hamburgu, Berlína a pod. Chcel som, aby to robil čo najintenzívnejšie, lebo som mal v pláne, aby to celé prebral. Viete, mám 68 rokov, a potrebujem za seba náhradu, tak som ho oslovil na Fotonoviny a dohodli sme sa, že to bude robiť. Odmietol honorár a za tie peniaze si najal grafikov a bolo to mimo Foartu, ktorý dovtedy pripravoval grafiku. A neskôr to začala robiť aj Renáta, čo bolo finančne náročnejšie. Mali sme konflikt, kedy Braňo povedal, že ohrozujem slobodu tlače, potom čo odmietol publikovať môj článok. Tak som si povedal, že nemôžeme spolupracovať. Hlavný motív bol, že som videl v ňom niekoho, kto by prebral festival a ďalšie aktivity FOTOFO. To sa nezdá, ale je to celoročná práca, stále to musíte mať v hlave. Vlani som bol bez peňazí, lebo som prepásol grant na FPU. Ono to nie je fyzicky náročné, ale psyhcicky je to značný tlak. Bremeno z hľadiska napätia ak nepríde podpora, je značné. Teraz spolupracujem s Evou Hodek, má obrovské nároky, je ambiciózna, v jednom monmente mohla byť riaditeľkou Galérie mesta Prahy, čo je na úrovni Slovenskej národnej galérie. To je vysoká laťka, ona je extra trieda. Tu som tak vysoko nerúbal, chcel som to mať dobre, Fotonoviny, dom fotografie aj festival, je to ,,one man šou" s mnohými spolupracovníkmi. Ak by som vystúpil, tak to spadne. Teraz som rád, keď vy preberáte časť, lebo viem ak to máte za svoje, tak to nemôže skrachovať. Tých 53 čísiel vám dáva víziu, ale musí vás to baviť. Štepánek bol zlý krok, ako aj Michaela Bosáková. Povedal by som, že to bolo to moje manažérske zlyhanie.

Aká je vaša vízia do budúcna Fotonovín ako vydavateľa? Kam sa Fotonoviny uberajú?

Keď zavreli kiná počas pandémie, tak ľudia pozerali filmy iba z domu. Keď ste doma, máte film na obrazovke, ste tam sám, nie je to spoločenská udalosť. Na veľkom plátne je to zážitok, ale možno sa to zmení dobou. Pri Fotonovinách v kyberpriestore fotografia nie je hmotná, neviem posúdiť. Nepochybne myslím, že ďalších 20 čísiel - to je 5 rokov, Fotonoviny budú, nemôže to prestať hrať rolu, ako neprestal vychádzať New York Times a Guardien. No neviem čo bude o 50 čísiel. Ten ideál je stále

Ateliér, no nemám pocit, že chcem z toho spraviť fajnový výlučný časopis. Na Slovensku vychádza reálne iba Flashart, Designum (užité umenie a nábytok) a Profil (číta ho okolo 200-300 ľudí), ktoré sú zamerané na výtvarné umenie. My sme jediný masový, vychádza 3000 ks. Fotonoviny sú pre masové publikom, sú prepojené s festivalom, ktorý je masový. Dnes som bol v SEDF a myslel si, že nikto tam nebude, ale boli tam ľudia. Odrazu som si uvedomil to, že keďže to nerobím pre úzky okruh ľudí spôsobuje, že vždy tam niekto príde. To znamená, že ak máte 3000 ks náklad, to dáva väčší zmysel aj ostatnej robote. Mne sa zdá, že ten ideál Ateliér, nikdy nejde pod latku, nikdy to nebude Fototip pre amatérov, ako Zväz slovenských fotografov z Ružomberku alebo Združenie profesionálnych fotografov. Tí sú z toho zdesení, majú svoje workshopy. Dúfam, že Fotonoviny nebudú podliezať latku pri budúcich číslach.

Porovnajme Fotonoviny s českým časopisom FOTO, ktorý sa predáva. Je udržateľné, aby Fotonoviny boli nepredajné a nekomerčné?

Neviem čo by tá komercia priniesla. Oni majú Fotograf akoby zborník, vychádza tématicky trikrát do roka. FOTO vychádza vo väčšom náklade, pred pár rokmi mal krízu, a myslím, že uvažovali, že budú iba na internete. Mne sa zdá, že začať špekulovať o komercionalizácií a komerčnej efektívnosti, alebo zvýšenia komerčnej príťažlivosti Fotonovín, nie je dobré riešenie, ale je to ilúzia. Čo znamená, že nemôžete získať peniaze na reklame. To neexistuje, aby ste zohnali peniaze na reklame, ak vychádza iba 3000 ks, a máte dnes online reklamu na sociálnych sieťach, ktorá je lacnejšia a na každom kliku sa zarába. Online reklama vyblokuje inzerciu a potom si poviete, že budete Fotonoviny predávať. Lenže to sú jednotky predplatiteľov, to musia byť tisíce, aby ste z toho pokryli náklady. Myslím si, že jediná cesta je naozaj držať to dôsledne v nekomerčnosti tak ako je napríklad Galéria Tranzit, ktorý má silného partnera. FOTOFO je silný partner Fotonovín. Ak štát bude naďalej podporovať tlačiarenske náklady Fotonovín, ide o to pokryť náklady spojené s realizáciou, nie s tlačou tak sa vždy vynájsť. Dá sa prísť za niekým a povedať, že dobre prispejte dvetisíc euro a budete mať reklamu na Mesiaci fotografie v SEDF, kolegyniam nerobí starosť ak dajú logo medzi partnerov a bude mať pocit viditeľnosti. Alebo mu dáme do domu fotografiu veľkú tabulu. Ale je to veľmi tažké, nevidím to tak. Nedá sa vyrobiť komerčný fotografický časopis, aby prežil bez dotácií. Tak sa nedá spraviť ani festival, ani dom fotografi bez dotácií. To by potom nemalo úroveň, ak by tam boli platené výstavy, bol by to skôr iba taký bazár.

Prepis rozhovoru s bývalým šéfredaktorom Fotonovín Branislavom Štepánkom z 5.januára 2021

Ako si sa dostal k šéfredaktorstvu Fotonovín? Čo ťa motivovalo písať o fotografii z pozície redaktora?

Písla som už dlho aj inde. Oslovil ma Macek ešte na prelome 2016-17 a vtedy som to odmietol, lebo som na to nemal čas, a dostal som sa k tomu na konci roku 2017. Ešte som mu navrhoval, či by nemohol zostať šéfredaktorom a ja by som bol jeho zástupcom, čo sa ukázalo, že som to mal urboiť, ale to je teraz jedno. To bola jeho ponuka, ktorú som prijal, keďže som tam písal, tak vedel čo môže očakávať a ja som takisto vedel, čo môžem očakávať. Bola tam Kristína Devínska, bolo to jedno alebo 2 čísla, potom ako zmenili dizajn, mne sa to páčilo ako koncept, ktorý už bol daný, aj organizácia bola nastavená dobre. Tak všetko sme nechali tak, a vlastne záverom bolo pokračovať v tom, čo Macek kontinuálne robil 11 rokov.

Bola v tom čase vo Fotonovinách stála redakcia, ktorú si prebral?

Nie, ale Macek bol vždy ochotný poskytnúť kontakty, ale nebolo to tak, že mi dal ľudí - toto je redakcia a pokračuj. Tam sa začínalo na zelenej lúke, čiže ja som si musel vymyslieť, že koho oslovím. Ale zase keď som niekoho nepoznal, alebo potreboval kontakt, tak on bol vždy ochotný a sprostretkoval mi ho. Takto to fungovalo po celú dobu, čo som sa podielal na tvorbe Fotonovín, počas toho ako som ich viedol.

Aký kľúč si zvolil pri výbere tém a článkov do Fotonovín?

Čo sa týkalo štruktúry časopisu, tam treba ešte vidieť, že predtým bolo ešte IMAGO, ktoré robila Lucia Fischerová, a ktoré tiež malo nejakú podobnú štruktúru. Keď som Luciu spovedal pred pár rokmi kvôli mojej diplomovke, tak ona nebola šéfredaktokou, ale administrovala IMAGO a v zásade ho akoby viedla. Takisto to bola Macekova idea, že tam má byť úvodník, portfólia autorov, kalendárium a podobne. Tento koncept sa preniesol do Fotonovín. Osobne by som kalendárium nerobil, lebo by som to považoval za zbytočné, ale keď som o tom diskutoval s Macekom tak povedal, jeden veľmi dobrý argument. Keď sa jedného dňa bude robiť rešerš, kde a kedy boli výstavy, tak to nikde nebude uverejnené iba tam. Ak teraz sa chceš pozrieť čo sa vystavovala pred 10 rokmi tak sa to dá dohľadať na základe kalendária. Ja by som nevidel v kalendáriu tento cieľ, keďže je teraz všetko na internete, ale tento argument ma presvedčil. Myšlienka mať nielen kalendárium a vôbec celú štruktúru Fotonovín ako ich Macek mal, považujem za urobenú dobre. Vždy tam bol úvodník, rozhovor, recenzie, prípade nejaká reflexia

a v tom čase aj reklama na Foart, ktorý to sponzoroval a druhá reklama na aktivity SEDF. Foart už vypadol. V štruktúre som priniesol mini recenzie kníh. V kalendáriu som prikdal aj info o nových foto knihách. Dbal som na to, aby tam boli aj knihy, boli to iba mini odstavčeky na niekoľko riadkov, ktoré niekoho zaujali a treba o nich svetu povedať. A potom boli aj normálne veľké recenzie kníh. A v kalendáriu sa pridalo info o knihách.

Toto bola jediná zmena, ktorú si zaviedol?

Rozmýšľam, že čo sa týka štruktúry, tak som to nechal tak, ako to bolo, lebo to bolo dobré. Nič nechýbalo. Jediné čo si spomínam, že bola predtým právna poradňa, to bola super rubrika. No téma sa vyčerpala, a nepokračovalo sa v tom, nemal som ambíciu dávať obsah tohto tipu. Chcel som, aby tam boli rozhovory, reflexie, recenzie kníh. Na toto všetko som sa vždy sústredil. To čo sa menilo, bolo také tie stavebné bloky, ktoré tam boli vždy. Recenzia festivalu Mesiac fotografie v Bratislave, recenzia na festival v Arles - čo je najdôležitejšie, OFF festival sa vždy recenzoval a podobne. Potom vždy bolo rozhovor s autorom, ktorý bude na festivale, ten sa dával vždy číslo pred festivalom alebo do festivalového čísla.

Ako si si vyberal ľudí do redakcie?

Existovala myšlienka vytvoriť redakčnú radu, aby časopis mal serióznejší charakter, ale to sa nenaplnilo, nebolo na to čas ani energia. Myslím si, že redakčná rada v serióznom médiu by mala byť. Teraz stále nie je, ak nie je a to je vec, ktorú by som za seba urobil, ak by som ten čas mal. Povedal by som, že je moje zlyhanie, že som to nestihol. Macek to vlastní, on sám to chcel odovzdať a jeho argument bol, že obsahovo nechce prispievať. Na jar 2019 nechcel byť v redakčnej rade, keď som ho oslovoval. Ale to chápem, lebo je riaditeľ tohto média a nemá tam čo byť. Nechcel som, aby dával nefotografický obsah a na tom sme sa aj rozišli.

Ako mala fungovať redakčná rada?

Mala mať štyroch až piatich ľudí, z nielen fotografickej, ale ja umeleckej obce a mala sa stretnúť aspoň dvakrát ročne, aby som dostal spätnú väzbu. Tak som chcel ten časopis posúvať. Chcel som, aby fotografia bola viac prepájaná s výtvarným umením, aby to nebolo, že teraz sa hráme na fotografickú cechovú škatuľku. Na druhej strane sú to Fotonoviny, nie umelecký časopis, aby sa venoval výtvarnému umeniu, ale chcel som aby sa fotografia vnímala v kontexte umenia. Redakčná rada mala v tomto pomáhať, ale žial som to nesthol. Druhá vec je redakcia, ktorá neexistovala. Po prvé neboli peniaze.

Nikdy som nechcel, ale to sa netýka iba Fotonovín, ale aj celej spolupráce s Macekom, mať akýkoľvek finančný vzťah k FOTOFO. Jedine na festivale ak boli náklady, tak sa preplatili. Pracoval som na dobrovoľníckej báze, posledný rok so mnou spolupracovala aj Zuzana Pustaiová.

Snažil si sa každé číslo spolupracovať s tými istými ľudmi alebo si hľadal nových? Odkiaľ si čerpal námety na články?

Idea bola moja, námetov som mal kopec od iných, Judita Csáderová a Václav Macek boli tí istí ľudia, ktorí mi námety nosili a dopĺňali kostru. V zásade tých fotografických akcií nie je tak veľa. Podľa mňa nielen vtedy, ale aj teraz, v podstate celé fotografické diane majú obsiahnuté. Obsiahli sme celé Slovensko. Nechcel som vôbec uvažovať o takej pozícií, redaktor, lebo sme nemali peniaze, čiže sme vzali vec ako je. Tí, ktorí s mi dávali tipy si bola ty, Lenka Lukačovičová, Veronika Markovičová, Zuzana Pustaiová. Výkonnou časťou bola Kristína Devínska, potom keď odišla mi pomáhala Zuzana Pustaiová. Potom bola produkčná časť a to boli grafici. Vždy som spolupracoval s Lukášom a Kubom, sedeli sme buď s Kristínou alebo ja s nimi. V roku 2018 a v roku 2019 robili dizajn aj zalomenie, lebo predtým ho robil vo Foarte Peter, ktorý bol nekvalitný a nemal dizajnové myslenie. Napríklad v strede nadpisu mu vypadlo písmenko. V každých Fotonovinách tak bola nejaká chyba. Keď to vidí človek desaťkrát, tak si nevšmine už tie chyby. Vynechal drobnosť, ale to grafik nemôže robiť. Potom to robili Jakub s Kubom a už to bolo v poriadku.

Za celú históriu Fotonovín bola vždy na obálke fotografia, ale počas tvojho pôsobenia bola výnimka a na číslo 43 si dal na obálku umelecké dielo, prečo?

Podľa mňa to je fotografia a vytvorila ju Magda Stanová. Mal som vtedy úvodník o prepájaní profesionálneho a amatérskeho umenia a to je dôvod, prečo som ju tam zaradil. Je to preto, lebo si myslím, že ona nepoužila objektív a kameru, a nevyvolala to, ale aj tak je to fotografia. Celé to nakreslila, a bolo to o myslení vo fotografií, preto som to tam chcel dať.

Výber fotografií na obálky vždy súviseli priamo s obsahom?

Vždy to bolo nejakým spôsobom zviazané. Na mojich prvých Fotonovinách, ktoré som produkoval, som nevybral fotografiu ja, ale Kristína Devínska. Fotografia patrila účastníkovi z Portfólia review, spravil ju Japonec Hiro Tamaka. Chcel som tam niečo ,,young fresh" a súhlasil som s Kristínou. Ale samozrejme, že sme mali v merku päť fotiek a táto bola dobrá.

Poďme k histórii obálok. Na tvojich obálkach figurujú skor zahraniční autori ako niekto z domácej tvorby?

To je náhoda, príkladom je aj tento Japonec alebo fotografia z Trienále v Hamburgu. Vždy mala mať súvis s obsahom, ale neriešiešil som či je autor zo Slovenska alebo nie.

Čo najviac chýbalo Fotonovinám v dobe kedy si bol šéfredaktorom? Čo by si ešte zlepšil v tej dobe?

Chcel by som povedať financovanie, ale nie je to pravda. Nehovorím, že peniaze, lebo tie honoráre za recenzie sú symbolické a napriek tomu sú ochotní ľudia prispievať do Fotonovín. Písanie do Fotonovín nie je prestíž, ale spolupatričnosť, lebo ľudia vedia, že je to dobrá vec. S tým súvisí ďalšia nepríjemná skúsenosť, ak niekto nedodá recenziu. Bol som sklamaný keď ma oklamala osoba a nedodala recenziu, napriek tomu, že ju sľubovala. Neočakávaš podritie dôvery od významného odborníka, je to detinský spôsob správania. Tam kde som si myslel, že mám istotu u erodovných ľudí, tam ma to zarmútilo ak nesplnili to, čo sľubovali. To bol však jediný prípad, ostatní vždy odovzdávali články načas.

Ako ste riešili distribúciu?

Spravili sme revíziu adries kam sa to posielalo, a Kristína Devínska na môj pokyn rozširovala distribučný zoznam kam sa Fotonoviny posielali poštou, toto sme riešili aktívne. Obvolávala ich, zisťovali sme, či by boli ochotní platiť poštovné a podobne. Bratislavu riešil niekto v SEDF na Macekov pokyn. Inak išla distribúcia mimo mňa a nestaral som sa o to. Raz prišiel Macek vytočený, že Nina Vrbanová z Kunstahlle nechala Fotonoviny odtiaľ vyhodiť a na jeho email ani neodpovedala.

Vedel by si prirovnať Fotonoviny k zahraničnému časopisu? Ktoré zahraničné periodikum ti bolo vzorom?

Nie sú porovnateľné so žiadnym, ktorý poznám. Tie, ktoré vychádzajú majú úplne iný model, sú iného rozsahu, nie sú tenučké ako Fotonoviny, nemajú málo strán a nie sú distribuované zadarmo. Ideový vzor sa vyvinul rokmi z časopisu IMAGO, ktoré nejak fungovalo, a keď zaniklo zostali Fotonoviny, ktoré vznikli pár rokov predtým ako zaniklo IMAGO. Macekovi muselo byť jasné, že IMAGO nebude mať dlhé trvanie. Čo sa týka obsahovej štruktúry nebolo treba nič meniť.

V prvých Fotonovinách bolo v úvodníku napísané, že ich vzor je nemecký magazín Photonews, čo si o tom myslíš?

Nemyslím, že toto bol dobrý cieľ, Fotonoviny sú fajn na informovanie v rámci toho čo sa na fotografickej scéne deje, resp. informovanie pre Slovákov. Chcel som, aby to bolo aj informovanie Slovákov o tom, čo sa deje v zahraničí. Ani my by sme nevycestovali nebyť Maceka. Považoval som za povinné napísať slovenskému čitateľovi o niečom, o čom som vedel, že v živote nepôjde, aby sa inšpiroval. A to nebolo iba z rozmaru, ale to bolo preto, lebo kedysi dávno aj mňa iní inšpirovali, aby som chodil do zahraničia na festivaly, a vďaka tomu som bol v Arles niekoľkokrát a kade tade a vidíš čo sa deje. To je možno tá moja zmena, ale inak tá štruktúra bola prevzatá a dobrá taká, aká bola.

Menný register

A
Ančič Peter 26
Archlebová Tamara 13

B
Balaci Ruxandra 9
Balco Andrej 31
Bán Andrej 13,36
Bartram Chloe 16
Bielik Ladislav 25, 26
Birgus Vladimír
9,13,26,31,32,35,37,43,45,59,65
Budská Viera 13,28,32
Berezner Jevgenij 9,65
Benická Lucia 44
Benický Roman 40
Bieber Jodie 17
Bieleszová Štepánka 43
Bosáková Michaela 13,32,38,69
Bosák Vladimír 28
Bošanská Petra 20
Borský Tibor 61
Breier Pavol 10,41,57
Burza Michal 48

C
Capa Robert 14,34,37
Cepková Petra 13, 20
Csáderová Judita 10, 21, 24, 27, 37, 39, 43, 48, 49, 58, 73
Črep Martin 21
Čulík Martin 13, 54, 55

D
Devínska Kristína 13, 50, 71, 73
Drtikol František 32, 38
Ďurček Ľubomír 40

E
Erdziak Pavol 13, 26, 32

F
Fiala Anton 28, 29, 43
Fiala Sandro 13, 46
Fišherová L. Lucia 13
Fontcuberta Joan 59
Frank Robert 28, 53

G
Geržová Jana 23, 51
Gęsicka Dominka 51
Gilden Bruce 52
Gonzáles Dionis 40
Gregor Richard 45
Grosmann Igor 40

H
Halanová Zuzana 44
Halász Tomáš 45
Hammond Robin 17
Hámor Gerhard Sebastian 27
Hanák Dušan 21
Hanáková Petra 13, 27, 33, 34, 44, 51, 66
Havránková Milota 21, 30, 43, 45, 48, 50
Hoepker Thomas 24
Hojstričová Jana 26
Hrabušický Aurel 13, 27, 35, 36, 40, 43, 44, 58, 66
Huszár Tibor 23, 40, 41
Hyža Alan 30

I
Ilková Jana 23, 30

J
Jablonská Beáta 26
Jackuliaková Dominika 27
Jakubčáková Lena 54
Jazbec Ciril 41

K
Kállay Karol 30, 34, 35, 36, 37
Klamar Joe 31
Kang Youngho 39
Kliman Šymon 34, 40
Kleibl Martin 49, 58, 59, 61

Kočan Robo 31
Kochoľ Dušan 37, 44, 52, 55
Koklesová Bohunka 13, 32, 36, 40, 41, 58, 59, 60
Korček Peter 58
Kollár Jakub 13, 50, 68
Kollár Martin 33, 34, 40, 45
Kowalczy Sylwia 55
Krajewska Zuzana 26
Králiková Katarína 27
Kropilák Branislav 29
Kuchta Ján 40

L
Lachapell David 32, 35
Lapitková Zuzana 13, 24, 31, 39, 41
Laurinc Daniel 44
Lendel Rudolf 61
Lopéz Marcos 15

M
Macek Václav 8, 9, 10, 12, 13, 20, 21, 22, 23, 27, 30, 31, 32, 33, 35, 36, 39, 41, 42, 45, 46, 50, 51, 52, 56, 57, 59, 60, 64, 65, 71, 72, 73, 74, 75
Madoz Chema 48
Malík Viliam 35, 40
Maximová Anna 33
Markovičová Veronika Marek 13, 60
Martinček Martin 38
Mayer Antonia 51
Mazúr Adam 26
Mára Pavel 28, 49
McCurry Steve 7, 41
Michel Jakub 13, 50
Milach Rafal 40
Miklásová Lucia 11, 13
Mikušová Monika 21, 37, 49
Močková Jana 35
Mravec Juraj 54
Mrázková Daniela 44
Mlčoch Jan 32, 35
Mojžišová Zuzana 13
Moskalevová Galina 9, 65
Moucha Josef 9, 13, 28, 38, 41, 43, 53, 61, 65

N
Nehera Otakar 31
Németh Boris 34, 35, 41, 54, 55
Norfolk Simon 7, 55

O
Oijen Illah van 40
Olek Jerzy 9, 65
Orviský Peter 24

P
Parr Martin 31
Pašteková Michaela 13, 34, 35, 60
Pašteková Veronika 12, 21
Pástorová Ivana 13, 34, 35, 38, 49, 58
Pauer Marián 8
Pekár Stano 27
Perkins Chris Steel 34

Podestát Václav 48
Pohribný Jan 40
Pospěch Tomáš 41
Požerkis Romualdas 35, 44
Puskailer Bohumil 40
Pustaiová Zuzana 13, 55, 59, 73

R
Riboud Marc 14
Richter Otto 16
Rosová Tatiana 26

S
Saparová Sisa 35, 55
Sikora Rudolf 23, 59, 61
Sedlák Jozef 10, 56, 61
Smejkal Pavel Mária 13, 28, 43, 44, 47
Sobek Evžen 15
Svítková Marta 8
Stacho Ľubo 23, 30, 32, 33, 43, 46, 47, 58

Stanová Marta 14, 73
Starovecký Juraj 44
Steichen Edward 21
Szalast Michal 57
Šipocz Ján 55
Štěpánek Branislav 12, 13, 37, 39, 40, 42,
43, 48, 53, 54, 55, 57, 58, 69, 71
Šoltýsová Elena 13, 46
Štreit Jindřich 43, 45
Šturdíková Jana 30, 51
Švolík Miroslav 30, 42
Štrba Martin 42

T
Tapert Robert 54
Tomík František 43, 59
Tóth Jakub 13, 50, 68

V
Vančo Filip 9, 40, 42, 44, 56, 58
Vartecká Anna 50
Varga Kamil 42
Varge Marián 61
Viazanička Ján 56
Vlčková Tereza 25
Vorobjov Vladimír 10, 22, 30
Vozárová Jana 11, 13, 24
Vrbanová Nina 51, 74

W
Waswo X. Waswo 51
Wieczorek Bartok 26
Winogrand Garry 28

Z
Zacharová Valéria 39
Zacharová Zuzana 30
Zajac Matúš 34
Žiak Jaroslav 34, 49
Židlický Vladimír 26, 41, 60
Župník Peter 30, 33, 42

Zoznam použitej literatúry

BIRGUS, V., MLČOCH, J. (2009). Česká fotografie 20. století. Praha: Kant, ISBN 978-80-7437-026-7

HRABUŠICKÝ, A., MACEK, V. (2001). Slovenská fotografia 1925 – 2000. Bratislava: SNG, ISBN 80-8059-058-3

KATUŠČÁK, D. (2007): Ako písať záverečné a kvalifikačné práce. Nitra: Enigma, ISBN 978-80-89132-45-4

IMAGO. Bratislava: FOTOFO, 1995-2010, ISSN 1335-1362

MACEK, Václav (ed.). The History of European Photography, Vol. III, 1970 - 2000, Bratislava: FOTOFO, 2014. ISBN 978-8085739-70-1

ŠTEPÁNEK Branislav. Občianske Združenie FOTOFO. Opava, 2012. Teoretická bakalářská práce. Institut tvůrčí fotografie Filozoficko-přírodovědecká fakulta v Opavě.

FOTONOVINY 1. Bratislava: Stredoeurópsky dom fotografie - FOTOFO, 2017

FOTONOVINY 2. Bratislava: Stredoeurópsky dom fotografie - FOTOFO, 2008, Reg.č. EV 2603/08 , ISSN 1337–6454

FOTONOVINY 3. Bratislava: Stredoeurópsky dom fotografie - FOTOFO, 2008, Reg.č. EV 2603/08 , ISSN 1337–6454

FOTONOVINY 4. Bratislava: Stredoeurópsky dom fotografie - FOTOFO, 2008, Reg.č. EV 2603/08 , ISSN 1337–6454

FOTONOVINY 5. Bratislava: Stredoeurópsky dom fotografie - FOTOFO, 2008, Reg.č. EV 2603/08 , ISSN 1337–6454

FOTONOVINY 6. Bratislava: Stredoeurópsky dom fotografie - FOTOFO, 2009, Reg.č. EV 2603/08 , ISSN 1337–6454

FOTONOVINY 7. Bratislava: Stredoeurópsky dom fotografie - FOTOFO, 2009, Reg.č. EV 2603/08 , ISSN 1337–6454

FOTONOVINY 8. Bratislava: Stredoeurópsky dom fotografie - FOTOFO, 2009, Reg.č. EV 2603/08 , ISSN 1337–6454

FOTONOVINY 9. Bratislava: Stredoeurópsky dom fotografie - FOTOFO, 2009, Reg.č. EV 2603/08 , ISSN 1337–6454

FOTONOVINY 10. Bratislava: Stredoeurópsky dom fotografie - FOTOFO, 2010, Reg.č. EV 2603/08 , ISSN 1337–6454

FOTONOVINY 11. Bratislava: Stredoeurópsky dom fotografie - FOTOFO, 2010, Reg.č. EV 2603/08 , ISSN 1337–6454

FOTONOVINY 12. Bratislava: Stredoeurópsky dom fotografie - FOTOFO, 2010, Reg.č. EV 2603/08 , ISSN 1337–6454

FOTONOVINY 13. Bratislava: Stredoeurópsky dom fotografie - FOTOFO, 2010, Reg.č. EV 2603/08 , ISSN 1337–6454

FOTONOVINY 14. Bratislava: Stredoeurópsky dom fotografie - FOTOFO, 2011, Reg.č. EV 2603/08 , ISSN 1337–6454

FOTONOVINY 15. Bratislava: Stredoeurópsky dom fotografie - FOTOFO, 2011, Reg.č. EV 2603/08 , ISSN 1337–6454

FOTONOVINY 16. Bratislava: Stredoeurópsky dom fotografie - FOTOFO, 2011, Reg.č. EV 2603/08 , ISSN 1337–6454

FOTONOVINY 17. Bratislava: Stredoeurópsky dom fotografie - FOTOFO, 2011, Reg.č. EV 2603/08 , ISSN 1337–6454

FOTONOVINY 18. Bratislava: Stredoeurópsky dom fotografie - FOTOFO, 2011, Reg.č. EV 2603/08 , ISSN 1337–6454

FOTONOVINY 19. Bratislava: Stredoeurópsky dom fotografie - FOTOFO, 2011, Reg.č. EV 2603/08 , ISSN 1337–6454

FOTONOVINY 20. Bratislava: Stredoeurópsky dom fotografie - FOTOFO, 2012, Reg.č. EV 2603/08 , ISSN 1337–6454

FOTONOVINY 21. Bratislava: Stredoeurópsky dom fotografie - FOTOFO, 2012, Reg.č. EV 2603/08 , ISSN 1337–6454

FOTONOVINY 22. Bratislava: Stredoeurópsky dom fotografie - FOTOFO, 2012, Reg.č. EV 2603/08 , ISSN 1337–6454

FOTONOVINY 23. Bratislava: Stredoeurópsky dom fotografie - FOTOFO, 2013, Reg.č. EV 2603/08 , ISSN 1337–6454

FOTONOVINY 24. Bratislava: Stredoeurópsky dom fotografie - FOTOFO, 2013, Reg.č. EV 2603/08 , ISSN 1337–6454

FOTONOVINY 25. Bratislava: Stredoeurópsky dom fotografie - FOTOFO, 2013, Reg.č. EV 2603/08 , ISSN 1337–6454

FOTONOVINY 26. Bratislava: Stredoeurópsky dom fotografie - FOTOFO, 2013, Reg.č. EV 2603/08 , ISSN 1337–6454

FOTONOVINY 27. Bratislava: Stredoeurópsky dom fotografie - FOTOFO, 2014, Reg.č. EV 2603/08 , ISSN 1337–6454

FOTONOVINY 28. Bratislava: Stredoeurópsky dom fotografie - FOTOFO, 2014, Reg.č. EV 2603/08 , ISSN 1337–6454

FOTONOVINY 29. Bratislava: Stredoeurópsky dom fotografie - FOTOFO, 2014, Reg.č. EV 2603/08 , ISSN 1337–6454

FOTONOVINY 30. Bratislava: Stredoeurópsky dom fotografie - FOTOFO, 2015, Reg.č. EV 2603/08 , ISSN 1337–6454

FOTONOVINY 31. Bratislava: Stredoeurópsky dom fotografie - FOTOFO, 2015, Reg.č. EV 2603/08 , ISSN 1337–6454

FOTONOVINY 32. Bratislava: Stredoeurópsky dom fotografie - FOTOFO, 2015, Reg.č. EV 2603/08 , ISSN 1337–6454

FOTONOVINY 33. Bratislava: Stredoeurópsky dom fotografie - FOTOFO, 2015, Reg.č. EV 2603/08 , ISSN 1337–6454

FOTONOVINY 34. Bratislava: Stredoeurópsky dom fotografie - FOTOFO, 2016, Reg.č. EV 2603/08 , ISSN 1337–6454

FOTONOVINY 35. Bratislava: Stredoeurópsky dom fotografie - FOTOFO, 2016, Reg.č. EV 2603/08 , ISSN 1337–6454

FOTONOVINY 36. Bratislava: Stredoeurópsky dom fotografie - FOTOFO, 2016, Reg.č. EV 2603/08 , ISSN 1337–6454

FOTONOVINY 37. Bratislava: Stredoeurópsky dom fotografie - FOTOFO, 2016, Reg.č. EV 2603/08 , ISSN 1337–6454

FOTONOVINY 38. Bratislava: Stredoeurópsky dom fotografie - FOTOFO, 2017, Reg.č. EV 2603/08 , ISSN 1337–6454

FOTONOVINY 39. Bratislava: Stredoeurópsky dom fotografie - FOTOFO, 2017, Reg.č. EV 2603/08 , ISSN 1337–6454

FOTONOVINY 40. Bratislava: Stredoeurópsky dom fotografie - FOTOFO, 2017, Reg.č. EV 2603/08 , ISSN 1337–6454

FOTONOVINY 41. Bratislava: Stredoeurópsky dom fotografie - FOTOFO, 2017, Reg.č. EV 2603/08 , ISSN 1337–6454

FOTONOVINY 42. Bratislava: Stredoeurópsky dom fotografie - FOTOFO, 2018, Reg.č. EV 2603/08 , ISSN 1337–6454

FOTONOVINY 43. Bratislava: Stredoeurópsky dom fotografie - FOTOFO, 2018, Reg.č. EV 2603/08 , ISSN 1337–6454

FOTONOVINY 44. Bratislava: Stredoeurópsky dom fotografie - FOTOFO, 2018, Reg.č. EV 2603/08 , ISSN 1337–6454

FOTONOVINY 45. Bratislava: Stredoeurópsky dom fotografie - FOTOFO, 2018, Reg.č. EV 2603/08 , ISSN 1337–6454

FOTONOVINY 46. Bratislava: Stredoeurópsky dom fotografie - FOTOFO, 2019, Reg.č. EV 2603/08 , ISSN 1337–6454

FOTONOVINY 47. Bratislava: Stredoeurópsky dom fotografie - FOTOFO, 2019, ISSN 1337–6454

FOTONOVINY 48. Bratislava:Stredoeurópsky dom fotografie - FOTOFO, 2019, ISSN 1337–6454

FOTONOVINY 49. Bratislava:Stredoeurópsky dom fotografie - FOTOFO, 2019, ISSN 1337 –6454

FOTONOVINY 50. Bratislava:Stredoeurópsky dom fotografie - FOTOFO, 2020, ISSN 1337–6454

FOTONOVINY

Mgr. Dorota Holubová

SLEZSKÁ UNIVERZITA V OPAVĚ

Filozoficko-přírodovědecká fakulta v Opavě

Institut tvůrčí fotografie

Opava 2021

Vedúci práce: doc. Mgr. Josef Moucha

Oponent: MgA. Ing. Peter Korček

Počet znakov vrátane medzier: 148 101
Počet slov: 22 014
Počet strán: 83
Počet normostrán: 41
Počet normostrán vrátane príloh: 52